

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

ÚSTAV ČESKÝCH DĚJIN

Diplomová práce

Bc. Jan Sitta

**Zvolští ze Zvole ve službách katolické církve. Kuneš a Bohuš ze
Zvole na olomouckém biskupském stolci**

Zvolští of Zvole in the service of catholic church. Kuneš and Beneš of Zvole
as bishops of Olomouc

Praha 2022

Vedoucí práce: prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc.

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěl poděkovat zejména paní Prof. PhDr. Lence Bobkové, CSc. za její důvěru, podporu, vedení, inspiraci a zejména trpělivost při tvorbě této práce. Poděkování patří také kolegovi Mgr. Josefu Faltičkovi za jeho neúnavné povzbuzování. Největší díky však náleží mým přátelům a rodině, kteří mě při studiu podporovali.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 8. května 2022

Jan Sitta

Klíčová slova (česky)

Zvolští ze Zvole, biografie, katolická církev, utrakvismus, olomoucké biskupství, papežství, Kostnický a Basilejský koncil, církevní správa v Českém království

Key words (in English):

Zvolští of Zvole, biography, catholic church, utraquism, the diocese of Olomouc, papacy, the Council of Constance, the Council of Basel, church administration in the Bohemian kingdom

Abstrakt (česky)

Manský rod Zvolských ze Zvole, který byl bytostně spjat s olomouckým biskupstvím, si zasluhuje naši pozornost především proto, jakým způsobem zasáhl do dění v domácím i evropském prostředí v bouřlivém období husitských válek a v neklidné době pohusitské. Zásluhy za to nesou dva jeho členové, kteří dosáhli olomouckého biskupského stolce – Kuneš v letech 1430–1434 a Bohuš v letech 1454–1457.

Cílem předkvalifikační diplomové práce je komplexně přiblížit životní osudy těchto dvou pozoruhodných mužů a jejich kariéru, a to od studijních let až do jejich předčasné smrti, která zřejmě stála za dosavadním přehlížením těchto osobností moderní historiografií. Biografickými metodami jsou zde Kuneš a Bohuš vykresleni jako pilní a cílevědomí studenti církevního práva, horliví zastánci katolictví a tvrdého postoje vůči utrakvismu a současně jako vlivní a věrní služebníci krále a císaře Zikmunda Lucemburského, respektive krále Ladislava Pohrobka. Kromě toho se práce věnuje i neméně zajímavému tématu zápasu mezi konciliarismem a papalismem a úloze, kterou přitom Kuneš a Bohuš sehráli. V neposlední řadě je tato práce důležitá i pro poznání dějin olomouckého biskupství sledovaného období a celkové situace katolické církve v době husitské a pohusitské i jejího hospodářského a politického vývoje.

Abstract (in English):

Feudal lords Zvolští of Zvole, which were fundamentally bound by vassal bonds to the diocese of Olomouc, are worthy of our attention because of the way, in which they intervened into czech internal struggles and european problems of the turbulent hussite war's and unstable post-hussite war's era. The credit for that belongs to their two members, who reached the episcopal throne of Olomouc – Kuneš between years 1430–1434 and Bohuš between years 1454–1457.

The aim of this diploma thesis is to comprehensively describe life stories of these two remarkable men and their careers from their study years up to their early deaths, which were the cause of overlooking of these individuals by modern historiography so far.

Making use of biographical methods, we described there Kuneš and Bohuš as hardworking and purposeful students of the canon law, zealous defenders of catholic church and proponents of strict actions against utraquism and influential and loyal servants of king and Holy Roman Emperor Sigismund of Luxembourg, respectively king Ladislaus the Posthumous. Moreover, this thesis addresses equally interesting topic, which is the struggle between conciliarism and papacy and the role, that Kuneš and Bohuš played in this struggle. Last but not least is this thesis essential for better understanding of the history of the diocese of Olomouc in monitored time period and overall situation of catholic church in the hussite and post-hussite era and its economical and political evolution.

OBSAH

1	ÚVOD	- 9 -
2	CHARAKTERISTIKA PRAMENŮ A LITERATURY, POUŽITÁ METODOLOGIE	- 11 -
3	STRUČNÉ DĚJINY RODU ZVOLSKÝCH ZE ZVOLE	- 17 -
4	OLOMOUCKÉ BISKUPSTVÍ V 1. POLOVINĚ 15. STOLETÍ	- 22 -
4.1	SPOR O OLOMOUCKÉ BISKUPSTVÍ MEZI JANEM ŽELEZNÝM A ALEŠEM Z BŘEZÍ	- 23 -
4.2	OLOMOUCKÉ BISKUPSTVÍ ZA HUSITSKÝCH VÁLEK DO ROKU 1430	- 27 -
5	KUNEŠ ZE ZVOLE	- 32 -
5.1	KUNEŠOVA STUDIA	- 32 -
5.2	CÍRKEVNÍ A SOUDNÍ KARIÉRA	- 33 -
5.2.1	<i>V arcibiskupské kanceláři</i>	- 33 -
5.2.2	<i>V diplomatických službách</i>	- 34 -
5.2.3	<i>Auditorem Římské roty</i>	- 36 -
5.2.4	<i>Kostnický koncil</i>	- 37 -
5.2.5	<i>Kunešova benefícia</i>	- 39 -
5.2.6	<i>Kunešova neúspěšná diplomatická cesta do Anglie na pozadí situace v Čechách</i>	- 41 -
5.3	KUNEŠ ZE ZVOLE OLOMOUCKÝM BISKUPEM	- 42 -
5.3.1	<i>Pozadí Kunešovy volby</i>	- 42 -
5.3.2	<i>Hektické první měsíce Kunešova episkopátu</i>	- 43 -
5.3.3	<i>Ustavení (staro)nové správy olomouckého biskupství</i>	- 45 -
5.3.4	<i>Kunešova role při papežově snaze o rozpuštění koncilu v Basileji</i>	- 46 -
5.3.5	<i>Návrat na Moravu a vojenská situace biskupství v letech 1432–1433</i>	- 47 -
5.3.6	<i>Kunešovo působení na Basilejském koncilu a jeho smrt v Ulmu</i>	- 48 -
6	BOHUŠ ZE ZVOLE	- 50 -
6.1	BOHUŠOVA UNIVERZITNÍ STUDIA	- 51 -
6.2	BOHUŠ NA KONCILU V BASILEJI	- 53 -
6.3	BOHUŠOVA BENEFICIA	- 55 -

6.4	KARIÉRA V OLOMOUCKÉ KAPITULE.....	- 56 -
6.5	BOHUŠ OLOMOUCKÝM BISKUPEM	- 58 -
6.5.1	<i>Volba Bohuše biskupem a potvrzení v Římě .....</i>	- 58 -
6.5.2	<i>Cesta do Vratislavi .....</i>	- 60 -
6.5.3	<i>Temporální správa olomouckého biskupství .....</i>	- 60 -
6.5.4	<i>Spirituální správa olomouckého biskupství a problematika basilejských kompaktát .....</i>	- 63 -
6.5.5	<i>Aktivita v rámci moravské zemské obce a závěr života .....</i>	- 65 -
7	ZÁVĚR	- 67 -
8	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ.....	- 71 -
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 74 -
10	SEZNAM ZKRATEK	- 80 -

1 Úvod

V 15. století získalo olomoucké biskupství v rámci Českého království mimořádného postavení, neboť pražský arcibiskupský stolec nebyl od roku 1421 obsazen a litomyšlské biskupství během husitských válek zaniklo. Olomouc se tak – vedle Vratislavi – stala nejvyšší katolickou institucí v rámci České koruny. O to větší zájem budí i mužové, kteří se na olomouckém biskupském stolci vystřídali a kteří patřili k významným osobnostem své doby. Jmenovat můžeme například Jana Železného, Pavla z Miličina, Protáze Černoorského z Boskovic nebo Stanislava Thurza, kteří v důsledku svých dlouhých pontifikátů výrazně formovali obraz biskupství, které jim bylo svěřeno. Také se jim dostalo odpovídající historické pozornosti četných historiků, přestože zdaleka ne takové, jakou by si mnozí z nich zasloužili. O podstatně horším poznáním disponujeme u olomouckých biskupů, kterým různé historické okolnosti takový komfort nedopřály, a tak byli hlavou moravských katolíků jen krátkou dobu.

Takový osud potkal i protagonisty mé diplomové práce, Kuneše (Konráda) a Bohuše (Bohuslava), pocházejících z moravského šlechtického rodu Zvolských ze Zvole, který měl významné postavení mezi olomouckými biskupskými many. Oba žili ve velmi dynamickém historickém období přetékaním převratnými historickými událostmi, sami se na nich aktivně podíleli a jejich kroky je dovedly ke spolupráci s osobnostmi na nejvyšších příčkách sociální hierarchie. Jejich předčasná smrt patrně způsobila, že jim byla dosud věnována jen malá pozornost a nevznikla žádná významnější práce, která by se jejich životu a dílu blíže věnovala.

Předkládaná práce má proto za cíl napravit dosavadní nezáměr o tyto dva muže, které spojovalo blízké příbuzenství, a přinést ucelený pohled na jejich život, ze kterého byly v těch několika málo případech, kdy se objevili na stránkách historické literární produkce, pouze vyjmuty některé momenty bez bližšího zasazení do kontextu jejich životní zkušenosti, sociálních vztahů a rodového zázemí. Takové zpracování však vyžaduje hlubší prozkoumání jak rodové historie, tak také poměrů olomouckého biskupství a náboženské situace na Moravě v první polovině 15. století. Těmto jsou také věnovány dvě samostatné kapitoly. Naopak jsme se rozhodli k vypuštění původně plánované srovnávací analýzy mezi biskupy Kunešem a Bohušem a jinými významnými osobami v biskupském úřadě v 15. století. Důvodem k tomu bylo jednak neúměrné prodloužení této práce, které by bylo mimo moje časové možnosti, tak i specifické okolnosti jejich pontifikátů, které zavadávají

otázku k významu takového srovnání. Konečně bylo na překážku hlubší komparace i nedostatečné historické zpracování některých osobností, které by byly pro srovnání vhodné, zejména Pavla z Miličina, částečně však i Protáze z Boskovic.

Práce je konstruována v chronologické posloupnosti s výjimečnými tematickými vsuvkami a je zasazena do let 1399–1457. Její strukturu tvoří kapitoly a podkapitoly, přičemž o prvních dvou jsme se již zmiňovali výše. Stěžejní jsou však kapitoly věnované samotnému Kunešovi a Bohušovi, které jsou dále rozčleněny s oddělením jejich studijních let, církevní kariéry a samostatně pojatým obdobím jejich episkopátu. Kromě hlavního cíle, zpracovat životní osudy těchto dvou biskupů, jsem dále sledoval jejich vztah k papežství a k vladaři (ať již českému králi, tak i moravskému markraběti) a činy, kterými za svého episkopátu určovali další směřování olomouckého biskupství, jeho proměny, celkovou správu diecéze a její politické směřování.

2 Charakteristika pramenů a literatury, použitá metodologie

Církevní dějiny první poloviny 15. století na Moravě jsou tématem historiky nepříliš oblíbeným. Na vině je zde především pramenná základna, která je velmi chudá, fragmentární a někdy prameny mlčí úplně. To se dá konstatovat i pro námi sledovanou problematiku, kdy se mnohdy musíme uchýlit ke spekulacím nebo se spoléhat jen na prameny poněkud jednostranné. Také se často jedná o jednotliviny bez dalšího kontextu, přesto však existují i ucelené vydané soubory. Zde máme na mysli především prameny zahraniční provenience, a to zejména ty, které vznikly činností papežské kanceláře, jež jsou důležité pro poznání života Kuneše ze Zvole, který u kurie působil.

Významným počinem je ediční řada *Acta summorum pontificum* publikovaná ředitelem Českého historického ústavu v Římě Jaroslavem Eršilem a zpracovávající ve vatikánských archivech uložené bohemikálie.¹ Její německou obdobou je pak *Repertorium Germanicum*, do jehož záběru spadají okrajově i české země.² Dalším významným souborem pramenů jsou také akta koncilů kostnického a basilejského, při nichž byli jak Kuneš, tak v případě druhého koncilu i Bohuš ze Zvole. V tomto případě máme k dispozici obsáhlé, ale již zastaralé edice od Heinricha Finkeho,³ Johanna Hallera⁴ a vyslanců

---

¹ *Acta summorum pontificum res gestas Bohemicas aevi praehussitici et hussitici illustrantia. Pars I–IV* (dále jen ASP I–IV). Ed. Jaroslav Eršil, Praha 1980–1998.

² *Repertorium Germanicum. Regesten aus den päpstlichen Archiven zur Geschichte des Deutschen Reichs und seiner Territorien im XIV. und XV. Jahrhundert. Pontificat Eugens IV. (1431–1447)* (dále jen RG I). Edd. Robert Arnold et al., Berlin 1897; *Repertorium Germanicum. Band III. Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Alexanders V., Johans XXIII. und des Konstanzer Konzils vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien 1409–1417* (dále jen RG III). Ed. Ulrich Kühne, Berlin 1935; *Repertorium Germanicum. Band IV. Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Martins V. vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien 1417–1431. Pars I – III* (dále jen RG IV/1–3). Ed. Karl August Fink, Berlin 1943–1958; *Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation. Band V. Eugen IV. 1431–1441. Pars I. Vol. I–III* (dále jen RG V/1–3). Edd. Hermann Diener – Brigide Schwarz, Tübingen 2004; *Repertorium Germanicum. Band VI. Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Nikolaus' V. vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien 1447–1455. Pars I* (dále jen RG VI). Edd. Josef Friedrich Albert – Walter Deeters, Tübingen 1985.

³ *Acta concilii Constanciensis. Band II–IV* (dále jen *Acta concilii Constanciensis* II–IV). Ed. Heinrich Finke, Münster 1923–1928.

⁴ *Concilium Basiliense. Studien und Quellen zur Geschichte des Concils von Basel. Band II–III* (dále jen CB II–III). Ed. Johannes Haller, Basel 1897–1900.

Císařské akademie věd ve Vídni Ernsta Birka a Františka Palackého.⁵ Ojedinelé zmínky nalezneme také v regestech římskoněmeckých císařů – tzv. Regestech Imperii.⁶

Pro poznání studijních let obou našich protagonistů jsou nezbytné matriky a registra Vídeňské univerzity a její artistické a právnické fakulty,⁷ stejně jako matrika samostatné pražské právnické univerzity.⁸ Tím se dostáváme k pramenům české provenience, které však již nejsou tak ucelené. Pro dobu předhusitskou můžeme ještě využít úředních knih pražského arcibiskupství – konfirmačních knih,⁹ soudních akt generálního vikáře¹⁰ nebo akt korektora kléru.¹¹ Morava však takové štěstí nemá a můžeme se tak spolehnout pouze na zlomek konfirmační knihy z let 1452–1455,¹² nebo na zápisy ze zasedání lenního soudu olomouckého biskupství, které vydal Karl Lechner.¹³ Záslouhou Pavla Krafla pak byla vydána olomoucká diecézní statuta.¹⁴ Naopak pro poznání dějin rodu Zvolských ze Zvole

---

⁵ *Monumenta conciliorum generalium seculi decimi quinti. Concilium Basileense. Tomus 1–2* (dále jen MC I–II). Edd. Ernst Birk – František Palacký, Vídeň 1857–1873.

⁶ *Regesta Imperii. XI. Die Urkunden Kaisers Sigmunds (1410–1437). Band 2* (dále jen RI XI/2). Edd. Wilhelm Altmann et al., Wien – Böhlau 2015. Dostupné online <http://www.regesta-imperii.de/regesten/11-2-0-sigmund.html> [cit. 2022-3-29].

⁷ *Die Matrikel der Universität Wien. Im Auftrag des Akademischen Senats herausgegeben vom Archiv der Universität Wien. Band I. 1377–1450*. Edd. Franz Gall – Willy Szaivert – Hermine Paulhart, Graz – Köln 1956; „*Wiener Artistenregister*“ 1416 bis 1447. *Acta Facultatis Artium*. Band II. Edd. Thomas Maisel – Ingrid Matschegg, Wien 2007; *Die Matrikel der Wiener Rechtswissenschaftlichen Fakultät. Matricula Facultatis Juristarum Studii Viennensis. Band I. 1402–1442*. Edd. Johannes Seidl – Andreas Bracher – Thomas Maisel, Wien-Köln-Weimar 2011; *Die Matrikel der Wiener Rechtswissenschaftlichen Fakultät. Matricula Facultatis Juristarum Studii Viennensis. Band II. (1442–1557)*. Edd. Johannes Seidl – Thomas Maisel – Severin Matiasovits, Wien-Köln-Weimar 2016.

⁸ *Album seu matricula facultatis iuridicae universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418. E Codice membranaceo illius aetatis nunc primum luce donatum, plenoque nominum indice auctum. Codex diplomaticus universitatis ejusdem originem, incrementa, privilegia, jura, benefica, aliaque fata, tum prospera, tum adversa illustrans; cui item personarum rerumque index, atque tabulae ithographicae sigillorum quorundam notatu digniorum imagines exhibentes subnecuntur. Pars I* (dále jen *Album seu matricula*). Ed. Jan Spurný, Praeae 1834.

⁹ *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim* (dále jen *Libri confirmationum*). VI – X. díl. Ed. Josef Emler, Praeae 1883–1889.

¹⁰ *Soudní akta konsistoře pražské (Acta judiciaria consistorii pragensis – dále jen Acta judiciaria)*. V–VI. díl. Ed. Ferdinand Tadra, Praha 1899–1900.

¹¹ *Archiv český. XLIII. díl. Acta correctoris cleri civitatis et diocesis Pragensis annis 1407–1410 comparata*. Ed. Jan Adámek, Praha 2018.

¹² Zápisy zpřístupnil Petr ELBEL, *Zlomek olomoucké konfirmační knihy z let 1452–1455. Předběžné výsledky rozboru opomíjeného pramene k poznání církevní topografie, diecézní správy a konfesního soužití na Moravě po polovině 15. století*. In: *Colloquia mediaevalia Pragensia*. 8. díl. Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku. Red. Jan Hrdina – Blanka Zilynská, Praha 2019, s. 119–137.

¹³ *Die ältesten Belehungs- und Lehengerichtsbücher des Bisthums Olmütz. I–II. díl* (dále jen *Die ältesten Belehungs I–II*). Ed. Karl Lechner, Brünn 1902.

¹⁴ Pavel KRAFL, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha 2003.

lze dobře využít olomouckých zemských desk i s jejich soudní agendou¹⁵ nebo moravský diplomatář.¹⁶

Narativní prameny se věnují Kunešovi i Bohušovi pouze sporadicky. Jsou známy zejména medailony s fiktivními portréty Bartoloměje Paprockého z Hlohól,¹⁷ podobně zpracované profily obou osob z pera humanisty Augustina Olomouckého,¹⁸ velmi přínosné je pak *Granum catalogi praesulum Moraviae* od neznámého autora z blízkosti olomoucké kapituly.¹⁹ Jeho zápisy k jednotlivým olomouckým biskupům však končí Kunešem ze Zvole a Bohuše bohužel nezahrnují. S ohledem na Kunešovo administrátorství pražské diecéze se mu věnuje na několika řádcích i Tomáš Pešina z Čechorodu ve svém *Phosphoru septicornis*.²⁰ Kunešovu cestu ke kurii v souvislosti s procesem s Janem Husem pak obsahuje tzv. *Kronika univerzity pražské*²¹ a reakci Jana Husa pak edičně zpřístupnil František Palacký²² a v traktátu *Knížky proti kuchmistrovi Karel Jaromír Erben*.²³ I ve *Starých letopisech českých* nám zanechal neznámý letopisec jejich nejstarších vrstev o Kunešovi, coby moravském biskupu, letnou zmínku.²⁴ Bohuš naopak vystupuje spíše v listinném materiálu, který částečně zpřístupnily edice *Archiv Koruny české*²⁵ a *Archiv český* v desátém díle, jehož obsahem jsou mimo jiné zápisy moravského sněmovnictví, a v díle šestnáctém, jež zpřístupnil listinář Viléma z Pernštejna.²⁶

---

¹⁵ *Die Landtafel des Markgrafthumes Mähren 1348-1466. I. dil. Olmützer Cuda*. Edd. Josef Chytil – Petr Chlumecský – Karl Demuth – Adolf Wolfskron, Brünn 1856 (dále jen ZDO); *Libri citationum et sententiarum seu Knihy pŕuhonné a nálezové. III–VI. dil* (dále jen LCS III–VI). Ed. Vincent Brandl, Brunae 1878–1895.

¹⁶ *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. XI–XII. dil* (dále jen CDM XI–XII). Ed. Vincenz Brandl, Brünn 1885–1890; *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. XV. dil* (dále jen CDM XV). Ed. Berthold Bretholz, Brünn 1903.

¹⁷ Bartoloměj PAPROCKÝ Z HLOHOL, *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*. Edd. Jan Vodička – Jan Willenberg – Vladimír Kejla – Karel Müller, Ostrava 1993, folio CLXXXI–CLXXXI.

¹⁸ AUGUSTINUS OLOMUCENSIS, *Episcoporum Olomucensium series, quam recensuit, continuavit, notisque historico-chronologicis illustravit Franciscus Xaver Richter*. Ed. Franz Xaver Richter, Olomucii 1831, s. 153, 161–162.

¹⁹ *Das Granum Catalogi praesulum Moraviae nach Handschriften des olmützer Domkapitelarchivs*. Ed. Johann Loserth, Wien 1892.

²⁰ Tomáš PEŠINA Z ČECHORODU, *Phosphorus septicornis, stella alias matutinas*, Pragae 1673.

²¹ *Tak zvaná Kronika university pražské*. In: *Fontes Rerum Bohemicarum. V. dil* (dále jen FRB V). Edd. Josef Emler, Jan Gebauer – Jaroslav Goll, Praha 1893, s. 565–588.

²² *Documenta Mag. Joannis Hus. Vitam, doctrinam, causam in Constantiensi consilio actam et controversias de religione in Bohemia annis 1403–1418 motas illustrantia*. Ed. František Palacký, Prague 1869.

²³ *Mistra Jana Husi sebrané spisy české. III. dil*. Ed. Karel Jaromír Erben, Praha 1868, s. 241–254.

²⁴ *Staré letopisy české. Texty nejstarší vrstvy. Fontes rerum Bohemicarum. Series nova. Tomus II* (dále jen SLČ II). Edd. Alena Černá – Petr Čornej – Markéta Klosová, Praha 2003; *Staré letopisy české. Východočeská větev a některé související texty. Fontes rerum Bohemicarum. Series nova. Tomus III* (dále jen SLČ III). Edd. Alena Černá – Petr Čornej – Markéta Klosová, Praha 2018.

²⁵ *Archiv Koruny české. VI. dil. Katalog listin z let 1438–1526*. Ed. Antonín Haas, Praha 1958.

²⁶ *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. X, XVI. dil* (dále jen AČ X, XVI). Ed. Josef Kalousek, Praha 1890, 1897.

Z needitovaného materiálu jsou pak důležité zejména fondy Arcibiskupství a Metropolitní kapitula Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž a Archiv města Olomouc uložené v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě.²⁷ Jednotliviny bychom pak našli i v Moravském zemském archivu ve fondech Nová a Bočkova sbírka či Cisterciácky Brno a Klarisky ve Znojmě.²⁸ Dále ve fondu Metropolitní kapituly sv. Víta v Archivu Pražského hradu²⁹ a fondu obutých augustiniánů v Národním archivu.³⁰

Kuneš i Bohuš ze Zvole nemají dosud v odborné literatuře nějaké prominentní postavení, což je ovšem případ i jiných olomouckých biskupů tohoto období s výjimkou Jana Železného a Protáze z Boskovic. Byli bychom však nespravedliví, kdybychom tvrdili, že o nich neexistuje literatura žádná. Převažují zde jednoznačně různá slovníková hesla, která se váží jak k rodu Zvolských ze Zvole obecně, tak i ke Kunešovi a Bohušovi jako olomouckým biskupům. V první kategorii můžeme vzpomenout genealogické zpracování Christiana Elverta,³¹ heslo Augustina Sedláčka v Ottově encyklopedii³² nebo nejnovější příspěvek v Pilnáčkově heraldickém lexikonu moravské šlechty.³³ Kategorii druhou zastupují například příslušné partie u Kurta Pohla,³⁴ heslo Zdeňky Hledíkové a Štěpána Kohouta o Kunešovi ze Zvole v biografickém lexikonu říšských biskupů³⁵ nebo podrobnější práce o olomouckém biskupství od Josefa Matzka³⁶ a Miloše Kouřila.³⁷ Tímto způsobem naznačil kariéru Kuneše ze Zvole i Aleš Pořízka ve svém článku o Římské rotě a českých auditorech.³⁸

Nejdůležitější pro poznání života Kuneše, ale zejména Bohuše ze Zvole jsou příspěvky tří autorů. V 60. letech 20. století znovu objevil postavu Bohuše ze Zvole

---

²⁷ Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc (dále jen ZAO–O), fond Arcibiskupství Olomouc, Metropolitní kapitula Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž, Archiv města Olomouc.

²⁸ Moravský zemský archiv v Brně (dále jen MZA), fond E9 – Cisterciácky Brno (1225–1748), E43 – Klarisky ve Znojmě (1286–1780), G1 – Bočkova sbírka, G2 – Nová sbírka.

²⁹ Archiv Pražského hradu, fond Archiv Metropolitní kapituly u sv. Víta.

³⁰ Národní archiv, fond Augustiniáni obutí – provincialát a konvent.

³¹ Christian D'ELVERT, *Zur m. – schl. Adelsgeschichte. L. Die Freiherren Zvole von Goldenstein*. Nottizen – Blatt der historisch-statistischen Section der k. k. mähr. – schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde, 9, 1871, s. 65–70.

³² *Ottův slovník naučný. 27. díl* (dále jen OSN 27), Praha 1908, s. 722–724. Heslo „Zvolský“ zpracoval August Sedláček.

³³ Josef PILNÁČEK, *Staromoravští rodové*, Brno 1963, s. 145–146.

³⁴ Kurt POHL, *Beiträge zur Geschichte der Bischöfe von Olmütz in Mittelalter*, Breslau 1940, s. 50–51.

³⁵ Erwin GATZ – Clemens BRODKORB, *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448. Ein Biographisches Lexikon*, Berlin 2001, s. 518–519.

³⁶ Josef MATZKE, *Das Bistum Olmütz von 1281–1578 (vom Spätmittelalter bis zur Renaissance)*, Königstein/Taunus 1975, s. 50–53.

³⁷ Miloš KOUŘIL, *Osudy moravské církve v 15. století*, Olomouc 1993 (nepublikovaná habilitační práce), s. 44–49.

³⁸ Aleš POŘÍZKA, *Římská rota a středověký systém papežských provizií*, Právněhistorické studie, 35, 2000, s. 31–32.

kodikolog Miroslav Boháček, jehož upoutala sbírka Bohušových kodexů, která byla objevena v archivu Vědecké knihovny v Olomouci. Na základě rozborů těchto kodexů pak revidoval dosavadní historické mínění o tomto biskupovi.³⁹ Podruhé narazil Boháček na Bohuše při bádání o dějinách pražské univerzity, a i zde přinesl několik nových zjištění.⁴⁰ Poté se zabýval biskupy ze Zvole Antonín Roubic, který tak činil v rámci svých studií o olomouckém biskupství v 15. století. Zajímavý je především jeho medailon ke Kunešovi ze Zvole a jeho působení na basilejském koncilu, které dává do souvislosti s vnitřními poměry olomouckého biskupství.⁴¹

Petr Elbel je posledním historikem, který se tomuto tématu blíže věnoval v řadě svých studií, které vzhledem ke svému zaměření na moravské církevní dějiny husitského období v uplynulých 20 letech publikoval. Na jméno Bohuše ze Zvole narazil již při analýze testamentu olomouckého probošta Pavla z Prahy.⁴² Poté pokračoval v již vytyčené problematice, ale na příkladu testamentu Bohuše ze Zvole, kde korigoval a potvrdil hypotézy naznačené již Boháčkem.⁴³ V tomto článku také stručně pojednal o Kunešovi ze Zvole a jeho otci Kuneši staršímu. Později se ještě vrátil k osobám Kuneše a Bohuše ve výzkumech olomouckého oficialátu,⁴⁴ respektive zlomku olomoucké konfirmační knihy,⁴⁵ o ucelené zpracování jejich životopisu se však nikdy nepokusil. Přesto je jeho pojednání o Bohušově testamentu prozatím nejvýraznější a nejpodstatnější příspěvek k této problematice.

Méně důležité a zpravidla pouze ojedinělé zmínky bychom našli i u Jaroslava Fikrle v případě Kunešova angažmá na kostnickém koncilu⁴⁶ a u příspěvku Václava Novotného o Janu Husovi v souvislosti s Kunešovou přítomností na koncilu v Cividale.⁴⁷ Diplomatičkou

---

³⁹ Miroslav BOHÁČEK, *Rukopisná sbírka učeného právníka a biskupa Bohuše ze Zvole v univerzitní knihovně olomoucké*, Sborník historický (dále jen SH), VII, 1960, s. 79–122.

⁴⁰ Miroslav BOHÁČEK, *Nové prameny k dějinám pražské university*, Studie o rukopisech, 4, 1965, s. 49–92.

⁴¹ Antonín ROUBIC, *Olomouc a Basilejský koncil*, Husitský tábor, 8, 1985, s. 133–144; TÝŽ, *Olomoucké biskupství ve druhé polovině 15. století*. In: Morava na prahu nové doby. Sborník příspěvků z konference konané 22.–23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka. Red. František Hýbl, Přerov 1995, s. 94–103.

⁴² Petr ELBEL, *Testament olomouckého probošta Pavla z Prahy. Obraz materiální a duchovní kultury preláta husitské doby*, Časopis Matice moravské (dále jen ČMM), 123, 2004, s. 3–46.

⁴³ TÝŽ, *Testamentum meum de libris meis. Knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole (1454–1457) opět v centru pozornosti*. In: Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2005. Architektura knihy (forma, obsah a jejich tvar). Sborník z 14. odborné konference, Olomouc 22. – 23. listopad 2005. Red. Rostislav Krušinský, Brno 2006, s. 85–119.

⁴⁴ TÝŽ, *Oficialát v olomoucké diecézi ve středověku (od počátků v 50. letech 13. století do 50. let 15. století)*. In: Sacri canones servandi sunt. Red. Pavel Krafl, Praha 2008, s. 324–342.

⁴⁵ Viz pozn. 12.

⁴⁶ Jaroslav FIKRLE, *Čechové na koncilu Kostnickém*, Český časopis historický (dále jen ČČH), 9, 1903, s. 178–193, 249–262, 415–431.

⁴⁷ Václav NOVOTNÝ, *M. Jan Hus. Život a učení. I. díl. Život a dílo. I. část*, Praha 1919.

misí do Anglie pak zpracoval Augustin Neumann.⁴⁸ Válečné úsilí a Kunešovy snahy v této oblasti zmínili například František Václav Peřinka ve své monografii o dějinách Kroměříže,⁴⁹ Rudolf Urbánek zmiňující Kunešovu roli při dobytí kláštera Hradisko u Olomouce⁵⁰ a Jiří Jurok, který se dotkl i poválečného období.⁵¹ O přijetí kněžského svěcení se v případě Kuneše můžeme dočíst u Evy Doležalové.⁵² Naopak Bohušovo biskupské svěcení a okolnosti jeho návštěvy ve Vratislavi zpracoval Vojtěch Černý.⁵³ Z nejnovějších prací se alespoň letmo dotýká obou osob diplomová práce Terezy Kučerové, která se coby žákyně Petra Elbela zaměřila na prosopografický výzkum členů brněnské kapituly, ovšem u Kuneše i Bohuše vycházela z dřívějších poznatků a přínosné byly jen nemnohé nové poznatky o jejich beneficiích.⁵⁴

Metodologicky práce vychází z historické antropologie a biografického přístupu, které jsou nejvhodnější pro zpracovávání životních osudů historických osobností. Práce s prameny pak byla postavena na snaze vytěžit z každé jednotliviny co možná největší množství informací, jak je to běžné u mikrohistorického přístupu a jak to určuje diplomatické i genealogické zhodnocení pramenů, neboť ty jsou velmi kusé a nedávají příliš mnoho prostoru k metodologicky zajímavějšímu postupu. Selektce pramenů nebyla v našem případě také příliš obtížná, protože jejich objem nevyžadoval kvantitativní redukci, což se však nedá říci o kvalitě a využitelnosti všech pramenů, ve kterých se s osobami Kuneše a Bohuš ze Zvole setkáváme. Zde jsem byl nucen provést důkladnou analýzu a vypustit některé prameny, zejména úřední povahy, které nepřinášely žádné relevantní informace. Takových však bylo jen zanedbatelné množství. Důkladné analýze pak byly podrobeny narativní prameny, které nebývají tak faktograficky spolehlivé, přičemž k jejich výpovědní hodnotě jsem se snažil vyjádřit v poznámkovém aparátu.

---

⁴⁸ Augustin NEUMANN, *Ohlas husitství v Evropě*, Časopis katolického duchovenstva, 90/4, 1924, s. 245–259.

⁴⁹ František Václav PEŘINKA, *Dějiny města Kroměříže. I. díl. Obsahující dobu po rok 1620*, Kroměříž 1913.

⁵⁰ Rudolf URBÁNEK, *K historii husitské Moravy. (Ke knize Aug. Neumanna „K dějinám husitství na Moravě“, Velehrad v Olomouci 1939)*, ČMM, 63–64, 1939–1940, s. 229–314.

⁵¹ Jiří JUROK, *Moravský severovýchod v epoše husitské revoluce*, Nový Jičín 1998.

⁵² Eva DOLEŽALOVÁ, *Svěcenci pražské diecéze 1395–1416*, Praha 2010.

⁵³ Vojtěch ČERNÝ, *Král obklopen kacíři. Návštěva Ladislava Pohrobka ve Vratislavi pohledem kronikáře Petra Eschenloera*. In: *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc. Red. Luděk Březina – Jana Konvičná – Jan Zdichynec*, Praha 2006, s. 578–584.

⁵⁴ Tereza KUČEROVÁ, *Preláti a kanovníci kolegiátní kapituly sv. Petra v Brně*, Brno 2020 (nepublikovaná magisterská práce).

3 Stručné dějiny rodu Zvolských ze Zvole

Severomoravská vesnice Zvole (Schmole) ležící blízko města Zábřeh u soutoku řeky Moravy se Sázavou dala jméno starobylému šlechtickému rodu Zvolských ze Zvole. Počátky tohoto vladyckého a od 16. století panského rodu jsou snad spojeny s dvorským prostředím olomouckých biskupů, odkud jsou také známi jeho nejstarší příslušníci, přestože úplně nejstarším zmiňovaným členem je Hynek ze Zvole, kterého máme v pramenech doloženého už roku 1351.⁵⁵ Některá starší literatura zmiňuje dokonce ještě rok 1305 a jistého Matyáš Zvolského z Rataj, ovšem zde se nejspíše jedná o omyl.⁵⁶ Roku 1370 je pak znám jistý Václav ze Zvole, ale je doložen pouze jedinou zmínkou.⁵⁷ Z pramenů nám pak jasněji vystupuje až Kuneš (Kunc) ze Zvole. U jeho osoby se na chvíli zastavme, protože jeho kariéra v mnohém předznamenávala úspěchy na poli církevní hierarchie pozdějších příslušníků Zvolských ze Zvole.

Kuneš byl významnou postavou na dvoře olomouckých biskupů druhé poloviny 14. a začátku 15. století. Poprvé je zmíněn jako přisedící lenního soudu Jana ze Středy roku 1375 a i v pozdějších letech se manského soudu pravidelně účastnil.⁵⁸ Není s podivem, že ve svědečných řadách vystupuje vždy na předních místech, a to i před významnými členy biskupova užšího dvora.⁵⁹ Je tak možné, že na biskupském dvoře Jana ze Středy zastával pozici hofmistra a stál tedy v jeho čele. Tomu by nasvědčovaly zmínky z let 1378 a 1379 o

---

⁵⁵ ZDO I, č. 231, s. 10; Toho roku zanesli bratři Bedřich a kněz Jindřich z Opatovic u Jevíčka do desk jisté Ance 40 hřiven grošů na mlýně pod Opatovicemi. Anka, pravděpodobně sestra zmiňovaných bratří, byla manželkou právě Hynka ze Zvole. Zmínka o duchovním Jindřichovi by mohla naznačovat, že i Hynek pocházel z rodiny blízké církevnímu prostředí. Srov. J. Pilnáček, *Staromoravští rodové*, s. 145–146.

⁵⁶ Toto tvrzení pochází nejspíše od Christopha Pfeiffera, autora rejstříku rodů obsažených v Paprockého Zrcadle markrabství moravského, viz *Compendieuse Schau-Platz Des ehemaligen Alten Adels in dem benachbarten Marggraffthum Mähren, Aus bewährt und glaubwürdigen Documenten eruiert, Und Allen Liebhabern Genealogisch-Historischer Merckwürdigkeiten Zu so nöthig als nützlichem Gebrauche Der in diesem Seculo sonders florirender Geschlechter Historie mitgetheilt von M. Christoph Pfeiffer*. Ed. Ferdinand Brachvogel, Leipzig – Breslau 1741, s. 263. Od něj pak převzal tuto tezi Ch. d'Elvert, *Zur m. – schl. Adelsgeschichte. L. Die Freiherren Zvole von Goldenstein*, s. 65, který však správně konstatuje, že v tomto případě neznáme pramen, o který by se Pfeiffer opíral. Definitivně byla souvislost Matyáše Zvolského z Rataj s rodem Zvolských ze Zvole a datací k roku 1305 zamítnuta v J. Pilnáček, *Staromoravští rodové*, s. 145. Zde také upozorňuje na nutnost velké obezřetnosti při bádání o tomto rodu, protože na základě erbů vyčlenil hned několik rodů s predikátem „ze Zvole“, které však nemají spolu dále nic společného. Srov. *Tamtéž*, s. 398–399.

⁵⁷ Podle této zmínky by mohl být Václav synem právě Hynka ze Zvole a jeho manželky Anny. Ta totiž tohoto roku poslala Václava a Pavlíka z Borové se svou při k olomouckému lennímu soudu. Obsah této kauzy a její výsledek nám však uniká. Viz. *Die ältesten Belehnungs II*, s. 42.

⁵⁸ *Die ältesten Belehnungs II*, s. 61.

⁵⁹ Nejčastěji vystupuje za generálním hejtmanem, mistrem biskupské komory a vrchním sudím lenního soudu, srov. *Tamtéž*, s. 61, 70, 78, 79, 121 a další; ve svědečných řadách naopak pravidelně předstihuje například biskupova maršálka, viz. *CDM XI*, s. 530, 535, 540. Více o podobě a fungování biskupského dvora Tomáš BALETKA, *Na dvoře olomouckých biskupů na přelomu 14. a 15. století*. In: *Pater familias*. Sborník příspěvků k životnímu jubileu prof. Dr. Ivana Hlaváčka. Red. Jan Hrdina – Eva Doležalová – Jan Kahuda, Praha 2002, s. 339–356.

jistém Kunešovi, označovaném jako magister curie.⁶⁰ Ačkoliv je vždy tento Kuneš uváděn bez predikátu, je více než pravděpodobné, že se zde jedná právě o Kuneše ze Zvole.⁶¹

Kunešova kariéra se však nezakládala jen na přítomnosti u dvora. Za dobu své kariéry zastával totiž úřad purkrabí na hned několika biskupských pevnostech. Roku 1387 to byl hrad Mírov,⁶² poté roku 1389 Hukvaldy,⁶³ a nakonec byl roku 1394 i purkrabím na hradě Blansko.⁶⁴ Také se účastnil po boku ostatních manů kauzy odbojných biskupských leníků Víchka z Komárovic a Václava z Voděrad⁶⁵ a je vůbec nejčastěji doloženou osobou ve svědečných řadách biskupského dvora Mikuláše z Riesenburka.⁶⁶ Byl to právě Mikuláš, který si v bouřlivých prvních měsících svého episkopátu, v průběhu bojů o moravské markrabství mezi Joštem a Prokopem a jejich straníky, vybral Kuneše ze Zvole za svého oficiála, zástupce v soudních záležitostech.⁶⁷ Ačkoliv byl poté Kuneš nahrazen zkušenějším Janem z Ghulen, je jisté že právě episkopát Mikuláše z Riesenburka byl vrcholem Kunešovy kariéry.

Společně s úspěchem ve dvorském prostředí se rozvíjela i Kunešova majetková základna stojící v této době výhradně na příjmech z biskupských lén.⁶⁸ Základem bylo plné panství nad Zvolí a Skalicí,⁶⁹ kde je Kuneš připomínán roku 1389,⁷⁰ ale jistě je držel i dříve. Roku 1391 pak získal od biskupa Němčice⁷¹ a o dva roky později koupil

---

⁶⁰ *Die ältesten Belehnungs II*, s. 76, 80.

⁶¹ K tomuto ztotožnění přistupuje dosavadní literatura spíše zdrženlivě, ačkoliv v pramenech se po boku biskupa v rozmezí několika let žádný jiný Kuneš nevyskytuje. V obou případech, kdy se vyskytuje označení magister curie, se jedná o jiný jednací den, než když je Kuneš uváděn s predikátem „de ze Zwole“. Tato situace tedy mohla vzniknout v případě, že každý zápis psal jiný písař. Zde by tedy mohla této hypotéze napomoci analýza jednotlivých písařských záznamů v lenních knihách olomouckého biskupství. Srov. T. Baletka, *Na dvoře olomouckých biskupů*, s. 352; P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 88, pozn. 7.

⁶² *CDM XI*, s. 374–375.

⁶³ *CDM XV*, s. 251–252.

⁶⁴ *CDM XII*, s. 188–189; Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 88, pozn. 7.

⁶⁵ *CDM XII*, s. 31–32. Více o této kauze Dalibor JANIŠ, *Ceremoniál přijímání lén a lenních přísah na středověkém dvoře olomouckých biskupů*. In: *Dvory a rezidence ve středověku. Všední a sváteční život na středověkých dvorech*, Mediaevalia Historica Bohemica 12, Supplementum 3. Red. Dana Dvořáčková–Malá, Praha 2009, s. 155.

⁶⁶ Mezi lety 1388–1397 je doložen výskyt Kuneše ze Zvole na 41 listinách biskupa Mikuláše. Srov. T. Baletka, *Na dvoře olomouckých biskupů*, s. 348.

⁶⁷ Na to lze usuzovat z formulace „...feodales, ex quo dominus Chunczo est officialis domini episcopi...“ viz. *Die ältesten Belehnungs II*, s. 139. Tato jediná zmínka pochází z října 1389, přičemž ještě v srpnu 1389 je jako oficiál zvolený administrátory sede vacante v úřadu Jan z Ghulen. Ten pak úřad zastával i po krátkém období Kunešova oficialátu, nejpozději však od srpna 1390. Srov. P. Elbel, *Oficialát v olomoucké diecézi*, s. 337, 330, pozn. 19.

⁶⁸ Jediným zemskodeskovým statkem, který Kuneš vlastnil byl přechodně Kovářov, který mu byl zapsán roku 1392, ale ještě téhož roku ho prodal Benešovi ze Savína. Zisk i prodej Kovářova je v deskách uveden současně a nevíme tedy, jak dlouho Kuneš Kovářov vlastnil. Viz *ZDO I*, s. 205, č. 498–500.

⁶⁹ Dnešní Skalička, součást města Zábřeh.

⁷⁰ *Die ältesten Belehnungs I*, s. 13; Srov. Jan BŘEZINA, *Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848*, Ostrava 1963, s. 419.

⁷¹ *CDM XII*, s. 24.

Hostěradice.⁷² Někdy před rokem 1406 pak koupil i Kotojedy u Kroměříže, které uvedený rok prodal.⁷³

Za episkopátu Jana Mráze, který se obklopil hlavně svými příbuznými, se Kunešovo postavení u dvora výrazně oslabilo, přesto je doložen hned na několika listinách.⁷⁴ Nikdy už však nedosáhl na žádný významnější úřad. Naposledy se zmiňuje roku 1406⁷⁵ a brzy nato zřejmě zemřel, neboť roku 1408 už drželi rodové statky jeho synové.

Kuneš měl kromě své dcery Kunky syny Kuneše, Petra a Markvarta.⁷⁶ O Kunešovi mladším, který se později stal biskupem bude pojednáno později, zaměříme se tedy na jeho bratry.

Starší Petr se na scéně objevil poprvé roku 1398,⁷⁷ výrazněji pak ale až po smrti svého otce. Roku 1408 složil lenní přísahu Konrádovi z Vechty a přijal pro sebe a své bratry v manství Zvoli, Skalici, nespecifikovaný podíl na Mírově, Slavoňov, Krchleby, Vlachov, Lukavici a devět čtvrtlánů před Mohelnicí.⁷⁸ Dále se účastnil jednání lenního soudu v letech 1411–1437, ale žádný významnější úřad na biskupském dvoře nezastával.⁷⁹ Významným úspěchem pak bylo získání biskupských panství Keř a Osoblaha na osm let do zástavy za příspěví jeho synů Jana a Beneše. Jejich bratr Kuneš jim je zastavil roku 1433.⁸⁰ O okolnostech tohoto aktu se zmíníme později. Po smrti bratra Kuneše a sestry Kunky připadlo Petrovi městečko Držovice, podíl na Trpenovicích a Vrahovicích a platy z vesnice Postřelmov. To vše nakonec prodal svému bratru Markvartovi, což bylo do zemských desk zapsáno po jejich znovuotevření roku 1447.⁸¹ Tím také veškeré zmínky o jeho osobě v pramenech končí.

---

⁷² CDM XII, s. 170.

⁷³ *Die ältesten Belehnungs II*, s. 232.

⁷⁴ Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 88, pozn. 7; T. Baletka, *Na dvoře olomouckých biskupů*, s. 348.

⁷⁵ *Die ältesten Belehnungs II*, s. 230–232, 241; ZDO I, s. 240, č. 19; Toho roku nechala Kunešovi dcera Kunka zapsat všechno, co na ni spadlo po smrti jejího manžela, ve vsi Trpenovice a své bratry Petra a Markvarta vzala na spolek ve vsích Čechůvky a Vrahovice. OSN 27, s. 722 uvádí, že Kuneš byl živý ještě roku 1407, ovšem tato informace je z pramenů neověřitelná.

⁷⁶ Srov. OSN 27, s. 723. V zemských deskách se také v letech 1407–1415 udává jistý Václav ze Zvole držící spolu se svou manželkou Eliškou z Dubčan podíly v Postřelmově a dalších vsích, ten však není našim Zvolským ze Zvole nijak příbuzný, jak na to upozornil J. Pilnáček, *Staromoravští rodové*, s. 398. Václav zemřel někdy před rokem 1417, viz. ZDO IX, s. 331, č. 3.

⁷⁷ ZDO VI, s. 222, č. 768.

⁷⁸ *Die ältesten Belehnungs I*, s. 26. Srov. J. Březina, *Zábřežsko v období feudalismu*, s. 243.

⁷⁹ *Die ältesten Belehnungs II*, s. 285, 295, 302, 307, 317, 320.

⁸⁰ Zemský archiv Opava – pobočka Olomouc (dále jen ZAO-O), fond Arcibiskupství Olomouc (dále jen AO), sign. KIA6, inv. č. 1272. Srov. OSN 27, s. 723, nejnověji P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 88, pozn. 9.

⁸¹ ZDO X, s. 394, č. 551. Srov. OSN 27, s. 723.

Markvart ze Zvole, nejmladší Kunešův syn, se objevuje se svými bratry až do konce prvního desetiletí 15. století, kdy se začal prosazovat zcela samostatně. Téměř se vzdal přítomnosti na manském soudu a na biskupském dvoře⁸² a svou pozornost zaměřil na získávání zemskodeskových statků, jejichž vlastnictví nepodléhalo tak nejistému lennímu svazku a často se měnící osobě olomouckého biskupa.

Roku 1412 koupil od Bočka z Kunštátu část vesnice Újezd u Mohelnice,⁸³ kterou však záhy směnil za výnosnější část vesnice Závěřice. K nim také přizval svého bratra Petra na spolek.⁸⁴ Po své sestře Kunce zdědil také městečko Kostelec u Prostějova.⁸⁵ To držel spolu s jejím synem Janem od roku 1420 nejpozději do 1437, kdy ho prodal spolu se Závěřicemi a koupil Šumvald a Sudkov.⁸⁶ Proto se také psal jako Markvart ze Sudkova.⁸⁷ Za husitských válek se účastnil bojů na katolické straně ve službách Šternberků spolu se svým synovcem Janem, jemuž Šternberkové zastavili hrad Hoštejn.⁸⁸ Přestože oba i s Petrem ze Zvole podepsali známý moravský landfrýd z roku 1434, nebránilo to Markvartovi v dalších bojích.⁸⁹ Nakonec získal dostatek prostředků ke koupi panství a hradu Kolštejna, který se později stal rodovým sídlem a po němž se pak také Zvolští ze Zvole začali psát.⁹⁰ Roku 1442 vzal Markvarta na spolek Jan ze Šumvaldu, to však bylo zapsáno až po znovuotevření zemských desk v roce 1446.⁹¹ Výčet všech statků, které Markvart nashromáždil uzavírají pak statky převzaté od jeho bratra Petra a nakonec roku 1447 vesnice Postřelmov a Chromeč od Alberta z Víckova.⁹² Zároveň téhož roku prodal

---

⁸² Markvartova přítomnost na zasedání lenního soudu je doložena jen několika zmínkami v letech 1413, 1420 a 1437. Viz. *Die ältesten Belehnungs II*, s. 295, 302, 307, 309, 311–312, 325.

⁸³ *ZDO VIII*, s. 304, č. 172. Srov. *OSN 27*, s. 723.

⁸⁴ *ZDO VIII*, s. 324, s. 523–525. Směna se udála roku 1415 mezi Markvartem a Kunátem ze Sobotína, vše bylo zapsáno ještě téhož roku.

⁸⁵ *ZDO IX*, s. 356, č. 367.

⁸⁶ *ZDO X*, s. 370, č. 170–171, 174–175. Část Závěřic prodal Markvart Janu z Mírova a druhou odkoupil Vaněk z Ostrova, o kterém ještě uslyšíme. Na nově nabytém majetku pak zapsal Markvart věno své manželce Markétě. Prodej Kostelce je zapsán v *ZDO X*, s. 375, č. 254. Musíme mít však na paměti, že reálně se uskutečnil prodej nejspíše dříve a zapsán do desk byl až po husitských válkách.

⁸⁷ *LCS III/2*, s. 472, č. 228–229.

⁸⁸ *AC X*, s. 250–254. Srov. J. Březina, *Zábřežsko v období feudalismu*, s. 168.

⁸⁹ Roku 1437 je totiž poháněn kvůli jeho útokům na Žádlovice (*LCS III/2*, s. 474, č. 242) a od Vaňka z Ostrova pro útoky v Závěřicích, odkud si měl odvézt kořist „na svoj zámek na Hostajně“ (*LCS III/2*, s. 472, č. 228). Naopak Markvart pohnal téhož roku Jiříka z Lukova, který mu okradl jeho poddané v Šumvaldě (*LCS III/2*, s. 454, č. 102).

⁹⁰ Panství koupil Markvart od Beneše z Valdštejna, který ho však předtím zastavil, a proto ho Markvart pohnal k zodpovědnosti. Viz. *LCS III/2*, s. 531, č. 517. Tento spor pak pokračoval ještě za Markvartova syna Hynka, který žaloval roku 1448 posly k zemským deskám, že mu měli Kolštejn nechat zapsat, ale neučinili tak. (*LCS III/2*, s. 676, č. 1328–1331).

⁹¹ *ZDO X*, s. 388, č. 460.

⁹² *Tamtéž*, s. 407, č. 706.

někdy dříve nabytou ves Rohlí Janu Tunklovi z Brníčka.⁹³ Markvart zemřel někdy v rozmezí let 1447–1448, protože jeho statky v té době drželi již jeho následníci.

Markvart po sobě zanechal kromě dcery Kateřiny šest synů – Bohuše, kterému se budeme věnovat v dalších kapitolách, Jana, Zbyňka, Znatu, Zikmunda a Hynka.⁹⁴ Zmiňme se tedy ještě alespoň krátce o každém z nich.

Jan starší ze Zvole se v pramenech objevuje poprvé snad mezi lety 1444–1449 po boku Hynka Krušiny z Lichtenburka ve službách březšských knížat.⁹⁵ Po smrti svého otce se ujal správy panství a zároveň i manských statků na Mírově⁹⁶ a zastavených panství Ketř a Osoblaha, které získal roku 1456.⁹⁷ Některé statky po smrti své manželky prodal svým bratrům⁹⁸ a zemřel roku 1472, pochován byl v Osoblaze.⁹⁹ Zanechal po sobě syny Jana, zvaného Černý rytíř, a Hynka.¹⁰⁰

Zbyněk se na scéně objevuje roku 1460, kdy je jmenován se svými bratry v zápise lenních knih o odúmrti po Jindřichu z Fulštejna.¹⁰¹ Už v té době se Zbyněk psal po Kelči, a tak je zřejmé, že toto zástavní panství nejpozději v 60. letech od svého bratra Jana získal a později tento predikát často využíval.¹⁰² Od svého bratra získal již zmiňovaný Šumvald a usiloval i o koupi vesnice Stavišice a Lažany, což se mu nakonec nepovedlo.¹⁰³ Jsme také infomováni o tom, že Zbyněk vlastnil i vesnici Borotín, která pak byla po jeho smrti použita jako věno pro Zbyňkovu sestru Kateřinu.¹⁰⁴ Skrze svou ženu získal Zbyněk vesnice Nasedlovice a Šonštras, roku 1460 měl také koupit Křižanovice a zemřít snad někdy kolem roku 1471.¹⁰⁵

Znata se Zikmundem drželi manství ve Zvoli a od roku 1464 také od bratra odkoupené vsi Postřelmov a Chromeč. Znata však zemřel brzy, už před rokem 1466,¹⁰⁶ kdy Zikmund s požehnáním biskupa uzavřel smlouvu s bratry Zbyňkem a Hynkem, že po jeho

---

⁹³ *ZDO X*, s. 400, č. 616.

⁹⁴ Srov. J. Březina, *Zábřežsko v období feudalismu*, s. 423.

⁹⁵ *AČ XV*, s. 194–195, 206–207. Srov. *OSN 27*, s. 723. Zde se musíme však mít na pozoru, zda se nejedná pouze o shodu jmen, jelikož tato samostatná akce Jana Zvolského zůstává jinak bez odezvy

⁹⁶ S predikátem „z Mírova“ je totiž označován např. v *ZDO XI*, s. 424, č. 38 a *LCS IV/2*, s. 326, č. 378, s. 344, č. 102 ad.

⁹⁷ Srov. *OSN 27*, s. 723.

⁹⁸ Roku 1464 prodal Šumvald Zbyňkovi (*ZDO XI*, s. 428, č. 87) a zároveň i Postřelmov a Chromeč Znatovi a Zikmundovi (*ZDO XI*, s. 428, č. 90). Zbavil se i Držovic (*ZDO X*, s. 443, č. 289).

⁹⁹ Srov. J. Pilnáček, *Staromoravští rodové*, s. 145.

¹⁰⁰ Srov. *OSN 27*, s. 723.

¹⁰¹ *Die ältesten Belehnungs I*, s. 111; Srov. J. Pilnáček, *Staromoravští rodové*, s. 145.

¹⁰² Například v roce 1464 viz. *LCS IV/2*, s. 380, č. 477; s. 409, č. 660.

¹⁰³ *LCS IV/2*, s. 490, č. 951; s. 494, č. 976.

¹⁰⁴ *LCS V/I*, s. 128, č. 531; s. 209, č. 825.

¹⁰⁵ Uvedené skutečnosti jsme bohužel nemohli ověřit v pramenech a literatura se o nich nezmiňuje. Srov. *OSN 27*, s. 723.

¹⁰⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 723.

smrti případně Zvolské léno právě jim.¹⁰⁷ O samotném Zikmundovi je známo, že se účastnil také bitvy u Zvole roku 1468,¹⁰⁸ poté však již o něm nemáme žádné další zprávy a zemřel někdy před rokem 1480.¹⁰⁹

Hynek byl z bratří nejaktivnější a snad také nejúspěšnější. Od svého otce Markvarta zdědil panství Kolštejn, Staré Město¹¹⁰ a sedm dalších přilehlých vsí. Vše mu bylo do desk zapsáno až roku 1448, kdy se vlastně s Hynkem můžeme poprvé v pramenech setkat.¹¹¹ V 60. a 70. letech se Hynek a jeho bratři zapojili do česko-uherských válek na straně Matyáše Korvína, zejména jako protivníci významného severomoravského rodu Tunklů z Brnička.¹¹² Zde se vyznamenal především Hynek, jehož akce proti Jiřímu staršímu z Brnička však odrážely spíše osobní konflikt než vysokou mezinárodní politiku.¹¹³ Série akcí a protiakcí, které nám zaznamenaly četné pŕihony obou protagonistů,¹¹⁴ poznamenala a zpusťošila i Hynkovo panství. Ten samotný zemřel roku 1486 a byl pohřben v kostele sv. Petra v Olomouci.¹¹⁵

4 Olomoucké biskupství v 1. polovině 15. století

Abychom mohli plně porozumět situaci, ve které se ocitli Kuneš a Bohuš ze Zvole, musíme si nejprve připomenout hlavní fenomény ve vývoji olomouckého biskupství v první polovině 15. století, kdy dochází vlivem husitských válek k zásadním změnám v mocenském postavení olomouckého biskupství i dosahu vlivu katolické církve v náboženských otázkách na Moravě. V této části se však nebudeme zabývat událostmi za pontifikátů samotných biskupů ze Zvole, o kterých bude pojednáno v samostatných kapitolách.

---

¹⁰⁷ *Die ältesten Belehungs I*, s. 109.

¹⁰⁸ Bitva u Zvole byla svedena 1. října 1468 a byla jedním ze střetů česko-uherských válek. Při bitvě u Zvole porazila posádka Zvolského s posilami z biskupské Mohelnice vojsko Zdeňka Kostky z Postupic táhnoucí na pomoc obležené posádce v klášteře Hradisko u Olomouce. Příznivci Jiřího z Poděbrad byli při nočním přepadení zcela zaskočeni a na hlavu poraženi. Samotný Zdeněk Kostka zemřel na blízkém hradě v Zábřehu, který patřil sprátelenému rodu Tunklů. Srov. Jan SITTA, *Tunklové na Moravě (1398–1510)*, Olomouc 2018 (nepublikovaná bakalářská práce), s. 55–56.

¹⁰⁹ *LCS VI*, s. 80, č. 488.

¹¹⁰ U Hanušovic.

¹¹¹ *ZDO X*, s. 415–416, č. 798. Srov. Josef FALTIČKO, *Panství Kolštejn (Branná) 1313–1621*. Olomouc 2020 (nepublikovaná magisterská práce), s. 29.

¹¹² Např. *LCS IV/2*, s. 444, č. 863, s. 455, č. 935, s. 470, č. 206, s. 531, č. 1214. Dále *LCS V*, s. 64, č. 310, s. 460, č. 372. Srov. Jan BŘEZINA, *Vlastivěda Moravská. Šumperský, staroměstský, vizmberský okres*, Brno 1932, s. 90.

¹¹³ Srov. J. Faltičko, *Panství Kolštejn*, s. 30–31.

¹¹⁴ Srov. J. Sitta, *Tunklové na Moravě*, s. 55–65.

¹¹⁵ Srov. J. Faltičko, *Panství Kolštejn*, s. 34.

Jako jeden ze tří určujících celků v markrabství byly i olomoucké biskupství a zejména samotná volba nového biskupa dějištěm zápasu mezi různými mocensko-politickými uskupeními, jakými byly například český král, moravský markrabě, římská kurie nebo domácí církevně-politické síly ztělesňované olomouckou kapitulou. Obzvláště zřejmé je to na příkladu obsazování olomouckého biskupství v letech 1381–1408, kdy byl nakonec téměř vždy dosazen kandidát, kterého podporoval český král Václav IV.¹¹⁶ Významnější však byl až konflikt v letech 1416–1420, který svou podstatou již předznamenával nastupující husitské války.

4.1 Spor o olomoucké biskupství mezi Janem Železným a Alešem z Břeží

Když 12. září 1416 umíral papežský administrátor olomoucké diecéze Václav Králík z Buřenic, bylo jisté, že nový pretendent na biskupském stolci bude hrát důležitou roli. Na Moravu už totiž začínalo pronikat české reformní hnutí a Václav IV. se musel ve své pragmatické církevní politice spolehnout na loajálního člověka, aby bylo možné udržet vzrůstající náboženské spory pod kontrolou. Napětí hrozilo vypuknutím ozbrojeného konfliktu, a tak král hledal osoby schopné kompromisního jednání, blízké svému dvoru, jakými ostatně byli jak Václav Králík z Buřenic, tak jeho předchůdce a poté i pražský arcibiskup Konrád z Vechty.¹¹⁷

Zcela odlišný postoj však zaujali olomoučtí kanovníci v kapitule, kteří by rádi tvrdě zakročili proti husitským kazatelům a farářům na panstvích moravských šlechticů a zejména na panství Kravaňském.¹¹⁸ Jako vhodný kandidát se kapitule jevila jedna z nejvýznamnějších osobností protireformní strany, litomyšlských biskup Jan IV. Železný. Ten si již vysloužil pověst nesmiřitelného odpůrce husitství a koneckonců sám kritizoval Konráda z Vechty, Václava Králíka z Buřenic i pražského inkvizitora z příliš laxního přístupu k této otázce.¹¹⁹ Jan Železný byl také dobře známý účastníkem kostnického koncilu, kteří zastupovali papežskou moc v době sedisvakance po odstranění trojpapežství, a tak se dalo očekávat jeho rychlé potvrzení do úřadu.¹²⁰ Už 21. září 1416 se konala volba nového biskupa, při níž byl zvolen právě Jan Železný. Rychlost, s jakou kapitula volbu

¹¹⁶ Srov. Petr ELBEL, *Markrabě Jošt, olomoucké biskupství a olomoucká kapitula*. In: *Morava v časech markraběte Jošta*. Red. Jan Libor a kol., Brno 2012, s. 33–58.

¹¹⁷ Srov. Petr ELBEL, *Dvě neznámé listiny z roku 1416. Příspěvek k poznání sporu o olomoucké biskupství*, *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*, 52/C50, 2003, s. 103–104.

¹¹⁸ Srov. P. Elbel, *Dvě neznámé listiny*, s. 104–105.

¹¹⁹ Srov. Petr ELBEL, *Olomoucký biskup Jan Železný a Zikmund Lucemburský. Příspěvek k poznání Zikmundovy spojenecké sítě v českých zemích a jeho dvorských struktur*, *Studia mediaevalia Bohemica* (dále jen SMB), 6/1, 2014, s. 24–25.

¹²⁰ Srov. P. Elbel, *Dvě neznámé listiny*, s. 105–106.

uskutečnila nás nenechává na pochybách, že se chtěla vymanit z vlivu králi nakloněných kanovníků sídlících při jeho dvoře v Praze, aby si mohla prosadit svého kandidáta.¹²¹ Ihned byla také poslána žádost koncilu, aby byl Jan Železný potvrzen jako administrátor olomoucké diecéze in *spiritualibus et temporalibus*, dokud by nebyl zvolen nový papež.¹²²

Reakce krále Václava na sebe nedala dlouho čekat. Prohlásil volbu Jana Železného za formálně neplatnou, protože se k volbě nesešla celá kapitula, a již na přelomu září a října 1416 proběhla nová volba, tentokrát však za účasti kanovníků blízkých královskému dvoru. Při nové volbě byl jednohlasně zvolen Aleš z Březí, poměrně nevýznamný vyšehradský kanovník, od nějž si Václav IV. sliboval absolutní loajalitu. Janovi věrní proti této volbě sice podali žalobu ke koncilu, Aleše z Březí však záhy potvrdil v úřadu olomouckého biskupa arcibiskup Konrád z Vechty. Aleš z Březí se tak ocitl právně v lepší situaci než Jan Železný, jehož žádost o potvrzení ke koncilu byla vyřízena až 14. prosince 1416.¹²³

Jak se situace v diecézi vyvíjela po dvojí biskupské volbě? Zpočátku měla převahu strana Jana Železného, které se do rukou dostaly úřední knihy a pečeti oficialátu a generálního vikariátu a zvolila si mimořádné správce diecéze.¹²⁴ Ti pak začali přebírat i biskupské statky. Strana Aleše z Březí však měla podporu moravských pánů, a tak byla v přebírání biskupských statků úspěšnější, navíc král Václav přikázal olomoucké městské radě, aby vzpurné kanovníky pozatýkala. Rada složená z protireformně smýšlejících německých měšťanů sice neuposlechla, ale i tak začala být pro straníky Jana Železného situace nebezpečná.¹²⁵ Zvolili si tedy zplnomocněnce, jimž vložili do rukou veškeré pravomoci kapituly, a ti pak uprchli i s pečeti a úředními knihami do Litomyšle. Samotný Aleš z Březí dorazil do Olomouce mezi 6. listopadem a 6. prosincem 1416 a byl ihned intronizován. Všichni kanovníci byli nuceni mu odpřisáhnout poslušnost a zrušit zplnomocnění pro Janovy straníky. Tak se také stalo, ale na tajné schůzce děkana kapituly své rozhodnutí o podřízení církevní správy Alešovi negovali, protože bylo vynuceno nátlakem.¹²⁶ Právně tedy zůstali správci diecéze Janovi straníci a i fakt, že měli ve svých rukách všechny dokumenty a pečeti, podstatně omezoval Alešovy možnosti, přestože mocensky celou situaci ovládl.

---

¹²¹ Srov. Petr ELBEL, *Kapitoly z dějin katolické církevní správy na Moravě v době husitské (1408–1457)*, Disertační práce, Brno 2007, s. 28–29.

¹²² Srov. P. Elbel, *Dvě neznámé listiny*, s. 105.

¹²³ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 33–36.

¹²⁴ Srov. P. Elbel, *Dvě neznámé listiny*, s. 107.

¹²⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 108.

¹²⁶ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 37–39.

Zatím jsme viděli, že samotný Jan Železný se v konfliktu příliš neangažoval a nechával za sebe spíše konat své volitele z olomoucké kapituly, to se však změnilo 14. prosince 1416, kdy konečně odpověděl kostnický koncil a potvrdil Jana Železného do úřadu administrátora diecéze. Na začátku roku 1417 tedy rozeslal mandáty všemu duchovenstvu, manům a kapitule, aby ho pod trestem exkomunikace uznaly za právoplatného administrátora a odvrátily se od Aleše z Březí. To vyvolalo mezi duchovenstvem značný zmatek a odstartovalo sérii odvolání, žalob a protižalob před kostnický soud z něž vyšel v červenci 1417 vítězně Jan Železný. Volba Aleše z Březí byla prohlášena za neplatnou a sám Aleš byl nucen uhradit všechny procesní náklady.¹²⁷

Jan Železný však nespolehal jen na rozhodnutí koncilu a po jeho potvrzení administrátorem zahájil rovněž ozbrojený boj o znovuzískání biskupských statků. Mohl při tom počítat s podporou Přemka Opavského, který byl politickým spojencem Zikmunda Lucemburského. Do února 1417 se podařilo Janovi na Opavsku získat kontrolu nad panstvím Osoblaha a državami Ketř a Jaktař a podřídili se mu i zdejší manské rody.¹²⁸ Na Moravě však byl úspěšnější Aleš z Březí, kterého podporoval král Václav. Ten totiž svěřil správu biskupských statků až do vyřešení sporu Přibíku z Odlochovic, který však stál na straně Alešově.¹²⁹ Fakticky si tedy udržel Aleš svou pozici, i když po střetech s olomouckými měšťany a kanovníky raději pobýval v bezpečnější Kroměříži.¹³⁰

Listopad 1417 přinesl katolické církvi nového papeže Martina V. a s ním i nový impuls do sporu o olomoucké biskupství. Papež totiž 14. února 1418 jmenoval olomouckým biskupem Jana Železného a v uvolněném litomyšlském biskupství ho ustanovil administrátorem. Proti tomu se Aleš z Březí odvolal a hrozilo další neúměrné protahování sporu.¹³¹ Padl tedy návrh, že Aleš z Březí vydá olomoucké biskupské statky Janu Železnému a on naopak propustí litomyšlské biskupství Alešovi a do té doby, než o tom papež rozhodne si měl Aleš ponechat jeden moravský hrad a město.¹³² Tento návrh zřejmě Aleš z Březí odmítl, neboť ještě roku 1419 žádal Jan Železný papeže o potvrzení všech církevních trestů, které nad Alešem v průběhu sporu vyhlásil. Až do přijetí Zikmunda za moravského markraběte zůstala situace patová. Jan Železný pobýval v Litomyšli a konečné vyřešení sporu přinesl až Zikmundův rozhodčí výrok z února 1420

---

¹²⁷ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 40–42.

¹²⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 43.

¹²⁹ Srov. Eduard MAUR, *Příspěvek k biografii biskupa Aleše z Březí*, Tábořský archiv, 8, 1998, s. 30.

¹³⁰ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 44.

¹³¹ Srov. *Tamtéž*, s. 45.

¹³² Srov. E. Maur, *Příspěvek k biografii*, s. 32.

na říšském sněmu ve Vratislavi. Aleš se stal litomyšlským biskupem a vyklidil pole Janu Železnému, který mohl být konečně 24. dubna 1420 v olomoucké katedrále intronizován.¹³³

Jaké důsledky tento spor pro olomoucké biskupství nesl a co bychom z nich měli vyvozovat? Předně se ukázalo že zcela zásadní roli pro volbu biskupa začala hrát konfesní orientace pretendentů, a hlavně jejich schopnost adekvátně v této otázce vystupovat. Zdá se, že Aleš z Březí byl ve svém přístupu k otázce rozmáhajícího se husitství velmi laxní, dokonce až do té míry, že ho někteří historikové považovali za sympatizanta s utrakvismem.¹³⁴ Dále můžeme pozorovat přetrvávající vliv krále na faktické obsazení olomouckého biskupského stolce, Aleše z Březí totiž nebylo možné i přes všechny zásahy koncilu či papežské kurie z úřadu sesadit, dokud byl král Václav IV. naživu. Po jeho smrti došlo k ukončení sporu už poměrně rychle.¹³⁵ Důsledkem nejednoty všech sil, které měly na volbu a dosazení biskupa vliv, bylo značné oslabení olomouckého biskupství. V důsledku ozbrojených bojů došlo nepochybně k zrušení biskupských majetků a spor přinesl i značný zmatek a nejednotu do systému církevní správy. Nejpodstatnějším důsledkem však bylo dalekosáhlé rozšíření reformního hnutí na Moravě. Správa Jana Železného nemohla efektivně proti jeho šíření zasáhnout,¹³⁶ a tak máme doklady o husitských kněžích na farách pod patronátem reformně smýšlejícího panstva i nižší šlechty,¹³⁷ a dokonce i o husitských kazatelích pronášejících kázání v biskupské Kroměříži nebo o podávání podobojí v olomoucké katedrále.¹³⁸

---

¹³³ Srov. E. Maur, *Příspěvek k biografii*, s. 32–33.

¹³⁴ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 52–53.

¹³⁵ Otázka personálního obsazení olomouckého biskupství stála na okraji zájmů Zikmunda Lucemburského, který se pragmaticky postavil na stranu koncilu a papeže. Aleš z Březí, který tak přišel i o poslední naději na zvrácení současného stavu tak musel přijmout kompromisní návrh. Zikmund Lucemburský pak v Janu Železném našel přesně ten typ muže, který za daných okolností potřeboval. K situaci Zikmunda Lucemburského např. Petr ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české. Sv. V. 1402–1437*, Praha–Litomyšl 2000, s. 225–230.

¹³⁶ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 48.

¹³⁷ Zcela jedinečný pohled na situaci panující na panství moravských pánů a vladyků nám podává citační listina Jana Železného z února 1418. Ačkoliv nemůže být chápána jako pramen zahrnující výskyt husitských far pro celou Moravu, je z ní zřejmé, že na svých panstvích vyměnili katolické faráře za husitské z pánů Petr Strážnický z Kravař, Jaroslav ze Šternberka na Veselí, Hynek Hecht z Rosic, Milota z Kvasic a Trávníka a páni z Tvorkova a Valdštejna. Z příslušníků nižší šlechty pak vladykové z Rataj, z Křížínkova, z Víckova, z Šarova, ze Šnelvaldu a ze Soběhrd. Srov. Petr ELBEL, *Husitské fary na Moravě ve světle citační listiny Jana Železného z února 1418. Příspěvek k poznání role šlechty v počátcích husitství na Moravě*, ČČH, 124/2, 2005, s. 395–428.

¹³⁸ Srov. E. Maur, *Příspěvek k biografii*, s. 28–29.

4.2 Olomoucké biskupství za husitských válek do roku 1430

Olomoucké biskupství v čele s Janem Železným patřilo za husitských válek po boku Zikmunda Lucemburského a Albrechta Rakouského mezi hlavní síly katolické strany na Moravě.¹³⁹ Na sněmu ve Vratislavi byl Jan Železný jmenován do Zikmundovy královské rady¹⁴⁰ a nejspíše se angažoval ve vyhlášení a možná i v samotném tažení první křížácké výpravy roku 1420 proti Praze.¹⁴¹ Po krachu výpravy se Jan Železný rozhodl zaměřit na obnovu rozvrácených biskupských držav a manské soustavy,¹⁴² což jistě přispělo k tomu, že revoluční vlna roku 1420 se v moravských městech a vesnicích příliš neprosadila.¹⁴³ Další Zikmundovy vojenské neúspěchy však znamenaly, že i na Moravě vznikla centra radikálního husitství – konkrétně v oblasti jihozápadní Moravy s centrem v Jevišovicích a na jihovýchodní Moravě v Nedakonicích. Byl to mimo jiné i důsledek skutečnosti, že se v těchto regionech nenacházely žádné významnější biskupské statky, a i první moravští ideologové radikálního husitismu pocházeli právě odtud. Právě na Nedakonice mířila i první samostatná vojenská akce Jana Železného z jara 1421, avšak ani za pomoci zemské hotovosti, měšťanů a Rakušanů nebyly Nedakoničtí poraženi. Jediným výsledkem bylo pouze přemístění centra radikálního husitství do nedalekého pevnějšího Uherského Ostrohu, kam odešli Nedakoničtí po odraženém útoku.¹⁴⁴

Důvěru, kterou vkládal Zikmund Lucemburský v sílu a loajalitu olomouckého biskupství nám dobře dokládá Zikmundova listina z 30. března 1421. Biskup má podle ní spravovat zeměpanský hrad a město Olomouc i města Litovel a Uničov. Dále měl získat biskup pravomoc jmenovat purkrabího olomouckého hradu a městské rady svěřených měst. Měšťané měli být nadále podřízeni pouze biskupovi, stejně tak i veškeré příjmy z těchto měst a k dispozici získal i uničovské lesy s tamními lovčími. Kromě toho podřídil Zikmund biskupovi i opata a konvent kláštera Hradiště u Olomouce.¹⁴⁵ Na střední Moravě tak vznikl pevný útvar pod správou biskupství, který sahal od biskupského sídelního města Kroměříže až po mírovské panství na severu sousedící s dalším opěrným bodem katolické strany – s opavským vévodstvím.¹⁴⁶ Význam této listiny však snižuje fakt, že obsahovala dodatek, podle něž uvedená opatření platila pouze do návratu Zikmunda na Moravu,

¹³⁹ Srov. Josef VÁLKA, *Husitství na Moravě*, Brno 2005, s. 12.

¹⁴⁰ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 18.

¹⁴¹ Srov. František KAVKA, *Poslední Lucemburk na českém trůně. Králem uprostřed revoluce*, Praha 1998, s. 47.

¹⁴² Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 19–20.

¹⁴³ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 15.

¹⁴⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 18–21.

¹⁴⁵ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 39–40.

¹⁴⁶ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 18.

příčemž poté bylo nutné smlouvu prodloužit. Zdá se však, že k prodloužení nedošlo, a tak byly uvedené statky pod Janovou správou jen do října 1421 nebo nejpozději do dubna 1422.¹⁴⁷

Jaro 1421 však přineslo pro olomoucké biskupství i ne příliš uspokojujivé události. Do Olomouce totiž dorazila zpráva o přestupu arcibiskupa Konráda z Vechty na stranu husitů a zraky pražských kanovníků se upíraly právě k Janu Železnému. Po dvouměsíčních jednáních byl nakonec zvolen administrátorem pražského arcibiskupství, což však dočasně zastavilo biskupovu vojenskou aktivitu na Moravě.¹⁴⁸ Právě v této době ale ohrožovalo Moravu tažení pražských husitů do východních Čech, kde se jim podařilo dobýt většinu královských měst, rozvrátit litomyšlské biskupství a zmocnili se i Svitav, které již patřily biskupství olomouckému.¹⁴⁹

Zikmund Lucemburský naopak připravoval tažení do Čech, které mělo postupovat v součinnosti s vojskem z Říše. K tomuto tažení se měly připojit i oddíly Jana Železného seskupující se u Olomouce. Kvůli Zikmundovu zdržení v Uhrách se nakonec dějištěm bojů stala samotná Morava, kde chtěl Zikmund přivést ke kapitulaci husitské pány a zbavit se konečně center husitského radikalismu. Převaha katolického vojska byla zjevná, a přestože Uherský Ostroh odolal, padly Jevišovice a zejména se Zikmundovi vzdal Petr Strážnický z Kravař. Ten s sebou strhnul většinu husitské šlechty, a tak mohl být 17. listopadu 1421 zpečetěn landfrýd, na jehož přípravě se velkou měrou podílel Jan Železný.¹⁵⁰ Vyplývá to z náboženských ustanovení stojících na prvním místě mezi články landfrýdu. Podle nich se měli všichni, kteří se provinili husitskou vírou dostavit do Brna, Olomouce, Znojma nebo Opavy a u určených kněží se z kacířství vyzpovídat. Ti, kteří navíc zdvihli své zbraně proti králi a církvi, museli však nejdříve uzavřít se Zikmundem mír. Dále se účastníci zavázali pronásledovat na hrdle a statcích všechny, kteří se husitství odmítli vzdát. Zároveň si můžeme povšimnout, že v pořadí všech sněmovníků zaujímá biskup Jan Železný první místo hned za Zikmundem.¹⁵¹ V další listině pak Zikmund svěřil biskupovi pravomoc soudit a trestat ve svém zastoupení ty, kteří by jakkoliv škodili statkům olomoucké kapituly a biskupství.¹⁵²

---

¹⁴⁷ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 40.

¹⁴⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 41.

¹⁴⁹ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 25–26.

¹⁵⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 30–33.

¹⁵¹ AČ X, s. 246–250; Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 33–34; P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 44.

¹⁵² Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 45.

V následujících měsících se Jan Železný se svými biskupskými oddíly zúčastnil tažení proti Kutné Hoře a bitev u Habrů a Německého Brodu, ovšem žádné bližší informace o zapojení biskupských oddílů či o ztrátách nám prameny nesdělují. Série katastrofických porážek katolických vojsk však oživila husitský odpor na samotné Moravě, a tak jsme v dubnu 1422 svědky dalšího obléhání Uherského Ostrohu, kterému byl rovněž přítomen Jan Železný.¹⁵³ Obléhání však bylo přerušeno bez hmatatelných výsledků pod dojmem zpráv o tažení Zikmunda Korybuta na severní Moravu, kde se mu podařilo pro husity dobýt Uničov, a dokonce oblehnout i Olomouc. Zikmund se poté stáhnul do Uher, čímž prakticky ukončil své osobní vojenské angažmá v husitských válkách.¹⁵⁴

Za Zikmundovy nepřítomnosti byl až do předání Moravy Albrechtu Habsburskému na podzim 1423 hlavní oporou katolického tábora právě Jan Železný se svým biskupstvím, věrnými manskými rody a se spojenci z řad Boskoviců, pánů ze Sovince, pánů z Holštejna a Hechtů z Rosic.¹⁵⁵ Víme, že Jan Železný se aktivně zapojoval do bojů a dobýval hrady husitských pánů.¹⁵⁶ Dále působil pro Zikmunda i jako spolehlivý informátor o dění na Moravě, stále více se však ukazovalo, že síla olomouckého biskupství není dostatečná pro úplné potlačení revoluce.¹⁵⁷ Zcela zřejmé to bylo po tažení východočeských husitů na střední Moravu v červnu 1423. Před branami Kroměříže se strhla bitva, ve které bylo biskupovo vojsko poraženo a následně se vzdala i samotná Kroměříž. Kromě toho při tomto tažení dobyli husité řadu dalších měst, mezi nimi i biskupský Vyškov.¹⁵⁸ Výprava východočeských husitů zasadila biskupství těžkou ránu, a přestože se ztracenou Kroměříž podařilo získat na počátku roku 1425 zpět,¹⁵⁹ vedoucí úlohu na katolické straně Jan Železný ztratil a začal ji přebírat Albrecht Habsburský.¹⁶⁰

---

¹⁵³ O přítomnosti Jana Železného ve vojenském táboře Zikmunda Lucemburského jsme vždy informováni jen nepřímou prostřednictvím míst vydání biskupových listin nebo mandátů, kronikáři bohužel nevěnují Janu Železnému a jeho oddílům svoji pozornost vůbec. Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 45–47.

¹⁵⁴ Srov. Petr ELBEL, *Ve znamení draka a kříže. Vláda Zikmunda Lucemburského na Moravě (1419–1423)*. In: *Vládcové Moravy*. Red. Jiří Mitáček, Brno 2007, s. 74–75.

¹⁵⁵ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 49.

¹⁵⁶ O tom píše převážně barokní historik Tomáš Pěšina z Čechorodu, jehož informace však nejsou úplně spolehlivé a je nutné je potvrzovat v dalších pramenech. S určitostí můžeme pouze říct, že na jaře 1423 se biskupovi podařilo dobýt s pomocí zemského hejtmana Náměšť, která patřila Ctiborovi z Cimburka. Srov. Tomáš PEŠINA Z ČECHORODU, *Mars Moravicus*, Pragae 1677, s. 480–492; J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 52–56; P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 47.

¹⁵⁷ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 47–48.

¹⁵⁸ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 54–56.

¹⁵⁹ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 54. Elbel přesvědčivě ukazuje, že Kroměříž zůstala skutečně v rukou husitů delší dobu. Dosavadní bádání přitom kladlo znovudobytí Kroměříže zásluhou překvapivého protiútoků ještě do června 1423, kdy se podařilo dobýt zpět i zeměpanský Přerov. Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 56.

¹⁶⁰ Srov. P. Elbel, *Ve znamení draka a kříže*, s. 77.

Utrpěné škody přiměly Zikmunda vydat pro olomoucké biskupství 17. prosince 1423 důležitá privilegia. V nich vyzdvihuje zásluhy Jana Železného při bojích proti husitům a biskupovu věrnost a stálost a rozšiřuje právo dispozice biskupa s majetky biskupské menzy i manské soustavy. Napříště už nebude muset žádat krále o souhlas a bude moci tyto majetky směňovat za statky světských a duchovních osob a stejně tak může nakládat i s odumřelými lény biskupských manů až do hodnoty 10 000 hřiven grošů.¹⁶¹

Od sklonku roku 1423 máme doklady o tom, že Jan Železný častěji pobýval na Zikmundově dvoře v Uhrách, ovšem další podpory (zejména akutní finanční pomoci) se už od Zikmunda nedočkal. Ten více spoléhal na svého zetě Albrechta, kterému předal téměř celé Moravské markrabství. Olomoucké biskupství na základě Karlovy koncepce pod vládu Albrechta Habsburského nespádalo, přesto ve svém mandátu pro Albrechta prosil Zikmund o uspořádání výpravy s cílem dobýt na husitech některé hrady a města olomouckého biskupství. Současně však mandát obsahoval doložku, podle níž si měl dobyté statky Albrecht ponechat.¹⁶²

Albrecht tedy skutečně vytáhl roku 1424 na Moravu a za doprovodu papežského legáta Brandy se mu podařilo většinu husitských pánů pacifikovat.¹⁶³ Na tomto tažení se zřejmě podílel i Jan Železný, který spolu s Albrechtem obléhal Uničov,¹⁶⁴ Pešiny zprávy o tažení biskupa proti Kunštátům je však v dalších pramenech nedoložitelné.¹⁶⁵ Pravděpodobně za tohoto tažení se Albrecht zmocnil i Kroměříže, kterou pak biskup vyplatil na počátku roku 1425.¹⁶⁶ Intervence husitů z Čech ke konci roku 1424 a roku 1425 však znovu zvrátily situaci. Nejvíce postižena byla západní, střední a severní Morava, kde byla vypálena biskupská Mohelnice a popleněno okolí biskupského hradu Mírova.¹⁶⁷ Roku 1425 se do sevření dostala dokonce i Olomouc a Kroměříž, ale i přes soustředěný útok se podařilo zdejší pozice pro katolicismus ubránit.¹⁶⁸ Jan Železný na jaře 1426 pobýval převážně v Kroměříži, kde je doložen jeho pobyt ještě v dubnu, nakonec však pod tíhou okolností opustil svoji diecézi a odešel do exilu na Zikmundův uherský dvůr.¹⁶⁹ Síly vyčerpaného olomouckého biskupství zkrátka již nestačily na zvrácení vojenské převahy husitů, jak ostatně následující léta ukázala.

---

¹⁶¹ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 51–52.

¹⁶² Srov. *Tamtéž*, s. 53–54.

¹⁶³ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 71–74.

¹⁶⁴ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 55.

¹⁶⁵ T. Pešina z Čechorodu, *Mars Moravicus*, s. 503–505.

¹⁶⁶ Viz poznámka 159.

¹⁶⁷ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 68, 74–77.

¹⁶⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 77–88.

¹⁶⁹ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 56–57.

Odchodem Jana Železného do exilu v Uhrách končí jakékoliv další zprávy o vojenské činnosti olomouckého biskupství. Předpokládáme, že zbytky vojska Jana Železného se soustředily na obranu oslabených a prořídých biskupských měst a hradů, přesvědčivě to však prokázat nemůžeme. Víme jen, že Jan Železný se stále snažil o zprostředkování finanční nebo vojenské pomoci pro olomouckou doménu, jak je to zřejmé na jeho kontaktech s Friedrichem Braniborským.¹⁷⁰ Kromě toho se všemi svými silami a prostředky snažil o zastavení jakýchkoliv mírových jednání¹⁷¹ a až do své smrti 11. září 1430 nabádal představitele katolické strany v Čechách i na Moravě, aby proti husitům zaujali tvrdý a nesmiřitelný postup.¹⁷² Přestože se tedy olomoucké biskupství vojensky již příliš neangažovalo, poskytovala síť katolického duchovenstva a posádek biskupských hradů nezanedbatelnou zpravodajskou službu a se svým biskupem v exilu byly v neustálém kontaktu.¹⁷³

Dosud jsme se zabývali především vnějšími okolnostmi a hrozbami, se kterými se muselo olomoucké biskupství vypořádávat, jak však vypadal za husitských válek vnitřní život olomoucké diecéze? Musíme konstatovat, že v této oblasti máme jen velmi málo zpráv a z nich můžeme usuzovat na významné omezení její správy.¹⁷⁴ Tu měli na starost především generální vikář a oficiál Pavel z Prahy sídlící převážně v Brně a jeho zástupce Šimon z Prahy v Olomouci.¹⁷⁵ Pavel z Prahy byl oficiálem v podstatě po celé období husitských válek, kdy se mohli biskupové opřít o jeho vzdělání, bohaté zkušenosti a zapálený vzdor proti utrakvistu.¹⁷⁶ Spolu s Janem Železným odešel nejspíše do Uher i on, a přestože máme doloženo několik jeho návštěv na Moravě, na chod církevní správy nejspíše neměl za svého exilu téměř žádný vliv.¹⁷⁷ Šimon z Prahy zůstával i v této době nicméně aktivní a i činností olomoucké kapituly se válečné události tolik nedotýkaly.¹⁷⁸ O to více se však husitské války dotkly oblasti spirituálií, protože za celou dobu nemáme zpráv o jediné vizitaci nebo o konání diecézních synod kněžstva, které by teoreticky měly

---

¹⁷⁰ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 62–63.

¹⁷¹ Srov. J. Válka, *Husitství na Moravě*, s. 102.

¹⁷² Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup*, s. 60–61.

¹⁷³ Srov. *Tamtéž*, s. 61–62.

¹⁷⁴ Zde se odkazují na téměř absolutní absenci jakýchkoliv písemností dokládajících činnost biskupské správy. Viz Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž a Kolegiální kapitula Kroměříž.

¹⁷⁵ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 96–97.

¹⁷⁶ Pavel z Prahy byl původem z řemeslnické rodiny, nastoupil na pražské vysoké učení a stal se mistrem svobodných umění. Započal také studium teologie a práva a sblížil se s Husovým učením. Později přešel na katolickou stranu, sepsal rozsáhlou literární polemiku proti moravským husitským ideologům a na Moravě dosáhl i skvělé církevní kariéry. Srov. P. Elbel, *Testament olomouckého probošta Pavla z Prahy*, s. 3–9.

¹⁷⁷ Srov. P. Elbel, *Kapitoly z dějin*, s. 99–100.

¹⁷⁸ ZAO-O, fond Metropolitní kapitula Olomouc.

probíhat každoročně.¹⁷⁹ Jedinou synodou za husitských válek byla až Brněnská synoda z roku 1431, tedy již za episkopátu nástupce Jana Železného Kuneše ze Zvole, o které však bude pojednáno v následujících kapitolách.

5 Kuneš ze Zvole

„Kundrát, kterýž jmenován byl Kunzo, rodu starožitého pánův ze Zvole, po Janovi na biskupství olomoucké dosazen. Byl iuris pontificii professor, ac sacri palatii apostolici causarum auditor. Volen na tu stolicí Léta Páně 1430. Ten, ačkoliv byl biskupem dobrým, však zanedbával úřadu, povinností a povolání svého, jezdíc toliko po království uherském, též i po Říši, za dvorem císaře Zikmunda. A to ne tak, jak na stav jeho náleželo (majíce kromě biskupství jiné důchody k tomu), ale velikou skoupostí veden jsa, toliko sám čtvrtý. Umřel v Ulmě v švábské zemi, třetího roku biskupství svého, Léta Páně 1433.“¹⁸⁰

Tak představil Kuneše ze Zvole ve svém Zrcadle slavného Markrabství moravského půl století po Kunešově smrti Bartoloměj Paprocký z Hlohol. Od té doby se přece jen nepříliš pozitivní pohled na jeho osobu změnil, a tak se dnes můžeme dočíst o tom, jaká benefícia držel a jaké posty zastával a že stál v čele moravských katolíků, pročež byl zvolen olomouckým biskupem a administrátorem pražské diecéze. Také můžeme číst o svolání synody do Brna, jeho účasti na Basilejském koncilu a konečně i o tom, že byl pohřben po převezení z Ulmu v olomouckém kostele sv. Petra.¹⁸¹

Pojďme se proto nyní podívat, co nám může k životu tohoto muže doplnit a přiblížit důkladnější historický pohled.

5.1 Kunešova studia

O počátcích života Kuneše ze Zvole, který dostal jméno po svém otci, nemáme žádné dochované zprávy. Poprvé se s ním proto setkáváme v pramenech až v průběhu jeho studií na Karlově univerzitě, respektive na Pražské právnické univerzitě. V její matrice studentů byl zapsán jako posluchač roku 1395 a byl členem českého univerzitního národa.¹⁸² Přestože v zápise figuruje Kunešovo jméno bez jakéhokoliv titulu, studoval zároveň sedmero svobodných umění na oblíbené artistické fakultě, kterou dokončil

¹⁷⁹ Srov. P. Krafl, *Synody a statuta*, s. 73.

¹⁸⁰ B. Paprocký z Hlohol, *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*, fol. CLXXX.

¹⁸¹ Za nejvýmluvnější považuji pohled autora textu z medailonu Kuneše ze Zvole na internetových stránkách Arcibiskupství olomouckého. Srov. <https://www.ado.cz/arcidieceze/historie/posloupnost-biskupu/konrad-iii-ze-zvole/> [cit. 2022-4-29].

¹⁸² *Album seu matricula*, s. 46.

získáním titulu *magister artium*.¹⁸³ Pro přijetí na právnickou fakultu a získání gradu však nebylo takové studium podmínkou.¹⁸⁴

Bakalářský titul získal Kuneš na právech roku 1399 a ve studiu pokračoval. Licenciátské zkoušky pak vykonal roku 1404, přičemž při představení kandidáta před sborem doktorů měl hlavní slovo jeho profesor Jan Weilburg¹⁸⁵ Od něj se také dozvídáme, že Kuneš byl studentem vsutku nadaným a snaživým. Podle Weilburga se totiž Kuneš osvědčil nejen účastí na přednáškách a složením zkoušek, ale také vlastním bakalářským čtením a aktivní účastí na disputacích v rozsahu látky dekretálů i Graciánova Dekretu.¹⁸⁶ Doktorský grad nakonec získal Kuneš roku 1407, přičemž mu byly jako vzornému studentovi odpuštěny poplatky za promoci.¹⁸⁷ Jeho promotorem byl Jiří z Boru a oslavnou řeč znovu pronesl Jan Weilburg, který i tentokrát vyčetl všechny Kunešovy studijní úspěchy, k nimž přibylo i čtení vlastních repeticí a celou řeč okořenil i etymologickým výkladem slova „zvole“.¹⁸⁸ Je nutné taky poznamenat, že Kuneš byl úplně posledním doktorem práv, který z předhusitské právnické fakulty vzešel.¹⁸⁹ O jeho dalším směřování pak vypovídá Kunešovo angažmá ve sporu kněze Jakuba Přečova z Vrbic a bratry Vackem a Blažkem z Hradce Králové z roku 1402, když si ho jmenovaní vybrali za přátelského úmluvce v jejich rozepři, přestože v té době byl pouze vystudovaný bakalář.¹⁹⁰

5.2 Církevní a soudní kariéra

5.2.1 V arcibiskupské kanceláři

Kunešova soudní kariéra započala, pokud odhlédneme od ojedinělého případu z roku 1402, v roce 1406 v kanceláři generálního vikáře arcibiskupské konzistoře.¹⁹¹ Ačkoliv ho ještě čekalo složení doktorských zkoušek, již vystupoval v agendě sporného soudnictví jako přísedící¹⁹² nebo ve funkci prokurátora při rezignaci farářů na jejich

¹⁸³ Srov. E. Doležalová, *Svěcenci pražské diecéze*, s. 186.

¹⁸⁴ Srov. Jiří KEJŘ, *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha 1995, s. 48.

¹⁸⁵ Jan Weilburg, protonotář Většího města pražského a poději královské kanceláře, sám na universitě v letech 1386–1399 práva studoval a po získání doktorátu se ujal přednášek o *Liber Sextus*, kde se také seznámil s Kunešem ze Zvole. Srov. M. Boháček, *Nové prameny k dějinám pražské univerzity*, s. 65–66.

¹⁸⁶ Srov. *Tamtéž*, s. 69–70.

¹⁸⁷ *Album seu matricula*, s. 7.

¹⁸⁸ Podobnou slovní hříčku uvedl ve svém projevu Jan Polzmacher při promoci Bohuše ze Zvole, jak bude uvedeno ještě dále. Srov. M. Boháček, *Nové prameny k dějinám pražské univerzity*, s. 71–73.

¹⁸⁹ Srov. J. Kejř, *Dějiny pražské právnické univerzity*, s. 56.

¹⁹⁰ Srov. *Archiv pražské metropolitní kapituly. I. díl. Katalog listin a listů z doby předhusitské (- 1419)*. Edd. Jaroslav Eršil – Jiří Pražák, Praha 1956, s. 194, č. 694 s odvoláním na Archiv Pražského hradu, fond Archiv Metropolitní kapituly u sv. Víta, sign. 590-XXI, inv. č. 36 b.

¹⁹¹ *Acta judiciaria V*, s. 17–18, č. 72.

¹⁹² *Tamtéž*, s. 205–206, č. 822.

beneficium.¹⁹³ Od následujícího roku pak Kuneš již jako čerstvý doktor práv rozhodoval nejčastěji pře jako *arbitr* či *superarbitr* jak v záležitostech sporné agendy, tak i nesporné.¹⁹⁴ Nakonec se stal zástupcem oficiála pražského arcibiskupství Mikuláše Zeiselmeistera a získal i své první beneficium jako olomoucký kanovník.¹⁹⁵ Kuneš také přijal nižší svěcení, 19. února 1407 na podjáhna a 12. března byl vysvěcen na jáhna.¹⁹⁶ Roku 1408 končí zmínky o Kunešovi v pražské arcibiskupské konzistoři, není to však důsledek Kunešova odchodu z funkce, ale je to zapříčiněno nedochováním svazků manuálů této agendy z let 1409–1419. Zda tedy Kuneš zůstal, nevíme, přesto je to nanejvýš pravděpodobné. Také se dozvídáme, že se Kuneš objevoval jako přisedící i u soudu korektora kléru pražské arcidiecéze, ale vzhledem k jeho výskytu jen u dvou případů z let 1407 a 1408 bychom neměli uvažovat o jeho příslušnosti ke korektorově kanceláři, ale spíše o ojedinělé případy, kdy bylo zapotřebí jeho expertního pohledu.¹⁹⁷ V rámci povinnosti dalších dvou let setrvání na univerzitě od promoce zde nejspíše Kuneš nadále působil, což ho nakonec přivedlo ke konfrontaci s reformním hnutím a událostem let 1409 a 1410.

5.2.2 V diplomatických službách

Protože od konce prvního desetiletí 15. století pražská právnická univerzita pouze přežívala,¹⁹⁸ nabídl Kuneš své schopnosti podle svého přesvědčení jinde. Proto se s ním můžeme setkat v poselství ke kurii do města Rimini, kam dorazil 4. května 1409. S sebou vezl *servicium* nově zvoleného břevnovského kláštera Žibřida papeži Řehoři XII.,¹⁹⁹ který v té době čelil nelehké situaci a po svolání pisánského koncilu ztrácel půdu pod nohama. Řehořovi stoupenci se sešli v červnu v Cividale,²⁰⁰ kam dorazili i nejmenovaní zástupci biskupa litomyšlského a zejména arcibiskupa pražského Zbyňka Zajíce z Házmburka.²⁰¹ Adresování *servicia* Řehoři XII. by mohlo evokovat Kunešovy sympatie vůči němu, v tom

¹⁹³ *Libri confirmationum VI*, s. 169.

¹⁹⁴ *Acta judiciaria V*, s. 338–339, č. 130; s. 398, č. 366; *Acta judiciaria VI*, s. 39, č. 160; s. 80, č. 312; s. 94–95, č. 366; 334–335, č. 575; s. 359–360, č. 698. Více k agendě soudních akt pražské konzistoře Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Soudní akta generálních vikářů*, Sborník archivních prací, 16/1, 1966, s. 158–161.

¹⁹⁵ Národní archiv, fond Augustiniáni obutí – provincialát a konvent, sign. 106.

¹⁹⁶ Srov. E. Doležalová, *Svěcenci pražské diecéze*, s. 186.

¹⁹⁷ *AČ XLIII*, s. 64, č. 115; s. 132, č. 290. O možnosti prizvání experta k projednávání kauzy tamtéž, s. XII.

¹⁹⁸ Srov. Jiří KEJŘ, *Právnická fakulta a právnická univerzita*. In: Dějiny Univerzity Karlovy. I. díl. 1347/48–1622. Red. Michal Svatoš a kol., Praha 1995, s. 181.

¹⁹⁹ *ASP I*, s. 242, č. 369.

²⁰⁰ Srov. Vít HLINKA, *Dvě listiny kardinálů Jindřichovi z Rožmberka v předvečer konání koncilu v Pise (1409)*, *Revue církevního práva*, 26/4, 2020, s. 61–73.

²⁰¹ Srov. V. Novotný, *M. Jan Hus*, s. 370. Oba čeští biskupové měli vyslat po dvou zástupcích. O významu koncilu v Pise pro české země, krále Václava IV. a o postoji univerzity srov. Jiří SPĚVÁČEK, *Václav IV. 1361–1419. K předpokladům husitské revoluce*, Praha 1986, s. 400–406.

případě bychom mohli uvažovat, že jedním z českých zástupců v Cividale by mohl být právě Kuneš.²⁰² Ve světle pozdějších událostí je tato hypotéza více než pravděpodobná, jak si ostatně záhy ukážeme.

Nehledě na přítomnost Kuneše na „koncilu“ v Cividale, cesta na Apeninský poloostrov měla pro něj zásadní význam v tom, že zde získal důležité kontakty a jeho jméno už nebylo pro kurii úplně neznámé. Následujícího roku rezonovala napříč českými zeměmi kauza spálení Wiklefových spisů a spor Jana Husa s arcibiskupem Zbyňkem. Vyšetřováním tohoto případu byl papežem Janem XXIII.²⁰³ pověřen kardinál Oddo Colonna. Aby si arcibiskup Zbyněk zajistil příznivý výsledek Colonnaova šetření, připravil ambiciózní a riskantní plán – vypravil ke kurii poselstvo s krásnými koňmi, prsteny a poháry, jejichž příjemci se měli stát papež, auditori apoštolské stolice a kardinálové Ursini a zejména sám Colonna.²⁰⁴ Asi nebudeme přehánět, když označíme členy takového poselstva jako loajální arcibiskupovy služebníky. Proto nás nepřekvapí, že jedním z nich byl svatovítský kanovník Zdeněk Dlouhý z Chrasti, který údajně osobně zapálil hranici s Wiklefovými spisy.²⁰⁵ Druhým známým členem poselstva pak byl právě Kuneš ze Zvole, který se tímto aktem zařadil mezi zaryté Husovy nepřátele.²⁰⁶ Zároveň se také přihlásil ke koncepci Zbyňka Zajíce z Házmburka razícího tvrdý postup proti wiklefovým bludům.

Očekávaný výsledek poselství se však k Zbyňkově smůle nedostavil. Papež dal přednost přímlovám krále Václava IV. a jeho manželky královny Žofie i Husových prokurátorů a odebral kardinálu Oddonovi Colonnovi při ve prospěch papežského auditora Jana de Thomariis.²⁰⁷ Pro Kuneše byla nicméně tato mise úspěšná, neboť někdy mezi lety 1411–1412 sám získal úřad auditora papežského odvolacího soudu *Audientia Sacri Palatii*

---

²⁰² Tak se vyslovil Václav Novotný s připomínkou, že není zřejmé, zda se Kuneš zdržel u kurie od května až do června. Srov. V. Novotný, *M. Jan Hus*, s. 370, pozn. 4.

²⁰³ Pontifikát Jana XXIII. byl výsledkem koncilu v Pise, kde byl zvolen Alexandr V., který však záhy zemřel. Arcibiskup Zbyněk Zajíc z Házmburka i Jan Železný byli nakonec nuceni zřít se Řehoře XII. a české země tak přešly pod obedienci Alexandra V. a jeho nástupce Jana XXIII. Srov. J. Spěváček, *Václav IV.*, s. 429.

²⁰⁴ *FRB V*, s. 571. Autorem dobového textu v Kronice Univerzity Pražské byl nejspíše dobře informovaný příznivce reformní strany na univerzitě. Srov. Petr ČORNEJ, *Tzv. Kronika univerzity pražské a její místo v husitské historiografii*, *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, 23/1, 1983, s. 7–24. Blíže o poslání poselstva viz V. Novotný, *M. Jan Hus*, s. 464.

²⁰⁵ Srov. nejnověji Ctirad Václav POSPÍŠIL, *Úvod do husovských dilemat: historie a teologie*, Praha 2020, s. 219, pozn. 445.

²⁰⁶ Sám Jan Hus si v jednom ze svých listů posteskl „A oni sberúce koně krásné, koflíky stříbrné a prsteny drahé od mých protivníkuov, i zbavovali sú se súduov.“ Srov. *Mistra Jana Husi sebrané spisy české III*, s. 252. Samozřejmě musíme přihlédnout k tomu, že prameny zachycující tuto událost pocházejí výhradně z reformního tábora, a tak není jisté, zda nechtěli jejich autoři své protivníky zdiskreditovat. Takový účinek bychom totiž mohli od poukázání na uplácení rozhodčích očekávat.

²⁰⁷ *Documenta Mag. Joannis Hus*, s. 190–191. Srov. J. Spěváček, *Václav IV.*, s. 436–437.

causarum tzv. Římské roty.²⁰⁸ Není pochyb o tom, že pro získání tohoto úřadu byla Kunešova diplomatická cesta zcela zásadní a snad nebudeme přehánět, když budeme počítat i s osobní podporou jak kardinála Colonna, tak i papeže Jana XXIII. Ostatně se Kuneš také zároveň stal papežovým kaplanem.

5.2.3 Auditorem Římské roty

Úřady *Audientia Sacri Palatii causarum* a kaplanství u kurie byly obvykle obsazovány společně a přinášely jejich držitelům vysokou prestiž na papežském dvoře a možnost dalšího postupu v církevní hierarchii, případně získání výnosných beneficií. Jednalo se často o blízké a loajální papežovy spolupracovníky a nezřídka byli mimo své obvyklé povinnosti pověřováni i kuriálními diplomatickými službami. Jejich výhodou oproti klasickým legátům byla jejich větší flexibilita a zabývali se tak často spornými volbami. Další častou pravomocí bylo doručování tzv. *pallia* jako odznaku biskupské hodnosti nově zvolenému biskupovi.²⁰⁹ Tím byl pověřen i samotný Kuneš ze Zvole, když byl v únoru roku 1413 zvolen pražským metropolitou dosavadní administrátor arcidiecéze Konrád z Vechty. V polovině dubna pak vyrazil Kuneš na cestu jako arcibiskupův vyslanec.²¹⁰ Nicméně Kuneš působil i v opačném směru a zprostředkoval spojení s kurií i pro Čechy. Příkladem může být doručení *servicia opata* Václava premonstrátského kláštera Hradisko u Olomouce z prosince roku 1412.²¹¹

Jako auditor papežského soudu měl Kuneš na starost především spory o benefícia, jež tvořily většinu agendy Římské roty.²¹² Většina se vyřešila do několika měsíců, Kuneše však na dlouho zaměstnala kauza *opata* a konventu augustiniánského kláštera v dolnorakouském Göttweigu proti pasovskému knězi Tomáši Grosseleovi o faru v Mautern. Po sérii soudních slyšení konaných od ledna 1413 byl spor vyřešen ve prospěch kláštera až v květnu 1415.²¹³ Důležité však je, že během tohoto procesu i dalších soudních jednáních se setkal s osobami dalších auditorů a prokurátorů, kteří pak hráli důležitou roli

²⁰⁸ Jako auditor se Kuneš ze Zvole připomíná poprvé 12. května 1412, přičemž poselství ke kurii můžeme zařadit ke konci roku 1410. Srov. *ASP I*, s. 411–412, č. 704.

²⁰⁹ Srov. Gábor BARABÁS, *Papal Clerics in Thirteenth-Century Hungary: Papal Delegations and Local Careers*, *Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa*, 12/3, 2019, s. 296–298.

²¹⁰ *ASP I*, s. 464–465, č. 805 a 806. Zde si povšimněme, že Kuneš je jmenován jako „*nuncius tuus*“, tedy jako vyslanec Konrádův, a ne papeže Jana XXIII. Je tedy možné, že mu tento úkol svěřil sám Konrád.

²¹¹ *Tamtéž*, s. 431, č. 726.

²¹² Srov. Pavel KRAFL, *Církevní právo v Čechách a na Moravě ve 13. – 15. století*. In: *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII–XV*. Red. Pavel Krafl, Praha 2008, s. 111.

²¹³ Stiftingsarchiv Göttweig, fond Urkunden (1058–1899), sign. 1413 I 13; 1413 III 12; 1413 IV 05; 1413 XII 11; 1414 XII 22; 1415 V 27. O běžné délce trvání sporů před soudem Římské roty více Kirsi SALONEN, *Papal Justice in the Late Middle Ages. The Sacra Romana Rota*, New York 2016, s. 155–168.

na připravovaném koncilu v Kostnici. Jednalo se o již zmiňovaného Jana de Thomariis,²¹⁴ prokurátora a promotora kostnického koncilu Jindřicha z Kolína²¹⁵ a zejména o auditora, sekretáře a důvěrníka Václava IV. i účastníka koncilu jak v Pise, tak v Kostnici i Basileji Jana Náze.²¹⁶ Všechny tyto kontakty směřující nevyhnutelně ke konfrontaci s myšlenkami Jana Husa vedly Kuneše ze Zvole k účasti na kostnickém koncilu.

5.2.4 Kostnický koncil

Do Kostnice dorazil Kuneš nejspíše v doprovodu papeže Jana XXIII. ve sboru auditorů, kteří měli za úkol uspokojit právnické potřeby koncilu. Nadále však vykonával agendu svého úřadu u Římské rotě a pokud nějak zasahoval do dění koncilu, nedochovalo se nám o tom žádné zprávy.²¹⁷ Situace se změnila až s útekem Jana XXIII. z Kostnice do Freiburgu, což znamenalo vážné ohrožení pokračování celého koncilu, ale také naprostou diskreditaci do té doby nejpravděpodobnějšího kandidáta na nového papeže.²¹⁸ Na 7. zasedání bylo dohodnuto, že Jan bude veřejně předvolán před koncil, zároveň se však řešilo i opakované předvolání Jeronýma Pražského.²¹⁹ Zasedání proběhlo 2. května 1415, přičemž téhož dne Kuneš zaslal depeši děkanovi a kapitule pražské. V ní dopodrobna vylíčil okolnosti Janova útěku a reakci koncilu, ale pokud bychom však čekali, že se zmíní i o Husově procesu nebo o Jeronýmovi, tak budeme zklamaní.²²⁰ Dáno je to nejspíše tím, že Kuneše poslední dva měsíce kauza Jana XXIII. hodně zaměstnávala, také se ho nepochybně osobně dotýkala a zřejmě znejšťovala i Kunešovy přátele v Praze, kteří se dostali ke svým beneficiím díky papežským rezervacím a provizím. Naopak o procesu s Husem toho Kuneš příliš nového nevěděl, neboť nebyl zařazen do okruhu svědků, vyšetřování nebylo vedeno formou veřejných slyšení a na zasedáních koncilu byl po útěku

---

²¹⁴ Jako kolegové auditori se setkali u sporu Jindřicha Stanga z Kraszówa a knížete Bolka Opavského roku 1413. Srov. *ASP I*, s. 471–475, č. 822.

²¹⁵ S Jindřichem (lat. *Henricus de Pir*) se Kuneš setkal ve stejném sporu (viz výše). Srov. *Tamtéž*.

²¹⁶ Spolu s Janem Náze se zabýval Kuneš již sporem v Göttweigu, ale převážně kauzou farního kostela ve Wittichenau, která se protáhla až do roku 1415. Spojoval je jak český původ, tak silné protihusitské postoje. Srov. *ASP II*, s. 539–540, č. 963; s. 594–595, č. 1071; s. 613–616, č. 1089; Stiftsarchiv Göttweig, fond Urkunden (1058–1899), sign 1414 XII 22. Více o osobě Jana Náze viz Ansgar FRENKEN, *Naso Iohannes*. In: Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon. Band VI. Red. Georg Moenius – Schelto Patijn, Herzberg 1993, s. 462–464.

²¹⁷ Víme, že v prosinci roku 1414 byl v Kostnici pořízen zápis o průběhu sporu o klášter v Göttweigu a jeho ukončení dokládá Kunešova listina z května roku následujícího. V dubnu a září roku 1415 probíhal spor o Wittichenau (viz výše). Do zakončení koncilu roku 1418 pak Kuneš rozsuzoval ještě minimálně čtyři další spory o beneficia. Srov. *ASP III*, s. 22, č. 43; s. 51–53, č. 111; s. 56, č. 116; s. 129–130, č. 273.

²¹⁸ Srov. Martin ŽIŽKA, *Kostnický koncil (1414–1418)*, Plzeň 2016 (nepublikovaná bakalářská práce), s. 33.

²¹⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 35.

²²⁰ *Documenta Mag. Joannis Hus*, s. 546–547, č. 72.

Jana XXIII. brán Husův soud za podružnou záležitost.²²¹ To, že byl Kuneš plně zaměstnán situací kolem papežova útěku dokládá i jeho zařazení mezi svědky, kteří byli dotazováni na rychle se formující články proti Janu XXIII.²²² Kuneš byl takto dotazován svými kolegy auditory 17. května a ze zápisu je zřejmé, že v otázkách zcela nesmyslných nařčení se snažil Jana bránit, co se však týče často kritizovaného morálního úpadku církve, neváhal papeže za jeho přehlížení kritizovat.²²³ Jan XXIII. byl nakonec na 12. zasedání koncilu 29. května 1415 sesazen, čímž se Kunešovi uvolnil prostor, aby své schopnosti uplatnil jinde.²²⁴

Kuneš ze Zvole se rozhodl angažovat dále po boku svých krajanů v boji proti Janu Husovi, který se již blížil k závěru, a zároveň se snažil uchránit Čechy před pověstí země kacírů. V tomto zápase nebyl sám, stál po boku litomyšlského biskupa Jana Železného, mistra Štěpána z Pálče a svého kolegy v papežském auditoriu Jana Náze. Ztěžovala jim to však absence oficiálního poselstva krále Václava IV., na kterou si králi stěžoval Jan Železný ve své zprávě o dění na koncilu a Husově upálení z 11. července 1415.²²⁵ Po odjezdu Jana Železného zpět do Čech ovšem situace nebyla úplně vyřešena a znovu se ozývaly kritické hlasy na Václava IV., královnu Žofii a na kacírství v Čechách.²²⁶ Dokonce na počátku roku 1416 padl návrh ze shromáždění germánského národa na citaci arcibiskupa Konráda z Vechty ke koncilu, kterému vytýkali zanedbávání povinností a obviňovali ho z čarodějnictví, alchymie a simonie. Tentokrát ho bránil Kuneš spolu s pražským kanovníkem Albrechtem Warrentrappem.²²⁷

Roku 1416 se Kuneš ocitl i v soukolí vyšší politiky, kde si ho mohl více všimnout i římský a uherský král Zikmund Lucemburský. V této době se totiž jednalo o abdikaci avignonského papeže Benedikta XIII., respektive o zřeknutí se jeho obediencie ze strany Španělska, v čemž se Zikmund osobně angažoval.²²⁸ Kuneš pak spolu s Albrechtem Warrentrappem za pražské arcibiskupství a Štěpánem Pálčem za litomyšlské biskupství a pražskou univerzitu podepisoval závěrečný dokument, tzv. narbonské kapitulace.²²⁹

²²¹ Srov. Jiří KEJŘ, *Husův proces*, Praha 2000, s. 158–159.

²²² Články proti Janu XXIII. byly vydány někdy před 11. zasedáním koncilu (25. května) a po dokončení výsledku posledního svědka (23. května). Srov. *Acta concilii Constanciensis III*, s. 157–209.

²²³ *Acta concilii Constanciensis IV*, s. 803–806. Kuneš kritizoval zejména Janovo zanedbávání úřadu (čl. VII), porušování celibátu (čl. IX), simonii a systém papežských rezervací a provizí i zřizování nových úřadů pro nové finanční příjmy (čl. X) ad.

²²⁴ Srov. M. Žižka, *Kostnický koncil*, s. 36.

²²⁵ *AČ III*, s. 296–297, č. 16; Srov. J. Fikrle, *Čechové na koncilu Kostnickém*, s. 185.

²²⁶ Srov. J. Fikrle, *Čechové na koncilu Kostnickém*, s. 187.

²²⁷ *Documenta Mag. Joannis Hus*, s. 622–624, č. 99. Srov. J. Fikrle, *Čechové na koncilu Kostnickém*, s. 187.

²²⁸ Srov. M. Žižka, *Kostnický koncil*, s. 36–38.

²²⁹ K podpisu došlo 4. února 1416. Srov. J. Fikrle, *Čechové na koncilu Kostnickém*, s. 186.

Následný Kunešův pobyt na koncilu už poté nesvědčí o nějaké jeho zvýšené aktivitě, stále však byl členem kolegia auditorů, které se vyjadřovalo k právnickým otázkám koncilních usnesení.²³⁰ Od chvíle sesazení Jana XXIII. pochopitelně nefungoval úřad Římské rot, proto zajisté Kuneš uvítal, když byl při listopadovém konkláve roku 1417 zvolen za papeže kardinál Oddo Colonna, jenž přijal jméno Martin V. Podle již dříve nastíněného vztahu těchto dvou mužů nás tedy nepřekvapí, že Kuneš zůstal jak úředníkem papežského soudu, tak i papežovým kaplanem, jak nám dokládá zápis z 29. listopadu 1417, jen několik málo dní po Martinově zvolení.²³¹

5.2.5 Kunešova beneficia

Významná pozice u kurie se často odrážela v zisku mnoha beneficií a také dispensí od nutnosti zachovávat zde rezidenci, pokud se jednalo o beneficia mimo sídlo papeže.²³² Ne jinak tomu bylo i u Kuneše, a tak se dozvídáme, že kromě již zmiňovaného místa scholastika a kanovníka v olomoucké kapitule postupně získal mnoho dalších obročí. V samotné olomoucké kapitule získal někdy v rozmezí dubna 1418 a května 1419 pozici probošta²³³ po svém předchůdci Rackovi z Trpenovic, který byl již zřejmě velmi starý.²³⁴ Zásahu na tom měl nejspíše i Jan Železný, kterého v zápase o olomoucké biskupství sice Martin V. biskupem jmenoval, ale fakticky držel olomoucké biskupské statky Aleš z Březí. Janovi Železnému se tedy hodili spojenci a přátelé v kapitule, kteří byli stejného protireformního smýšlení. S kariérním postupem Kuneše se totiž do řad olomouckých kanovníků dostal i Václav Thiem,²³⁵ který s Kunešem směnil v dubnu 1418 Kunešův kanonikát za kanonikát s prebendou v kapli Panny Marie v hornorakouském Sarleinsbachu.²³⁶ Kuneš však s kapitulou příliš dobře nevycházel.²³⁷ Jako probošt měl na

²³⁰ *Acta concilii Constanciensis II*, s. 762–763.

²³¹ *ASP III*, s. 22, č. 43.

²³² Srov. G. Barabás, *Papal Clerics in Thirteenth-Century Hungary*, s. 296.

²³³ *ASP III*, s. 136, č. 296; s. 189, č. 426.

²³⁴ Racek z Trpenovic se poprvé objevil v pramenech roku 1358. Jeho bratr Hereš měl za manželku Kunešovu sestru Kunku a po jeho smrti se stal Kuneš učitelem majetkového spolku Racka a jeho synovce Jana a neteře Uršuly. Racek byl tedy Kunešův příbuzný, zároveň však dobrý přítel, jak ho sám Kuneš nazýval. Srov. *ZDO VII*, s. 247, č. 134, 135; *Acta concilii Constanciensis IV*, s. 804. Více o kariéře Racka z Trpenovic srov. T. Kučerová, *Preláti a kanovníci kolegiální kapituly sv. Petra v Brně*, s. 140–141. Autorka však v textu poznámky chybně označuje Kuneše za Rackova strýce.

²³⁵ Václav Thiem byl ústřední postavou odpustkové aféry z roku 1412 a jako komisař křížácké buly agitoval pro přijetí odpustkové buly ve Vídni a později i v Praze. Tím se dostal do hledáčku Jana Husa, který ho kritizoval. Na koncilu v Kostnici se proti Thiemovi postavili zástupci vídeňské univerzity, jež předtím Václav označil za příznivce Wiklefova učení. Také zde vystupoval po boku nejhlasitějších Husových odpůrců Štěpána Pálče a Michala de Causis. Srov. Pavel SOUKUP, *Několik textů z odpustkové aféry aneb co je nového v roce 1412*, *SMB*, 7/2, 2015, s. 249–288.

²³⁶ *ASP III*, s. 135, č. 291; s. 136, č. 292.

²³⁷ Srov. A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 137–138.

starost majetkové záležitosti kapituly,²³⁸ ale protože často pobýval mimo Olomouc, dostával se s kapitulou do sporu o vzájemně zadržované platy. Záležitost nakonec musel rozsoudit až papežem ustanovený soudce v Římě.²³⁹ Obdobně se soudil Kuneš s doktorem dekretů Janem Scallermanem z Westfálska, jenž jej obvinil ze zabránění kanonikátu a prebendy v kostele sv. Mořice v Olomouci. Po mnohých dovoláváních se nápravy prostřednictvím vysokých církevních činitelů u kurie však Janovy námitky nebyly vyslyšeny a Kuneš si toto beneficium ponechal.²⁴⁰

Dalším Kunešovým beneficium byl kanonikát v pražské metropolitní kapitule u sv. Víta, který získal již někdy před koncem roku 1412,²⁴¹ pravděpodobně již za jeho úřadování v arcibiskupské konzistoři za episkopátu Zbyňka Zajíce z Házmburka. Podobně, ještě před rokem 1412 získal i kanonikát a prebendu ve vratislavské kapitule,²⁴² o něž se ale nejméně do roku 1422 soudil.²⁴³ Od roku 1424 zde také Kuneš usiloval o proboštví u sv. Jiljí a papežskou provizí jej získal roku 1426.²⁴⁴ Osobní vztah s papežem Janem XXIII. dopomohl Kunešovi k získání kanonikátu ve vyšehradské kapitule s *expektancí* prebendy a stejným listem z roku 1414 obracejícím se na pražské a olomoucké duchovenstvo se papež za Kuneše přimluvil pro udělení arcijáhensví bechyňského, které také Kuneš záhy obdržel.²⁴⁵ Zřejmě díky své pozici arcijáhna získal Kuneš někdy před rokem 1415 i kanonikát a prebendu v kolegiální kapitule sv. Kryštofa v Týně nad Vltavou.²⁴⁶ Poslední domácí beneficium, kanonikát a prebendu v kolegiální kapitule sv. Petra v Brně, kde Kuneš působil již před rokem 1418, získal o rok později díky rezignaci nám již známého Racka z Trpenovic.²⁴⁷

Mimo země Koruny české získal Kuneš kromě již zmiňovaného obročí v kapli Panny Marie v Sarleinsbachu také výnosný kanonikát a prebendu v kapitulním kostele sv. Jana Evangelisty v Lutychu. Na základě supliky ke kurii je získal roku 1424 a roku 1427 si jejich držbu nechal konfirmovat.²⁴⁸ Významným beneficium byl také kanonikát a prebenda

---

²³⁸ ZAO–O, fond Lenní dvůr Kroměříž, sign. QXd1/2, inv. č. 110; fond Archiv města Olomouc, inv. č. 106.

²³⁹ ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIIIc11, inv. č. 378; sign. AIIIc21, inv. č. 391.

²⁴⁰ *ASP III*, s. 290, č. 667; s. 344, č. 824; *ASP IV*, s. 452, č. 1092; s. 453, č. 1093.

²⁴¹ *RG III*, č. 540; dostupné online <http://rg-online.dhi-roma.it/RG/3/540> [cit. 2022-1-27].

²⁴² *Tamtéž*.

²⁴³ *RG IV*, č. 508; dostupné online <http://rg-online.dhi-roma.it/RG/4/508> [cit. 2022-1-27].

²⁴⁴ *ASP IV*, s. 505, č. 1243; s. 507, č. 1252; s. 508, č. 1253; s. 650, č. 1664.

²⁴⁵ *ASP II*, s. 528–529, č. 941; Kunešova pozice bechyňského arcijáhna je zřejmě nejpozději roku 1418. Srov. *ASP III*, s. 136, č. 292.

²⁴⁶ *Libri confirmationum VII*, s. 182.

²⁴⁷ *ASP III*, s. 136, č. 292; s. 189, č. 426. V literatuře pak T. Kučerová, *Preláti a kanovníci kolegiální kapituly sv. Petra v Brně*, s. 140.

²⁴⁸ *ASP IV*, s. 494, č. 1209; *RG IV*, č. 2276; dostupné online <http://rg-online.dhi-roma.it/RG/4/2276> [cit. 2022-1-27].

u poutní baziliky sv. Serváce v Maastrichtu. Na základě rezervace z období před rokem 1427, respektive 1426 jej získal spolu s pozicí pokladníka.²⁴⁹ Kuneš si také dělal nárok na beneficium ve špitále sv. Ducha v Římě, kde však zřejmě neuspěl.²⁵⁰ Naopak se podařilo Kunešovi získat roku 1428 provizi na kapli v hornorakouské Enži, o kterou usiloval již o rok dříve po smrti Michala z Břestu. Ten byl protonotářem krále Zikmunda, a právě Zikmundova přímluva mohla být v tomto případě rozhodující.²⁵¹

5.2.6 Kunešova neúspěšná diplomatická cesta do Anglie na pozadí situace v Čechách

Zatímco Kuneše zaměstnávala starost o nová beneficia, situace v Čechách a na Moravě zasažených husitskou revolucí byla pro katolickou církevní správu kritická. Olomoucké biskupství ve 20. letech značně oslabilo a pražská církevní provincie se prakticky rozpadla, přestože konzistoř v exilu v Žitavě zcela mimo reálnou situaci pokračovala v přidělování domácích beneficií.²⁵² Za této situace není divu, že se Kuneš začal ucházet o beneficia v bezpečnějších lokalitách, jak jsme si mohli povšimnout výše, vždyť reálné příjmy mu musely značně poklesnout. Zikmund Lucemburský se od roku 1425 stáhl do ústraní a přenechal iniciativu ve vedení války s husity na říšských knížatech a papežských legátech. Sám byl zaneprázdněn záležitostmi na italské půdě, válkou Milána s Benátkami a okolnostmi připravované římské jízdy, a přípravou křížové výpravy proti Turkům ohrožujícím jeho sídelní Uhry.²⁵³ Také Jan Železný, jenž byl jmenován kardinálem, byl nucen odejít do uherského exilu a odtud pouze ovlivňovat říšská knížata, aby nepřistoupila na mírová jednání s kacíři.²⁵⁴ Papež Martin V. za této situace pověřil organizací křížových výprav v Říši proti husitům anglického kardinála Jindřicha Beauforta z Winchestru. Jeho tachovská výprava z roku 1427 sice skončila úprkem křížáckých vojsk,²⁵⁵ ale Jindřich se nevzdával a bez bližších papežových pokynů se rozhodl získat podporu pro další výpravu ve Francii a zejména v Anglii. Pro diplomatickou misi do

²⁴⁹ *RG IV*, č. 4946; dostupné online <http://rg-online.dhi-roma.it/RG/4/4946> [cit. 2022-1-27]; *RG IV*, č. 9247; dostupné online <http://rg-online.dhi-roma.it/RG/4/9247> [cit. 2022-1-27]. Jisté je, že tato beneficia držel Kuneš již v prosinci roku 1427, srov. *ASP IV*, s. 728–729, č. 1904.

²⁵⁰ *RG IV*, č. 4946.

²⁵¹ *ASP IV*, s. 728–729, č. 1904; *RG IV*, č. 2276. O Michalovi z Břestu více Petr ELBEL, *Testamentární odkazy Michala z Břestu, protonotáře krále Zikmunda, ve Znojmě: fundace obecní knihovny při kostele sv. Mikuláše a její vybavení knihami. Příspěvek ke knižní kultuře moravských katolických měst za husitské revoluce*. In: V zasetí středověkého obrazu. Kniha studií k jubileu Karla Stejskala. Red. Klára Benešová – Jan Chlíbaec, Praha 2011, s. 144–163.

²⁵² Srov. František ŠMAHEL, *Husitská revoluce. IV. díl. Epilog bouřlivého věku*, Praha 1996, s. 7–11.

²⁵³ Srov. Wilhelm BAUM, *Císař Zikmund. Kostnice, Hus a války proti Turkům*, Praha 1996, s. 227–252.

²⁵⁴ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup Jan Železný*, s. 57–58.

²⁵⁵ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 242–243.

Anglie byl vybrán Kuneš, v jehož volbě můžeme spatřovat vliv kardinála Jana Železného, který zůstal s kurií neustále ve spojení.²⁵⁶

Kuneš ze Zvole tedy znovu zanechal svého úřadu auditora Římské roty²⁵⁷ a přesunul se v červnu 1428 jako papežský vyslanec na diecézní synodu do Canterbury. Měl zde za úkol vyličit situaci v Čechách a získat nezbytné finanční prostředky na nové tažení. K tomu byla ustavena komise, jež měla rozhodnout o nejúčinnějším způsobu pomoci a rozhodnout o výši finanční podpory.²⁵⁸ Další jednání bylo domluveno na 16. července, ale pro malou účast se přesunulo až na listopad. Kuneš mezitím o všem zpravil papeže, od něž dostal mandát, aby od anglického kléru přijal jeden celý desátek na připravované tažení. Dále se pak zasadil o uvěznění sympatizanta s lollardy Radulfa Mungyna, žáka teologa a husitského diplomata Petra Payna. Ten totiž agitoval v Londýně proti křížové výpravě a pozvednutí zbraní proti husitům. Na listopadové synodě byl odsouhlasen nejprve výběr papežského desátku a později také započal proces s Mungynem, který se protáhl až do dalšího roku. Toho se ale Kuneš již neúčastnil a o jeho výsledku nám také není nic známo. Výtěžek desátku byl skutečně využit na svolání vojska, které však do Čech nakonec nedorazilo, ale na příkaz anglického krále se obrátilo proti Francii.²⁵⁹

5.3 Kuneš ze Zvole olomouckým biskupem

5.3.1 Pozadí Kunešovy volby

Jan Železný zemřel 11. září 1430 v Uhrách a tím se uvolnila lukrativní pozice olomouckého biskupa a rovněž administrátora pražského arcibiskupství.²⁶⁰ Papež Martin V., který byl v této době hlavním iniciátorem boje proti husitským Čechům, by rád dosadil do úřadu proponenta papežské politiky, jehož vize by se shodovala s jeho nesmiřitelným postojem k otázce českého kacířství. Někoho podobného Janu Železnému, jenž by odmítal veškeré snahy o mírová jednání s husity. Hlavním oponentem v této otázce mu byl Zikmund Lucemburský, jehož vztahy s papežem byly velmi napjaté kvůli papežově

---

²⁵⁶ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup Jan Železný*, s. 60.

²⁵⁷ V mezidobí od kostnického koncilu nemáme o Kunešově soudní činnosti mnoho zpráv, na přelomu let 1425–1426 však řešil kauzu výběru desátků v Pomořansku. Srov. Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz, XX. HA, OBA, Ordensbriefarchiv, 1425–1429, Nr. 04541; Undatierte Stücke 1198–1510, Nr. 28702

²⁵⁸ David WILKINS, *Concilia Magnae Britanniae et Hiberniae ab anno Domini MCCCL ad annum MDXLV. Vol. 3*, Londýn 1737, s. 493. V české literatuře Augustin NEUMANN, *Ohlas husitství v Evropě*, Časopis katolického duchovenstva, 90/4, 1924, s. 248.

²⁵⁹ Srov. A. Neumann, *Ohlas husitství v Evropě*, s. 248–251.

²⁶⁰ Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup Jan Železný*, s. 66. Posledním činem Jana Železného bylo udělení děkanství olomoucké kapituly Petru z Račic.

rostoucí orientaci na Polsko.²⁶¹ Zikmund také po mnohých vojenských neúspěších od roku 1429 nastoupil na cestu mírových jednání, která měla dospět až před chystaný basilejský koncil.²⁶² K jeho svolání a ke stále odkládané římské korunovační jízdě však potřeboval papežovu spolupráci, a tak hrál Zikmund na obě strany, aby se zavděčil jak papeži, tak husitským vyslancům očekávajícím veřejné slyšení před koncillem.²⁶³

Za této situace byl někdy koncem roku 1430 zvolen olomouckým biskupem Kuneš ze Zvole, který v té době zřejmě pobýval jako papežský auditor stále u římské kurie.²⁶⁴ Pro Martina V. to byla volba navýsost výhodná, neboť ho s Kunešem pojila dlouholetá spolupráce a co se týče husitů Kuneš doposud zastával tvrdou linii vymezenou papežem a kardinálem Janem Železným. Proto nás musí překvapit, že autor zmínky o Kunešově volbě v olomoucké kapitule, která zastávala podobný postoj jako její předchozí biskup, přičítá výsledek volby autoritě Zikmundově.²⁶⁵ To by předpokládalo, že byl Zikmund v té době přebývajícím v Říši s Kunešem ve spojení a uzavřeli spolu bližší nespécifikovanou dohodu o spolupráci, jak pozdější Kunešovy aktivity napovídají. Zároveň však nemůžeme popřít, že Kuneš by byl žhavým kandidátem i bez přičinění Zikmunda.²⁶⁶ Pro něj však měl význam svým vlivem na papeže Martina V.

5.3.2 Hektické první měsíce Kunešova episkopátu

Kuneš ze Zvole byl vysvěcen olomouckým biskupem 10. ledna 1431²⁶⁷ a o dva týdny později také administrátorem pražské diecéze,²⁶⁸ přestože odpadlý arcibiskup Konrád z Vechty ještě žil.²⁶⁹ Záhy nato nabraly věci rychlého spádu. Již v listopadu 1430

---

²⁶¹ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 253–260.

²⁶² Srov. P. Elbel, *Olomoucký biskup Jan Železný*, s. 60.

²⁶³ O nutnosti spolupráce s papežem na svolání koncilu např. Josef VÁLKA, *Zikmund a husité. Jak zakončit (husitskou) revoluci*, ČMM, 128/1, 2009, s. 20. O přípravě římské korunovační jízdy srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 258. O Zikmundově lavírování v případě chystané křížové výpravy srov. František KAVKA, *Zikmundova politika let 1429–1434 a husitství*, Husitský tábor, 8, 1985, s. 89–106.

²⁶⁴ *Das Granum Catalogi*.

²⁶⁵ *Tamtéž*. V literatuře pak A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 138. Tato zpráva je, na rozdíl od soupisu raných olomouckých biskupů, velmi spolehlivá, neboť autorem Grana se zdá být některý z olomouckých kanovníků, případně člověk znalý poměrů olomouckého biskupství v první polovině 15. století. Srov. David KALHOUS, *Granum catalogi praesul Moraviae jako pramen k dějinám Moravy v 10. století?*, *Mediaevalia Historica Bohemica*, 11, 2007, s. 23–38.

²⁶⁶ Bývalo zvykem, že se činnost v papežském auditoriu byla dobrým předpokladem k získání biskupského stolce, jak můžeme vidět na příkladu čtyřech z pěti českých auditorů Římské roty. Mimo to neexistovala minimálně na Moravě významnější osobnost s vazbami jak na papežskou kurii, tak na Zikmunda i na předchozího olomouckého biskupa. Srov. A. Pořízka, *Římská rota*, s. 31–32.

²⁶⁷ Srov. Conrad EUBEL, *Hierarchia catholica medii aevi: sive Summorum pontificum, S.R.E. cardinalium, ecclesiarum antistitum series ab anno 1198 usque ad annum perducta e documentis tabularii praesertim Vaticani collecta, digesta. Vol. 1*, Řezno 1913, s. 376.

²⁶⁸ Srov. A. Pořízka, *Římská rota*, s. 32.

²⁶⁹ Srov. A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 136–137.

se na různých místech v Římě objevily manifesty vyhrožující papeži sesazením, pokud nesvolá co nejdříve přislíbený Basilejský koncil.²⁷⁰ K jejich autorství se nikdo nepřihlásil,²⁷¹ ale 1. února 1431 dal Martin V. svolení k jeho konání.²⁷² Zajímavé však je, že se dvěma bulami pro kardinála Giuliana Cesariniho, který měl koncilu předsedat, vyrazil z Říma na Norimberský sněm za Cesarinim a Zikmundem právě Kuneš ze Zvole.²⁷³ Byl také vybaven oprávněním udělovat kněžská svěcení v Čechách a na Moravě, a to i ta, která měl pro sebe vyhrazená pouze papež.²⁷⁴ Kuneš do Norimberka dorazil v březnu 1431.²⁷⁵ Mezitím však Martin V. zemřel a novým papežem byl zvolen Evžen IV., který zastával vůči myšlence konciliarismu daleko rezervovanější postoj. Zikmund Lucemburský pak od něj očekával dlouho odkládanou římskou korunovaci a přijetí císařské důstojnosti, což dále komplikovalo již tak složitou situaci.²⁷⁶

Kardinál Cesarini se za této situace odmítl řídit Martinovými příkazy, a tak sice 4. března 1431 koncil započal, ale bez Cesariniho. Ten si naopak na říšském sněmu vymohl zahájení křížového tažení do Čech. Aby nebyl podezříván ze sympatizování s husity, souhlasil s tažením nakonec i Zikmund, a po různých odkladech se v červenci dalo vojsko na pochod.²⁷⁷ V mezidobí ovšem Kuneš ani Zikmund nezháleli. Vyslali poselstvo na husitský sněm do Prahy konaný 1. května 1431, v němž byli jak zástupci polského krále Vladislava II. Jagellonského, nového olomouckého biskupa a Zdeslav Tluksa z Buřenic a Mikuláš Chudý z Lobkovic za krále Zikmunda.²⁷⁸ Na sněm je pozvali sami husité, kteří chtěli navázat na bratislavská jednání z roku 1429. Poslové předali zprávu, že si Zikmund přeje obnovení míru v Čechách i Říši, že se husité mají obrátit ve věci veřejného slyšení na koncil (zde se pravděpodobně angažovali právě vyslanci Kuneše ze Zvole) a že jim bude po dobu jednání na koncilu zajištěna bezpečnost. Také byla domluvena další schůzka, která

---

²⁷⁰ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 260.

²⁷¹ Srov. F. Kavka, *Zikmundova politika*, s. 97, pozn. 22.

²⁷² *MC I*, s. 67, 75.

²⁷³ *Tamtéž*. V literatuře pak např. A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 136.

²⁷⁴ MZA, fond Klarisky ve Znojmě (1286–1780), sign. E43, inv. č. 29.

²⁷⁵ *MC I*, s. 68.

²⁷⁶ O postoji papeže vůči koncilu v Basileji srov. Joachim STIEBER, *Pope Eugenius IV., the Council of Basel and the Secular and Ecclesiastical Authorities in the Empire*, Leiden 1978. O okolnostech Zikmundovy císařské korunovace 31. května 1433 a jednání, která jí předcházela srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 269–286.

²⁷⁷ Srov. F. Kavka, *Zikmundova politika*, s. 97–98; W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 260–267.

²⁷⁸ *SLČ II*, s. 40–41; letopisec se zde zmiňuje o poselství jednoho „arcibiskupa z Moravy“, což je zřejmý omyl, jenž pozdější z letopisců opravil. Srov. *SLČ III*, s. 196–199.

se měla uskutečnit koncem května v Chebu.²⁷⁹ K ní skutečně došlo, ale jednání bylo překaženo Janem Stojkovičem z Dubrovníku, který obhajoval za koncilní představitele Cesariniho způsob řešení husitské otázky.²⁸⁰ O zástupcích Kuneše ze Zvole se již však nemluví a ani sám Kuneš nebyl obou jednání přítomen.

5.3.3 Ustavení (staro)nové správy olomouckého biskupství

Kuneš spěchal z Norimberka na Moravu, aby převzal správu svěřené diecéze. Cestou potvrdil listem do Žitavy dosavadní správce pražské diecéze Šimona z Nymburka a Jana z Dubé generálními vikáři pražské diecéze.²⁸¹ Podobně na Moravě potvrdil dosavadní administrativní aparát v čele s oficiálem Pavlem z Prahy, který se navrátil z Uher zpět do Olomouce.²⁸² Pavlův zástupce Šimon z Prahy, který řídil olomoucké správní centrum za Pavlova exilu, však už za Kuneše nevystupuje.²⁸³ Kuneš si na základě papežské dispense ponechal kapitulní proboštví.²⁸⁴

Ihned po svém příjezdu na Moravu svolal Kuneš do Brna diecézní synodu, na které chtěl bojovat s uvolněnými mravy v dikci koncilní reformy církve. O tom, jak byla řádná duchovní správa v tomto čase potřebná nás výmluvně zpravují jednotlivá ustanovení.²⁸⁵ Několik prvních usnesení si všímá poklesu morálky kleriků a případů opilství či vydržování konkubín. Dalším tématem byl život v kláštorech, nošení předepsaného oděvu a omezení kázání mendikantských řádů. Na řadu přišla i otázka rozšířeného svatokupectví a aktuální situaci řešila i ustanovení o zákazu nošení zbraní duchovními mimo nebezpečné cesty a při poutích či povinnost rezidence. Olomoucká diecézní statuta byla vydána 18. května v kostele sv. Petra v Brně,²⁸⁶ kde Kuneš od svého příjezdu nejspíše pobýval, neboť jižní Morava byla pod ochranou markraběte Albrechta Habsburského bezpečnější než příliš exponovaná Olomouc.

---

²⁷⁹ Srov. Dušan COUFAL, *Ludus calamorum. Husité, Cesarini a Zikmund před bitvou u Domažlic v novém světle zapadlého pražského manifestu*, SMB, 5/1, 2013, s. 50–52. Ze starší literatury o přítomnosti Kunešových vyslanců A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 136.

²⁸⁰ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 266.

²⁸¹ *Libri confirmationum VIII–X*, s. 166, 169–172. Více o Šimonovi a Janovi v úřadu generálního vikáře viz F. Šmahel, *Husitská revoluce IV*, s. 8–9.

²⁸² ZAO–O, fond Archiv města Olomouc, inv. č. 125, 130–132.

²⁸³ Srov. P. Elbel, *Oficialát v olomoucké diecézi ve středověku*, s. 333–334.

²⁸⁴ Srov. P. Elbel, *Testament olomouckého probošta Pavla z Prahy*, s. 7. Na ostatní benefícia musel Kuneš faktem svého biskupského svěcení rezignovat.

²⁸⁵ O aktuálnosti ustanovení diecézních synod kněžstva srov. P. Krafl, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, s. 37.

²⁸⁶ Text vydán edičně *tamtéž*, s. 205–210.

V srpnu do Čech dorazila Cesariniho říšská kruciáta, s níž koordinoval na Moravě svůj postup Albrecht, jenž dosáhl dílčích úspěchů,²⁸⁷ a tak mohl být Kuneš konečně v Olomouci 18. května 1431 v katedrále intronizován za přítomnosti kapitulního děkana Petra z Račic.²⁸⁸ Kunešova radost však neměla dlouhého trvání, neboť záhy dorazily zprávy o úprku křižáků od Domažlic. Za této situace bylo jisté, že jediným východiskem je doprát husitské delegaci laického slyšení před koncilem.²⁸⁹ Albrecht zřejmě z obavy před postupem husitských vojsk na Moravu nebo do Rakous opustil v polovině září markrabství²⁹⁰ a s ním nejspíše odjel i Kuneš ze Zvole. Ten zamířil do centra dění, tj. do Basileje, odkud 21. prosince 1431 udělil Mikuláši z Vážan lénem dvůr při biskupském hradu v Blansku.²⁹¹

5.3.4 Kunešova role při papežově snaze o rozpuštění koncilu v Basileji

Přestože o Kunešově činnosti v Basileji nemáme téměř žádné další zprávy, je pravděpodobné, že se účastnil prvního veřejného sezení koncilu 14. prosince, na němž byly vytyčeny hlavní úkoly koncilního snažení, totiž církevní reforma, nastolení míru a vymýcení kacířství.²⁹² Situace v Basileji se však zkomplikovala, protože se schylovalo k novému zápasu *papalismu* a *konciliarismu*. Evžen IV. rozhodl v listopadu o rozpuštění koncilu, což koncilní otcové podporovaní Zikmundem většinově odmítli. Papež se pokusil zabránit koncilu znovu listinou z 18. prosince, která vyvolala v Basileji po svém zveřejnění v polovině ledna 1432 otevřený konflikt.²⁹³ Z odpovědi kardinála Cesariniho papeži vyplývá, že listinu přivezl od kurie právě Kuneš ze Zvole. Zda Kuneš stál v tomto konfliktu na straně papeže nebo koncilu není jisté, ale pravděpodobnější je, že ke kurii byl poslán Zikmundem, aby papežovo stanovisko změnil. Když však jednání selhalo, využil ho Evžen IV. pro dopravení nové listiny do Basileje.²⁹⁴ Nicméně koncilní otcové v únoru 1432 „oprášili“ kostnické dekry o nadřazenosti koncilu nad papežem a patová situace se tak protáhla až do roku 1433.²⁹⁵

---

²⁸⁷ Jednalo se zejména o dobytí Kyjova, rozprášení sekty „Prostředků“ a vítěznou bitvu u Brna. Sporné je pak obléhání Přerova, které zmiňuje Eneáš Silvius Piccolomini. Srov. Petr ELBEL, *Pravé, věrné a křesťanské příměří...dohody o příměří mezi husity a stranou markraběte Albrechta na jižní Moravě*, Brno, 2016, s. 46.

²⁸⁸ *Das Granum Catalogi*.

²⁸⁹ O vnímání porážky u Domažlic a krachu tažení v katolických kruzích výstižně Jiří KEJŘ, *Česká otázka na Basilejském koncilu*, Husitský tábor, 8, 1985, s. 113–114.

²⁹⁰ Srov. P. Elbel, *Pravé, věrné a křesťanské příměří*, s. 47.

²⁹¹ ZAO–O, fond Lenní dvůr Kroměříž, sign. QIIb2, inv. č. 15.

²⁹² Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 275.

²⁹³ Srov. *Tamtéž*, s. 276.

²⁹⁴ *MC II*, s. 95.

²⁹⁵ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 275–281.

5.3.5 Návrat na Moravu a vojenská situace biskupství v letech 1432–1433

Kuneš tedy znovu opustil Basilej a vrátil se na Moravu, kde se situace i přes uzavření příměří s některými husitskými pány zhoršovala. Začátkem května totiž dobyl Smil z Moravan, jeden z nejradikálnějších stoupců husitství v řadách moravské šlechty, opevněný klášter Hradisko u Olomouce.²⁹⁶ Tato pevnost významně přispívala k obraně samotného města a její dobytí znamenalo pro Olomouc mimořádné nebezpečí. Sám Kuneš, který se na Moravu vrátil někdy před 24. březnem 1432,²⁹⁷ s děkanem Petrem z Račic prý opata Václava Hřivnáče před hrozícím útokem varovali, ale ten jejich radu ignoroval.²⁹⁸ Reakce katolíků přišla v podobě vojska markraběte Albrechta, které klášter oblehlo, ale nepodařilo se mu ho dobýt, protože Smilovi přišla na pomoc vojska všech tří husitských svazů. Smilovy oddíly sice byly osvobozeny, ale z Hradiska se stáhly, a klášter byl brzy nato rozbořen brněnským hejtmánem Vilémem Ebserem.²⁹⁹ Největší ranou olomouckému biskupství však bylo překonání hradeb biskupské rezidence v Kroměříži při nočním útoku 29. září.³⁰⁰ Měly ji na svědomí nám známé oddíly Smila z Moravan, který si poté Kroměříž zvolil za své sídlo.³⁰¹ Obranu města měl v té době na starost Kunešův synovec a kroměřížský hejtmán Jan ze Zvole disponující vojenskou silou dědičného léna ve Zvoli a přilehlých državách. Při nečekaném útoku byla část města zpusťošena, kostel sv. Mořice vypálen³⁰² a Jan ze Zvole upadl do zajetí.³⁰³ Aby odškodnil své příbuzné, kteří museli shromáždit prostředky na výkupné, zastavil Kuneš v únoru 1433 bratru Petrovi a synovcům Janovi a Benešovi na osm let biskupské statky Ketř a Osoblahu na Opavsku v hodnotě 300 kop grošů.³⁰⁴

Vojenské akce husitů na Moravě roku 1432 měly za cíl vyvinout nátlak na koncilní vyjednávače a zlepšit si tak vyjednávací pozice jak směrem ke koncilu, tak mezi jednotlivými husitskými stranami.³⁰⁵ Přestože jednání pokračovala, pro husity a Zikmunda

---

²⁹⁶ Srov. P. Elbel, *Pravé, věrné a křesťanské příměří*, s. 52.

²⁹⁷ Toho dne totiž Kuneš rozsuzoval spor kapituly s děkanem Petrem z Račic o dispozici s platy za děkanský dům a za Petřův kanonikát v kapitule. Srov. ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIIIc27, inv. č. 399.

²⁹⁸ Srov. R. Urbánek, *K historii husitské Moravy*, s. 302.

²⁹⁹ Srov. P. Elbel, *Pravé, věrné a křesťanské příměří*, s. 52–53.

³⁰⁰ *Das Granum Catalogi*.

³⁰¹ Je možné, že Smilovy oddíly posílilo vojsko moravských husitů, které se vracely z úspěšné výpravy do Rakouska v říjnu 1432. Srov. P. Elbel, *Pravé, věrné a křesťanské příměří*, s. 53–54.

³⁰² Srov. F. V. Peřinka, *Dějiny města Kroměříže*, s. 76.

³⁰³ Srov. R. Urbánek, *K historii husitské Moravy*, s. 303. Kuneš ze Zvole na rozdíl od svého předchůdce v Kroměříži nepobýval. Zdá se, že dal po svém příjezdu na Moravu přednost Olomouci. Viz již zmiňovaný zápis o sporu Petra z Račic s kapitulou a ZAO–O, fond Archiv města Olomouc, inv. č. 124.

³⁰⁴ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. KIIa6, inv. č. 1272, poř. č. 1354.

³⁰⁵ Srov. P. Elbel, *Pravé, věrné a křesťanské příměří*, s. 54.

bylo nepřijatelné, aby jejich výsledky byly ohroženy neochotou Evžena IV. uznat Basilejský koncil jako všeobecný. Evžen nakonec ustoupil nátlaku a 16. února 1433 svolil k pokračování koncilu.³⁰⁶ Kuneš ze Zvole byl nepochybně tímto krokem potěšen, neboť se již necítil v Olomouci v bezpečí, a tak 15. dubna 1433 znovu opustil svou diecézi a vydal se do Basileje.³⁰⁷ Netušil však, že ze své cesty se již domů nevrátí.

5.3.6 Kunešovo působení na Basilejském koncilu a jeho smrt v Ulmu

Ke koncilu dorazil Kuneš v průběhu června,³⁰⁸ přičemž 12. června skládal inkorporační přísahu a 16. června byl zvolen jako soudce do sboru koncilních auditorů.³⁰⁹ Protože Zikmund se od své korunovace v Římě snažil o narovnání vztahu papeže a koncilu, který svými novými požadavky vzájemnou dohodu ohrožoval,³¹⁰ snažil se Kuneš projevy koncilu vůči papeži, které směřovaly k papežově odvolání, mírnit. Byl tedy přítomen na jednáních o koncilních ústupcích,³¹¹ návrhům na papežovo sesazení³¹² a projednávání papežské buly *Deus novit* utvrzující moc papeže nad koncillem.³¹³ Vždy se tak dělo v dikci Zikmunda, za jehož nepřítomnosti bojoval u koncilu kromě Kuneše také bavorský vévoda Vilém, s nímž se Kuneš na koncilních jednáních setkával.³¹⁴ Sám Zikmund dorazil k překvapení všech na koncil 11. října 1433 a v započatém kurzu pokračoval. Dlouho probíhala jednání o připuštění papežských legátů k předsednictví koncilu, jichž se účastnil i Kuneš a jeho bývalý spolupracovník z Římské rotty, nyní biskup

---

³⁰⁶ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 280–281.

³⁰⁷ *Das Granum Catalogi*.

³⁰⁸ *MC II*, s. 360; A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 137. Antonín Roubic se domnívá, že Kuneš přijel do Basileje jako člen burgundského poselstva, což je zcela mylná představa. Jednak to z koncilního zápisu explicitně nevyplývá, dále pak je jisté, že burgundská delegace do Basileje dorazila již v březnu (srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 297) a v neposlední řadě by se v tomto případě jednalo o politické faux pas, neboť Zikmund (jehož zájmy Kuneš na koncilu obhajoval) měl s burgundským vévodou Filipem III. Dobrým napjaté vztahy kvůli Filipově expanzivní politice vůči Říši a zabírání říšského území, aniž by mu ho Zikmund udělil v léno. Srov. Martin KINTZINGER, *Westbindungen im spätmittelalterlichen Europa. Auswärtige Politik zwischen dem Reich, Frankreich, Burgund und England in der Regierungszeit Kaiser Sigismunds*, Stuttgart 2000, s. 293–359.

³⁰⁹ *CB II*, s. 426, 432.

³¹⁰ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 290–291.

³¹¹ *MC II*, s. 357–358.

³¹² *Tamtéž*, s. 360–363.

³¹³ *Tamtéž*, s. 517–521. Projednávání omylu této buly probíhalo na zasedání v listopadu 1433, v této době se také papež podvolil tlaku koncilu a uznal koncil za legitimní a všeobecný. Souhlasil, že se plně podřídí koncilním článkům a jako gesto dobré vůle také protikoncilní buly, mezi nimi i *Deus novit*, anuloval. Srov. J. Stieber, *Pope Eugenius*, s. 20–21.

³¹⁴ Jednalo se především o zasedání od července do prosince 1433. Srov. *MC II*, s. 517–521, 538–540. O aktivitách Viléma Bavorského ve prospěch Zikmundovy politiky viz W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 291.

v Churu, Jan Náz.³¹⁵ Tato jednání byla korunována úspěchem na 17. zasedání 26. dubna 1434.³¹⁶

Dalším tématem bylo husitství, přijetí kompaktát a uzavření míru v Čechách. Po odjezdu husitské delegace z Basileje, kdy nedošlo k písemnému uzavření dohody, se od dubna 1433 vedla jednání o zlistnění kompaktát. Situaci však zhoršovaly husitské vojenské akce, zejména obležení katolické Plzně. Hlavními postavami v této fázi byli z katolické strany biskupové Filibert z Montjeu, Juan de Palomar, Martin Berruyer, Jindřich Toke a další.³¹⁷ Kuneše bychom v delegacích koncilu na jednání s husity hledali marně, přesto se některým otázkám věnoval. Byl totiž přítomen na jednání o co nejúčinnější pomoci obležené Plzni³¹⁸ a také teologickým rozpravám o prospěšnosti přijímání podobojí pro spásu duše.³¹⁹ Více se však v této problematice neangažoval na rozdíl od Jana Náze nebo zejména samotného Zikmunda.³²⁰

Koncil se však stále více snažil vměšovat do záležitostí Říše a Zikmundových pravomocí.³²¹ Jednalo se hlavně o kontroverzní volby některých církevních hodnostářů, při nichž mohla Kunešova auditorská pozice Zikmundovi dobře posloužit. Díky ní se Kuneš stal rozhodčím v kauze sporů bamberského biskupství s městem, v níž hájil zájmy města a Zikmunda proti biskupu Antonínu z Rotenhanu.³²² Dalším problémem pak byla volba trevírského arcibiskupa a zároveň jednoho z kurfiřtů. Jeho hlas byl důležitý ve sporech o nástupnictví v Lotrinsku, kde soupeřili o svůj vliv Zikmund s burgundským vévodou.³²³ I v této kauze však, podobně jako v předchozím případě, byl Zikmundův kandidát, kterého podporoval i Kuneš poražen a koncilní otcové hlasovali pro současného arcibiskupa Rabana z Helmstadtu.³²⁴

---

³¹⁵ *MC II*, s. 629–633.

³¹⁶ Srov. F. Kavka, *Zikmundova politika*, s. 102–103.

³¹⁷ Srov. František ŠMAHEL, *Basilejská kompaktáta, jejich zpisemnění a ratifikace*, SMB, 1/2, 2009, s. 188–206.

³¹⁸ *MC II*, s. 517–521.

³¹⁹ *Tamtéž*, s. 538–540.

³²⁰ Srov. F. Kavka, *Zikmundova politika*, s. 102–103.

³²¹ Srov. *Tamtéž*, s. 103.

³²² *MC II*, s. 621–623; *CB III*, s. 40, 42. Sporným bodem nebyla jen kontroverzní volba biskupa z Rotenhamu roku 1431, ale především Zlatá bula krále Zikmunda z téhož roku, na jejímž základě dostalo město vůči biskupovi rozsáhlé imunity. Kvůli sporům se měšťané roku 1434 obrátili na koncil. Ten však nakonec i přes Kunešovu angažovanost rozhodl v jejich neprospěch. Srov. https://www.historisches-lexikon-bayerns.de/Lexikon/Bamberger_Immunit%C3%A4tstreit,_1430-1446#Verwandte_Artikel [cit. 2022-2-16].

³²³ Srov. W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 297–299, 305.

³²⁴ *CB III*, s. 56, 96; *MC II*, s. 625–627.

Zikmund Lucemburský byl z vývoje na koncilu a jeho politickými ambicemi natolik zklamán, že v průběhu května 1434 Basilej opustil a přesídlil do Ulmu.³²⁵ Spolu s ním odjel i Kuneš ze Zvole, který se v červnu zúčastnil po boku Zikmunda několika jednání.³²⁶ Záhy se však nakazil úplavicí a 4. srpna 1434 zemřel. Následujícího dne byl za přítomnosti Zikmunda v Ulmu pohřben.³²⁷

Smrtí Kuneše ze Zvole se uvolnil post olomouckého biskupa i administrátora pražského arcibiskupství. Druhý jmenovaný zůstal neobsazen kvůli volbě Jana Rokycany, na olomoucký biskupský stolec pak zasedl Pavel z Miličína, který proslul důslednou správou svěřené diecéze a rezervovanějším přístupem k Basilejskému koncilu.³²⁸ Ve srovnání s ním se proto nemůžeme divit Kunešovu kritickému hodnocení, jaké převládá u Paprockého. Zikmund ztratil Kunešovou smrtí důležitou oporu své papežské i říšské politiky, přičemž Kuneš ani nestačil poznat ovoce svého snažení po porážce radikálních husitských uskupení v bitvě u Lipan. Je proto poněkud smutným historickým faktem, že již svými současníky nebyl Kuneš ze Zvole doceněn.

6 Bohuš ze Zvole

Podívejme se nyní blíže na druhého protagonistu této práce, Bohuše ze Zvole, o němž Bartoloměj Paprocký z Hlohov píše:

„Bohuš, Kunderáta ze Zvole před tím biskupa olomouckého strejc, po smrti Jana Háza na biskupství byl volen. Měl velikou lásku v krále Ladislava, od něhož pro svou hodnost za nejpřednější Radu přijat byl. Ten od svých prelátův vypůjčivši osum tisíc sumy hotové, město Kroměříž vyplatil, ale však potom je zase pro pilné potřeby zastaviti musil. Krátký čas byl biskupem nebo původem kacírův otráven jest v Vídni, jakž o tom doktorové svědectví dávali. Pochován na tom místě v kostele olomouckém, kde jest byl Jan Mráz pohřben. Rok dokonání života jeho kámen hrobový těmito slovy pokládá: Anno Domini

---

³²⁵ Srov. F. Kavka, *Zikmundova politika*, s. 103; W. Baum, *Císař Zikmund*, s. 296, 300. Naproti tomu A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 137 se domnívá, že Zikmund s Kunešem odjeli z Basileje kvůli epidemii úplavice, kterou se zřejmě Kuneš nakazil již tam.

³²⁶ *RI XI/2*, č. 10516, 10533, 10541, 10557.

³²⁷ *Das Granum Catalogi*. Ostatní pozdější zdroje jsou v tomto ohledu velmi nepřesné. Například *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*, fol. CLXXXI udává Kunešovu smrt již do roku 1433, tj. do třetího roku Kunešova episkopátu, přičemž však opomíná Kunešovo biskupské svěcení roku 1431 a počítá s datem Kunešova zvolení roku 1430. T. Pešina z Čechorodu, *Phosphorus septicornis, stella alias matutinas*, s. 222 naopak udává jako datum Kunešova úmrtí 8. červenec 1434.

³²⁸ Srov. A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 138–140.

1457. die ultima mensis Iulii, obiit Dominus Bohussius de Zvzola, Episcopus Olomucensis, Orate pro eo.³²⁹

6.1 Bohušova univerzitní studia

Bohuš ze Zvole byl synem Markvarta ze Zvole, bratra olomouckého biskupa Kuneše. Poprvé se s ním v pramenech setkáváme roku 1431, respektive v zimním semestru tohoto roku, kdy byl imatrikulován na vídeňské artistické fakultě.³³⁰ Důvod, proč se rozhodl studovat na zahraniční univerzitě je více než zřejmý, neboť za husitských válek chod pražského generálního učení prakticky skončil a roku 1418 bylo dokonce papežem Martinem V. zakázáno.³³¹ Nejbližšími možnými variantami tak byla univerzita v Krakově nebo pod ochranou markraběte Albrechta Habsburského bezpečnější *Rudolphina* ve Vídni. Studium ukončil Bohuš v obvyklém tříletém termínu, v zimním semestru 1434. Po představení na slavnostním zasedání fakulty byl připuštěn 12. dubna 1435 k determinaci a bakalářské promoci a získal tak bakalářský grad.³³² Ihned po obdržení titulu se Bohuš ze Zvole nechal zapsat do matriky vídeňské právnické fakulty (13. října 1435) a po pěti letech ji zdárně ukončil jako bakalář kanonického práva.³³³ Jako vzorný a cílevědomý student si vyhotovil soupis přednášek, které se nám dochovaly dodneška, díky nimž můžeme lépe poznat průběh Bohušova studia.

Zápisy začínají 4. červnem 1439, kdy si Bohuš zapsal přednášku profesora a rektora vídeňské univerzity Jana Polzmachera, kterou Polzmacher začal cyklus přednášek o druhé knize Řehořových Dekretálů.³³⁴ Přednášky první a druhé knihy Dekretálů si Bohuš zapisoval v průběhu srpna 1440 až března 1441,³³⁵ tedy částečně v době, kdy byl již

---

³²⁹ B. Paprocký z Hlohol, *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*, fol. CLXXXI. Dnešní pohled na Bohuše už není tak jednoznačný. Laická veřejnost tak může číst o Bohušovi jako o neuváženém hospodáři a o jeho projevech nepotismu (srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*), tak i o Bohušovi jako odpůrci husitství a moudrém státníkovi a rádcí Ladislava Pohrobka. Srov. <https://www.ado.cz/arcidieceze/historie/posloupnost-biskupu/bohuslav-ze-zvole/> [cit. 2022-4-29].

³³⁰ *Die Matrikel der Universität Wien*, s. 177. U Bohušova jména pozdější ruka připsala poznámku „episcopus Olomucensis“. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 89. Tento údaj nám také může pomoci alespoň rámcově určit, kdy se Bohuš narodil. Podmínkou studia na artistické fakultě totiž bylo dosažení plnoletosti, 14 let, ale zpravidla se ke studiu zapisovali studenti až šestnáctiletí (podobně to bylo i v případě Kuneše ze Zvole). Bohuš chtěl nejspíše začít se studiem co nejdříve, jak si můžeme vykládat fakt, že nevyčkal na příznivější období po skončení válečných událostí. V takovém případě by vycházel rok Bohušova narození nejpozději v letech 1415–1417. Srov. František ŠMAHEL – Martin NODL, *Člověk českého středověku*, Praha 2002, s. 274.

³³¹ Srov. Martin SVATOŠ, *Dějiny Univerzity Karlovy*. I. díl. 1347/48–1622, Praha 1995, s. 97–98, 128–129, 209.

³³² „Wiener Artistenregister“ 1416 bis 1447, s. 100.

³³³ *Die Matrikel der Wiener Rechtswissenschaftlichen Fakultät I*, s. 47, 54.

³³⁴ Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 92.

³³⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 93. Rukopisy uloženy ve Vědecké knihovně v Olomouci (dále jen VKOL) pod signaturami MI 244, Vol. 1, 2.

promovaným bakalářem. Podobně na tom byl se zápisy *Liber Sextus* a o Klementinách,³³⁶ jež na univerzitě vyučoval v letech 1439–1441 děkan právnické fakulty Konrád z Hallstatu.³³⁷ Docházíme tedy k zajímavému zjištění, totiž že Bohuš musel uvedenou látku, která přesahovala letní semestr 1440 vyslechnout již v rámci předchozího cyklu přednášek, a následně se jich zúčastnil podruhé, aby si z nich vytvořil pro svou potřebu výpisky – tzv. *reportata*.

Bohuš se totiž nespokojil pouze s povrchní znalostí, ale snažil se proniknout hlouběji do studované látky. Proto si sám opsal právnický vokabulář Hermana de Schildis *Introductorium iuris canonici*, který obsahoval z velké části římskoprávní nauku, která se sice ve Vídni nepřednášela, ale s jejími pojmy se nejspíše studenti často na kanonicko-právních přednáškách setkávali. Opis dokončil v říjnu 1439.³³⁸ Dále si Bohuš opatřil anonymní návod na co nejefektivnější studium právní vědy, z něž vyplývá na povrch nízká úroveň juristické výuky na tehdejších středoevropských univerzitách. Nabádá studenty nejen k poslechu přednášek, ale také k vlastnímu intenzivnímu studiu.³³⁹ Kromě toho také Bohuše zajímal pohled z druhé strany, totiž od vyučujícího na některé z juristických fakult, jehož návod podávající výklad o nesnázích výuky si rovněž opatřil.³⁴⁰ Je nutné poznamenat, že Bohuš se těmito radami také řídil, neboť v jeho sbírce knih můžeme najít právě takové spisy, o nichž se autoři výše zmiňovaných návodů domnívali, že vedou k rychlému a snadnému dokončení právnického studia. Jednalo se zejména o výtahy z obsahu – tzv. *casus* ze všech pěti knih Řehořových Dekretálů,³⁴¹ ale i úvod ke studiu Graciánova Dekretu či podrobnější výklad Dekretálů, odkazující se hodně na římské právo.³⁴² Aby jim lépe porozuměl, zajistil si celkem tři vokabuláře. O prvním z nich, který si Bohuš opsal roku 1439, jsme se již zmiňovali, další dva pak byly slovník Johanna Calderiniho a kniha jeho doplňků.³⁴³

---

³³⁶ Výuka práva na středověkých univerzitách většinou sestávala z výkladu o nejdůležitějších právnických sbírkách, jimiž se řídilo soudobé kanonické právo. Obvykle se tak dělo v cyklech, ve kterých byly postupně probrány Dekretály Řehoře IX. – tzv. *Liber Extra* (sbírka pěti knih), dále Dekretály Bonifáce VIII. – tzv. *Liber Sextus* (rovněž pět knih) a Konstituce Klementa V. – tzv. Klementiny nebo nepřesně *Liber Septimus* (také pět knih). Poté následovala látka Graciánova Dekretu, kterou se většinou končilo. Srov. M. Svatoš, *Dějiny Univerzity Karlovy*, s. 169–174.

³³⁷ VKOL, sign. M I 244, Vol. 3. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 93.

³³⁸ VKOL, sign. M II 152, fol. 205r–288v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 90–91.

³³⁹ VKOL, sign. M I 246, fol. 252r–256v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 94–98.

³⁴⁰ VKOL, sign. M I 246, fol. 264r–270r. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 99–100.

³⁴¹ VKOL, sign. M I 333, fol. 16r–181r, 216r–279v, 280r–362v, 364r–396r. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 101–102.

³⁴² VKOL, M I 333, fol. 406r–453r; sign. M II 137, fol. 72r–291v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 102, 111.

³⁴³ VKOL, sign. M II 137, fol. 294r–383v, 389r–398v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 112.

Své vědomosti dále Bohuš rozvíjel při doktorském studiu, na které nastoupil záhy po bakalářské promoci a při kterém získal nebo si sám opsal většinu výše zmiňovaných děl. Přidal k nim však i několik spisů, které zásadně překračovaly rámec studované látky. Tato vysoce odborná literatura byla v Bohušově sbírce zastoupena výklady Jana Ondřejova ke čtvrté knize Dekretálů a k praktickým otázkám matrimoniálních záležitostí včetně podrobného výkladu o stupních přibuznosti.³⁴⁴ Tuto sbírku doplnil Bohuš komentáři k Dekretálům z pera Jindřicha Boyka, které za svého studia získal ve čtyřech svazcích a později je zkompletoval svazkem pátým.³⁴⁵ Nevynechal ani soudobou juristickou literaturu v podání glos ke Klementinám od Mikuláše Sicula, přičemž se zde jasně odráží Bohušův výborný přehled o kvalitách právnických autorů.³⁴⁶ Své studium zakončil Bohuš 14. dubna 1444, kdy nejprve úspěšně složil licenciátské zkoušky a poté získal doktorát kanonického práva.³⁴⁷ Jeho promotorem byl Jan Polzmacher, se kterým ho pojilo blízké přátelství, jak o tom vypovídá Polzmacherova oslavná řeč vyzdvihující Bohušovu „fyzickou i duševní vyspělost zračící se na jeho jasné tváři.“ Rovněž ve své řeči vyzdvihuje, jakou čest dělá Bohuš ušlechtilými mravy svému rodu „ze Zvole“, jehož význam pak s typickou středověkou imaginací etymologicky vykládá.³⁴⁸

6.2 Bohuš na koncilu v Basileji

Kam mířily Bohušovy kroky po dokončení studia na Vídeňské univerzitě? S rozhodností můžeme tvrdit, že nemířily k povinnému dvouletému setrvání na univerzitě a ke konání právnických přednášek. Jak se blížila Bohušova determinace, nechal si Bohuš v rodné Zvoli od písaře Mikuláše opsat sbírku rozhodnutí Římské roty a jejich systematický rejstřík. Mikuláš ji dokončil 18. března 1445, přičemž měl k dispozici zřejmě předlohu, kterou si Bohuš vypůjčil od svého profesora a přítele Polzmachera.³⁴⁹ Nejspíše v blízkém časovém horizontu si Bohuš opatřil i další díla zaměřená na kuriální soudnictví. K nim patří krátké pojednání o udělování dispensí³⁵⁰ a důkazním řízení,³⁵¹ Zvolským

³⁴⁴ VKOL, sign. M I 246, fol. 276r–284v, 288r–298r, 298v–304r; sign. M I 333, fol. 192r–198r, 198v–215v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 99–100.

³⁴⁵ VKOL, sign. M III 25/1–2; sign. M II 185. Pátý díl kodexu nebyl ve vědecké knihovně přiřazen k ostatním Bohušovým knihám, ale Boháček došel k závěru, že byl původně součástí Bohušovy sbírky, což poté na základě rozboru Bohušova testamentu potvrdil P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 94, pozn. 33.

³⁴⁶ VKOL, sign. M II 137, fol. 1r–61v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 98, 112.

³⁴⁷ *Die Matrikel der Wiener Rechtswissenschaftlichen Fakultät II*, s. 5.

³⁴⁸ VKOL, sign. M I 244, Vol. 2, fol. 2r–5v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 104–107. Boháček se o promotorství Jana Polzmachera pouze domníval, jelikož neměl k dispozici edičně zpracované vídeňské matriky, za jejich přispění je však možné jeho hypotézu potvrdit. Viz pozn. 347.

³⁴⁹ VKOL, sign. M II 152, fol. 1r–204v. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 107–109.

³⁵⁰ VKOL, sign. M II 137, fol. 417v–423r. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 110.

opsaný spis Jana z Boloně o kauzách přenášných k papežskému soudu,³⁵² formulářová sbírka k jejich činnosti nebo činnosti delegovaných soudců³⁵³ a přehled úředních dnů papežských soudců.³⁵⁴ K juristické praxi kanonického i církevního práva obecně si Bohuš opatřil také několik sbírek dobrých zdání, tzv. *consilii*.³⁵⁵

Vše nám to napovídá o jediném. Totiž že Bohuš ze Zvole usiloval o pozici auditora Římské roty nebo jiného papežského soudce po vzoru svého strýce Kuneše.³⁵⁶ K tomu mu měla dopomoci i participace na Basilejském koncilu. Ten se ocitl ve svízelné situaci, neboť Evžen IV. ho po další ze série konfliktů nechal přeložit do Ferrary. Koncil začal po smrti Zikmunda Lucemburského hledat nové spojence ochotné podpořit konciliarismus. Takového spojence našel ve Vídeňské univerzitě, se kterou si mezi lety 1441–1443 vyměnili koncilní otcové sérii dopisů.³⁵⁷ Významně se angažovala zejména její teologická fakulta, která měla na koncilu také své zástupce. V doprovodu některého z nich byl pravděpodobně i Bohuš ze Zvole, jehož přítomnost máme doloženou přerušovaně v letech 1441–1443 díky explicitům svazků, které si zde Bohuš opisoval.³⁵⁸ Zejména jeden z nich nám dobře dokládá, čemu přesně se zde Bohuš věnoval. Jedná se o rozsáhlé dílo, do něž Bohuš vepsal různé projevy týkající se otázek řešených koncilem a řadu jeho usnesení. Našli bychom zde velkou část spisů k otázce přijímání podobojí a čtyř pražských artikulů, druhou část pak tematicky spojoval boj koncilu s papežem Evženem IV.³⁵⁹ Právě tato část byla nejspíše důvodem Bohušovy přítomnosti a měla být podkladem k teologickému pojednání o legitimním pokračování Basilejského koncilu, o které žádal vídeňskou univerzitu arcibiskup Fridrich ze Salzburku. Písařem, který následně vyjádření mistrů

---

³⁵¹ VKOL, sign. M II 137, fol. 413r–417r.

³⁵² *Tamtéž*, 402r–408r.

³⁵³ *Tamtéž*, fol. 408v–411r.

³⁵⁴ *Tamtéž*, fol. 401r.

³⁵⁵ Jednalo se o populární díla Jana a Kašpara Calderiniů (VKOL, sign. M II 154, fol. 1r–193v s rejstříkem od jiného autora na fol. 194r–205v) a Antonína z Butria (*tamtéž*, fol. 166r–186r). Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 109–110.

³⁵⁶ Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 109, P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 89.

³⁵⁷ Srov. J. Stieber, *Pope Eugenius*, s. 81–83.

³⁵⁸ Boháček se domníval, že Bohuš byl jako úředník členem doprovodu některého preláta z Moravy nebo Rakous. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 94. V této souvislosti by byl nejpravděpodobnějším kandidátem salzburský arcibiskup Friedrich IV. z Emmerbergu, se kterým byl Bohuš určitě v kontaktu a později jej chtěl využít pro získání obročí v jeho arcidiecézi. Méně pravděpodobné je pak Bohušovo teoretické angažmá v případě sporu ze 40. let o kanonikát v olomoucké kapitule mezi koncilním kandidátem Konrádem Wolfem a kandidátem papeže Evžena IV., jehož prosazovala kapitula. Ve světle pozdější Bohušovy kapitulní kariéry by však Bohušovo stranění koncilnímu kandidátovi nedávalo smysl. Srov. A. Roubic, *Olomouc a Basilejský koncil*, s. 140–141.

³⁵⁹ ZAO–O, fond Sběrka rukopisů olomoucké metropolitní kapituly, sign. C O 410. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 103–104.

teologické fakulty z 15. března 1442 ve Vídni zapsal, nebyl nikdo jiný než právě Bohuš ze Zvole.³⁶⁰

Bohušova přítomnost v Basileji měla pro jeho kariéru nesporný potenciál. Bohuš se zde mohl osobně potkat s velkým množstvím církevních představitelů, kuriálních úředníků a juristů. Zvláště na něj zapůsobili Ludvík Pontanus a Mikuláš Sicul, jež ve svých poznámkách označil za autory, jejichž právní díla byla v té době jako jedny z mála na vysoké úrovni.³⁶¹ Konečně zde získal vhled i do různých teologických a filozofických otázek od autorů, jako například Řehoře Velikého, Jana Algrina de Abbatisville či antických filozofů Platona, Aristotela a Seneky.³⁶² Protože však zápas konciliarismu s papalismem neměl na Basilejském koncilu jasného vítěze a Basilejským koncilem zvolený vzdoropapež Felix V. záhy rezignoval, Bohušovy vyhlídky na soudní kariéru u papežského dvora se nevyplnily.

6.3 Bohušova beneficia

Bohuš začal pomýšlet na uplatnění v domácím církevním prostředí. I přes studium na univerzitě, které bylo finančně velmi náročné a řada studentů ho proto ani nedokončila, se však neměl materiálně vůbec špatně. Již od počátku byl totiž zajištěn důchody z beneficií, ke kterým mu dopomohl svým vlivem u kurie jeho strýc Kuneš ze Zvole. Již 17. listopadu 1431 získal kanonikát a prebendu v kapli Božího Těla v Enži a ve svatopetrské kapitule v Brně, obojí na základě Kunešovy rezignace po jeho zvolení olomouckým biskupem.³⁶³ Právě v brněnské kapitule se nejspíše setkal i s Janem Polzmacherem, což stálo na počátku jejich vřelého vztahu. Polzmacher se poté roku 1439 stal brněnským kapitulním proboštem.³⁶⁴ O měsíc později, 17. prosince 1431, získal Bohuš kanonikát a prebendu v kapitulním kostele sv. Jana Evangelisty v Lutychu, rovněž po strýcově rezignaci.³⁶⁵ Bohuš byl obeslán k zaplacení annátu v lednu 1432 Kunešovým spolupracovníkem a pozdějším písařem Basilejského koncilu Janem Widenrodem a provize mu byla definitivně udělena v červnu téhož roku.³⁶⁶

---

³⁶⁰ *Deutsche Reichstagsakten. Ältere Reihe. Band 16. Unter Friedrich III. Zweite Abteilung. 1441–1442.* Edd. Hermann Herre – Ludwig Quidde, Stuttgart – Göttingen 1928, s. 289–292, č. 128.

³⁶¹ Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 98.

³⁶² VKOL, sign. M I 246 a M II 205. Podrobný obsah těchto dvou rukopisů zpracovali jak M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 99–100, 115–116 a P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 95, pozn. 36.

³⁶³ *RG I*, s. 322, č. 1994. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 88–89, pozn. 9.

³⁶⁴ Srov. T. Kučerová, *Preláti a kanovníci*, s. 12.

³⁶⁵ *RG I*, s. 359, č. 2223. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 88–89, pozn. 9.

³⁶⁶ *RG V*, č. 859. Dostupné online <http://rg-online.dhi-roma.it/RG/5/859> [cit. 2022-3-1].

Domovem se však měla Bohušovi stát olomoucká kapitula. Zde se poprvé připomíná 7. července 1441, kdy spolu s ostatními kanovníky a kapitulními představiteli dávali svolení k zastavení Jezbořic a několika dalších vsí olomouckým biskupem Pavlem z Miličina Mikuláši z Bochova.³⁶⁷ Jednání se vedlo v Olomouci, kam, jak z tohoto zápisu vyplývá, Bohuš v případě potřeby ze svých vídeňských studií jezdil. Bohušovo kanovníctví potvrzuje i Polzmacher ve své promotérské řeči z dubna 1444.³⁶⁸ Další Bohušovo beneficium bylo u kostela sv. Jakuba v Jemnici. To získal někdy před rokem 1447, v květnu toho roku mu totiž byl vystaven dispens, že může vlastnit olomoucký kanonikát i beneficium v Jemnici, jinak neslučitelná obročí.³⁶⁹ V září 1450 pak chtěl Bohuš využít známostí ze svých studií a pobytu v Basileji k získání dvou beneficií v salzburském arcibiskupství, respektive vídeňském biskupství buď na základě papežské rezervace či kolace místních církevních představitelů, salzburského arcibiskupa a probošta vídeňské svatoštěpánské kapituly.³⁷⁰ Mezi poslední Bohušova beneficia patřilo místo oltářníka oltáře Svatých apoštolů v kapli Tří králů kostela Panny Marie na olomouckém předhradí. To získal Bohuš někdy před polovinou roku 1452.³⁷¹

6.4 Kariéra v olomoucké kapitule

Někdy mezi zářím 1445³⁷² a 30. květnem 1446 se stal Bohuš generálním vikářem a oficiálem olomouckého biskupa Pavla z Miličina.³⁷³ Na tomto postu vystřídal jen o několik let staršího doktora práv Jana Háze. Protože však Pavel z Miličina většinu správní agendy vykonával osobně, nemáme o Bohušovi v tomto úřadě mnoho informací.³⁷⁴ Víme pouze, že v květnu 1446 probíhalo soudní řízení před Bohušem a jedna ze stran si nechala vyhotovit opis ustanovení právních zástupců u veřejného notáře Jiřího Ocáska.³⁷⁵ Další a také poslední zmínkou o Bohušovi coby oficiálovi a generálním vikářovi je confirmace

---

³⁶⁷ *AC XVI*, s. 105–106, č. 49. Tento list Boháček ani Elbel neznají a zasazují Bohušův kanonikát až do roku 1445 respektive 1446. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 104–107; P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 90.

³⁶⁸ Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 104–107. Protože Boháček ani Elbel neměli k dispozici vídeňské matriky, na základě své úvahy Bohušovo absolutorium vročili do roku 1445.

³⁶⁹ *RG VI*, č. 559. Dostupné online <http://rg-online.dhi-roma.it/RG/6/559> [cit. 2022-3-1].

³⁷⁰ *Tamtéž*.

³⁷¹ ZAO–O, fond Archiv města Olomouc, inv. č. 194. Jedná se o zápis na odkup půl hřivny ročních úroků od Bohuše ze Zvole sedlákem Matějem Čechem za 5 hřiven grošů pojištěných na Matějově poli v Odrlicích. Získání tohoto benefícia se nejspíše váže k annátu za prebendu v olomoucké kapitule, který do Říma poslal Bohuš v dubnu téhož roku. Srov. *RG VI*, č. 559.

³⁷² Tehdy je naposled zmiňován jako generální vikář Jan Ház ve sporu o desátky v Žabovřeskách. Viz MZA, fond E 9 Cisterciácky Brno, sign. G 3. Srov. P. Elbel, *Oficialát v olomoucké diecézi*, s. 334, pozn. 51.

³⁷³ MZA, fond G2 – Nová sbírka, sign. sub dato. Srov. P. Elbel, *Oficialát v olomoucké diecézi*, s. 334, pozn. 51.

³⁷⁴ Srov. P. Elbel, *Oficialát v olomoucké diecézi*, s. 334.

³⁷⁵ Viz pozn. 373.

želivského řeholníka Matouše ke kostelu v Jihlavě, kterou Bohuš stvrdil pečeti generálního vikariátu.³⁷⁶ V úřadu zřejmě zůstal až do smrti biskupa Pavla z Miličina v květnu 1450.³⁷⁷

Po smrti biskupa se stali administrátory biskupství *sede vacante* děkan kapituly Petr z Račic a Bohuš ze Zvole, kteří zastavili Hanuši ze Sosnové 26. května 1450 biskupskou vesnici se statkem Jaktař na Opavsku.³⁷⁸ Také v červenci povolili knězi Jiřímu Albíkovi z Dobromilic zřídit v kostele sv. Petra na olomouckém předhradí oltář sv. Víta a 10 000 mučedníků.³⁷⁹ Ještě předtím však byl zvolen za Pavlova nástupce podle jeho přání novým olomouckým biskupem Jan Ház, který byl v červenci ve Vídni vysvěcen.³⁸⁰ V návaznosti na jeho svěcení byl nejspíše z pozice administrátora odvolán Bohuš ze Zvole a byl nahrazen Martinem z Dobřan.³⁸¹ Ten vyčkal Janova návratu (v rozmezí dubna a května 1451)³⁸² a poté byl ustanoven Házovým oficiálem.³⁸³ Bohuš tedy ztratil jak administrátorství, tak i úřad oficiála – to vše za přispění biskupa Jana Háze, který zřejmě Bohušovi nezapomněl své odvolání z biskupské správy a viděl v Bohušovi příliš velkého konkurenta. Bohuš se totiž mohl opřít o podporu kapituly, a přestože někdy v druhé polovině března 1451 zemřel Bohušův příbuzný a zastánce, děkan Petr z Račic, hladce se dostal do čela kapituly on. Jako děkan poprvé v pramenech vystupuje 5. května 1451,³⁸⁴ přičemž papežskou provizi získal 26. června téhož roku.³⁸⁵

---

³⁷⁶ NA, fond Premonstrátů v Praze, sign. A XXIII 32, inv. č. 117. Srov. P. Elbel, *Oficiálát v olomoucké diecézi*, s. 334, pozn. 51.

³⁷⁷ Bohuš se připomíná ještě v lednu 1448 na zasedání olomouckého lenního soudu, ovšem neuvádí se jeho titulatura coby generální vikář a oficiál. Nelze z toho však vyvozovat bližší závěry, protože uvedení úřadu biskupské správy nebylo v lenních knihách běžné. Podobně totiž nebyla uvedena ani titulatura Bohušova předchůdce Jana Háze v lednu 1445. Srov. *Die ältesten Belehnungs I*, s. 57, č. 214.

³⁷⁸ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. KIa10, inv. č. 1276. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 90, pozn. 15.

³⁷⁹ ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIVa16, inv. č. 455.

³⁸⁰ O přání Pavla z Miličina, aby byl Jan Ház jeho nástupcem, se zmiňuje B. Paprocký z Hlohov, *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*, fol. CLXXX.

³⁸¹ ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIVa19, inv. č. 458. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 90, pozn. 15. Elbel však spojitost se svěcením Jana Háze nezmiňuje.

³⁸² Ještě 6. dubna 1451 vystupuje Martin z Dobřan jako administrátor po boku kanovníka Dominika z Olomouce, jenž nastoupil jako administrátor po smrti Petra z Račic. Viz ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIVa20/1, inv. č. 459.

³⁸³ ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIIIc9, inv. č. 461. Srov. P. Elbel, *Oficiálát v olomoucké diecézi*, s. 334, pozn. 52.

³⁸⁴ ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIVa20/1, inv. č. 460. Jako první čin v hodnosti děkana olomoucké kapituly bylo dojednání půjčky pro Bernarda z Cimburka, horlivého zastánce katolicismu, který roku 1450 odešel bojovat do Polska v Řádu německých rytířů. Vojenská tažení však byla příliš nákladná, a tak byl nucen postupně zastavit svá panství na Moravě a dostal se do dluhů. Srov. Rostislav VOJKOVSKÝ, *Nový Hrad. Zřícenina hradu zvaného též Fruchtenberk severně od Šumperka*, Vlastivědný průvodce Putujeme po hradech a zámcích, sv. 40, 2013, s. 8. Dále víme, že jako děkan potvrdil spolu s kapitulou 5. ledna 1453 právo odúmrti vsi Křenovice. Viz ZAO–O, fond Metropolitní kapitula Olomouc, sign. AIVa23, inv. č. 466.

³⁸⁵ RG VI, s. 59–60, č. 559. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 90, pozn. 16.

Napjaté vztahy mezi Bohušem a Jane Házem nezůstaly dlouho a oba muži se pro blaho diecéze naučili rychle spolupracovat. Vidět to můžeme zejména na okolnostech přijetí Ladislava Pohrobka za českého krále. Když totiž Ladislav zamířil do Brna, aby zde v polovině července 1453 přijal hold moravských stavů,³⁸⁶ podařilo se Janovi a Bohušovi přimět krále k potvrzení všech dosavadních privilegií olomouckého biskupství.³⁸⁷ Zřejmě jako právníci doufali, že spolu s králem se navrací doba vlády práva, a že se jim podaří získat některé ztracené církevní majetky zpět. Úvaha to byla správná, neboť záhy došlo v Čechách k revizitaci pozemkové držby, ke které bylo nutné předložit do 2. února 1454 odpovídající zápisy.³⁸⁸ Na základě tohoto usnesení vydalo také olomoucké biskupství se souhlasem kapituly potvrzení zástavy Pavla z Miličina pro Tluksy z Vrábí na tvrz a dvůr v Dřevčicích.³⁸⁹ Právě v důsledku těchto zápisů a fungující manské soustavy si olomoucké biskupství alespoň v právní rovině vlastnictví většiny svých statků podrželo, přestože byly namnoze v zástavě a jejich vyplacení se protahovalo ještě několik desetiletí.³⁹⁰

6.5 Bohuš olomouckým biskupem

6.5.1 Volba Bohuše biskupem a potvrzení v Římě

Jan Ház zemřel 31. května 1454 a volba nového biskupa se v olomoucké kapitule odehrála v nejbližších dnech. Hladce z ní vzešel vítězně Bohuš ze Zvole. O přimluvu u papeže Mikuláše V. proto již 5. června prosila olomoucká kapitula v čele s proboštem Janem z Lomnice Jana Kapistrána, který se v té době chystal na cestu do Vratislavi.³⁹¹ Protože však ještě koncem června Jan Kapistrán pobýval ve slezské metropoli a ke kurii nijak zvlášť nespěchal,³⁹² poslal nakonec Bohuš místo něj Jana Pauswangela a Jana ze

---

³⁸⁶ Srov. Milena BARTLOVÁ – Petr ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české. VI. svazek. 1437–1526*, Praha–Litomyšl 2007, s. 114.

³⁸⁷ Listina daná v Brně 21. července 1453 se dochovala ve dvou opisech – opata kláštera Hradisko u Olomouce Martina a pozdější ve vidimu kardinála Dietrichštejna. ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Clb6, poř. č. 866; sign. CIIIa4/4, poř. č. 28516.

³⁸⁸ Srov. M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 117–119. Na Moravě k tomu došlo později. Srov. *Tamtéž*, s. 137.

³⁸⁹ ZAO–O, fond Lenní dvůr Kroměříž, sign. SIa20, inv. č. 316.

³⁹⁰ Srov. J. Jurok, *Moravský severovýchod*, s. 166–180; M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 129–135. Jednalo se zejména o zeizená panství Hukvaldy v rukou Jana Čapka ze Sán, Hranice a Šaumburk Tovačovských z Cimburka, Svitavy Jana Parduse z Vratkova a Kroměříž Smila z Moravan.

³⁹¹ Korespondenci s Janem Kapistránem z rukopisu bývalé jezuitské koleje otiskl Ferdinand TADRA, *K pobytu Jana Kapistrána v zemích českých. Sedmnácte listův z rukopisu národní knihovny Římské*, Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-jazykozpytná 1889, Praha 1890, s. 40–41, č. 8. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 90, pozn. 17. Na přimluvu Jana Kapistrána se mohl Bohuš ze Zvole spolehnout, neboť jej s ním pojilo přátelství již z dob jeho prvního pobytu v Olomouci od 18. srpna do 6. září 1451, kdy Kapistrán pobýval v děkanském domě Bohuše, nedávno zvoleného do čela kapituly. Srov. A. Roubic, *Olomoucké biskupství ve druhé polovině 15. století*, s. 96.

³⁹² Srov. F. Tadra, *K pobytu Jana Kapistrána*, s. 33.

Šternberka, své blízké spolupracovníky v olomoucké kapitule.³⁹³ Papež na jejich přimluvu udělil 16. srpna Bohušovi provizi k biskupství³⁹⁴ a o dva dny později souhlas se svěcením.³⁹⁵

Zpět se vraceli s obligací na zaplacení *servicia* z 23. srpna.³⁹⁶ Jelikož však měla výše *servicia* dosahovat třetiny ročního výnosu biskupství, což přesahovalo Bohušovy možnosti, vyjednal zaplacení jeho podstatné části díky finanční podpoře florentskými bankéři. Jednalo se o Petra a Jana Medicejské, syny slavné hlavy rodu Medicejských Cosima.³⁹⁷ Půjčka u Medicejských, vlivných zastánců papežství, nám ukazuje, že nejpozději v okamžiku zvolení olomouckým biskupem, spíše však již roku 1449 po rozpuštění Basilejské koncilu, Bohuš opustil teorii konciliarismu a přiklonil se k papeži Mikulášovi V. a nově nastolenému ostrému papalistickému kurzu, který odmítal potvrdit českým zemím na koncilu vydobytá kompaktata a uznat pražským arcibiskupem zvoleného Jana Rokycanu.³⁹⁸ Čeští utrakvisté se proto obrátili s žádostí o potvrzení kompaktát na Byzanc, kde tuto myšlenku podpořili zejména odpůrci florentské unie. Po pádu Konstantinopole však nezbývala utrakvistům jiná možnost než jednání s papežem, přičemž volba spolehlivého katolíka Bohuše ze Zvole dávala Mikulášovi V. nepochybně lepší vyjednávací pozici.³⁹⁹

---

³⁹³ *RG VI*, č. 559.

³⁹⁴ *Tamtéž*. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 90, pozn. 17. Relátorem provize byl kardinál Juan Carvajal, který byl s českými poměry obeznámen ze své diplomatické cesty roku 1448.

³⁹⁵ *RG VI*, č. 559.

³⁹⁶ *Tamtéž*.

³⁹⁷ *Tamtéž*. Petr a Jan splatili za Bohuše 57 zlatých 13. září 1454. O den později pak vydali Bohušovi kvitanci na necelých 69 zlatých. Není jisté, zda tedy došlo ke splacení dluhu, vzhledem k časové blízkosti obou aktů se však domníváme, že Medicejští dluh Bohušovi odpustili. Poměrně se jednalo o 1/12 až 1/8 celkové částky tzv. *servitia communiae*, které lze odhadnout na základě taxy úřednickému aparátu papežské kurie ve výši 3,5 – 5 % (tzv. *servitia minuta*). Ta v tomto konkrétním případě dosahovala výše 28 zlatých. Také se dá podle toho alespoň rámcově určit, jaký byl roční příjem olomouckého biskupství v druhé polovině 15. století. Jestliže totiž *servitium communiae* bylo stanoveno jako třetina ročního výnosu benefícia a *servitium minutae* se rovnalo výše zmiňované části *servitia communae*, potom by se roční výnos biskupství pohyboval v rozmezí 1680–2400 zlatých. V porovnání s předhusitskou dobou, kdy se roční výnos téhož biskupství pohyboval kolem 10 500 zlatých, se jedná o znatelný pokles. Srov. William Edward LUNT, *Papal revenues in the middle ages. Vol. 1*, New York 1934, s. 81–91; Václav DRŠKA – Drahomír SUCHÁNEK, *Církevní dějiny. Antika a středověk*, Praha 2013, s. 369, pozn. 689. O výnosech olomouckého biskupství v době předhusitské David PAPAJÍK – Tomáš SOMER, *Albert ze Šternberka. Arcibiskup, zakladatel, mecenáš a diplomat doby Karla IV.*, Olomouc 2021, s. 24.

³⁹⁸ Srov. P. Čornej, *Velké dějiny zemí Koruny české V*, s. 200.

³⁹⁹ Srov. *Tamtéž*, s. 102–103, 124.

6.5.2 Cesta do Vratislavi

Nakonec se k papežskému dvoru dostavil i Bohuš, neboť zde přijal vyšší stupně svěcení na podjáhna a také svěcení kněžské.⁴⁰⁰ U kurie však Bohuš dlouho nezůstal, dokonce se nezdržel ani na své biskupské svěcení, ale rychle odcestoval do Vratislavi. Důvod byl zcela zřejmý, ve Vratislavi se totiž v tu dobu zdržoval na své holdovací cestě po vedlejších korunních zemích král Ladislav Pohrobek. Bohuš se chtěl zřejmě vetřít do jeho přízně a jako nejvyšší představitel katolické církve v českých zemích být protiváhou silného vlivu Jiřího z Poděbrad a ovlivňovat mladého krále ve prospěch katolicismu. Zda tomu tak bylo z Bohušovy vlastní iniciativy nebo z návodu papeže Mikuláše V., se však nejspíše nikdy s určitostí nedozvíme. Bohuš nicméně dorazil do slezské metropole v lednu 1455 a v rámci probíhajících slavností přijal 12. ledna biskupské svěcení od vratislavského biskupa Petra za asistence biskupů Salonského a Nikopolského.⁴⁰¹ Podle pozdější přízně, kterou Ladislav Bohušovi prokazoval se zdá, že Bohuš na krále při osobním setkání zapůsobil a stal se jeho oblíbencem.⁴⁰² Zřejmě došlo i na jednání o špatné finanční situaci olomouckého biskupství a rozvrácenosti biskupských statků. Při odjezdu z Vratislavi tak mohl být Bohuš s vývojem situace spokojen.

6.5.3 Temporální správa olomouckého biskupství

Do Olomouce dorazil Bohuš začátkem února⁴⁰³ a ihned zde ustanovil novým oficiálem a generálním vikářem svého věrného spolupracovníka Jana Pauswangela.⁴⁰⁴ Po svém příjezdu se také dal do obnovy válkou zpustošené hospodářské základny biskupství. Jakým způsobem ji hodlal uskutečnit, nám dobře dokládá zápis z března 1455, jímž propustil do emfyteutického držení rychtáři v Drysicích u biskupského hradu Melice poplužní dvůr se dvěma lány.⁴⁰⁵ Bylo to pro něho výhodné, neboť po husitských válkách byl hrad pobořen a dvůr v Drysicích pustý, a proto z nich ani nemohly plynout do

---

⁴⁰⁰ *RG VI*, č. 559. Problematické je, že již 8. února 1454 je Bohuš jmenován mezi kněžími olomoucké kapituly. Viz *AČ XVI*, s. 127–129, č. 71. V tomto případě se však nabízí vysvětlení, že označení „*my knězie*“ se vztahuje ke sboru celé kapituly, přičemž někteří z jeho členů nemuseli mít vyšší stupeň kněžského svěcení, který byl udělován v závislosti na hmotném zajištění kandidáta, které bylo jeho podmínkou. Opačná podmínčnost však neexistovala, a tak mohl být beneficiář bez svěcení zastupován některým z vikářů. Srov. Eva DOLEŽALOVÁ, *Svěcení duchovních v pozdním středověku*. In: *Sacri canones servandi sunt*. Red. Pavel Krafl, Praha 2008, s. 591–595.

⁴⁰¹ *Die ältesten Belehnungs I*, s. 64; Srov. V. Černý, *Král obklopen kacíři*, s. 580.

⁴⁰² Srov. A. Roubic, *Olomoucké biskupství ve druhé polovině 15. století*, s. 97.

⁴⁰³ Je možné, že z Vratislavi odjížděl v průvodu Ladislava Pohrobka, který už v polovině února dorazil do Vídně. Srov. M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 124.

⁴⁰⁴ Na počátku i na konci kariéry Jana Pauswangela, od roku 1456 také děkana kapituly, stál právě Bohuš ze Zvole. Po jeho smrti byl nakrátko administrátorem diecéze *sede vacante*, poté však nám z pramenů zcela mizí. Srov. P. Elbel, *Oficiálát v olomoucké diecézi*, s. 335, pozn. 55.

⁴⁰⁵ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. GIIa2/1, inv. č. 5532.

biskupské poklady žádné dávky. Z finančních důvodů si biskupství nemohlo dovolit jejich opravu, a tak Bohuš raději přenechal obnovu poničených majetků na svých věrných lenících a služebnících, přestože to často (ne však v tomto případě) znamenalo nutnost jejich zastavení.

Dále pak napnul Bohuš síly k opětovnému získání Kroměříže. V listu Janu Kapistránovi z 26. března 1455 prosil o jeho přímluvu u krále Ladislava, aby dal souhlas s vyplacením města a uskutečněním sbírky diecézního kněžstva, s jejímž přispěním doufal v získání 8 000 zlatých. Případné scházející finance si hodlal opatřit půjčkou.⁴⁰⁶ Ladislav Pohrobek s vyplacením města souhlasil v květnu téhož roku a přislíbil Bohušovi, že již nikdy biskupské statky nezastaví.⁴⁰⁷ Protože se však Bohušovi dlouho nedařilo peníze opatřit, požádal o podporu papeže Kalixta III., který svou listinou z 16. září orodoval u krále Ladislava, aby se na vyplacení Kroměříže finančně podílel i on.⁴⁰⁸ Ten nejspíše papežově žádosti vyhověl, a tak mohla být transakce za 3 500 kop grošů uskutečněna a město 18. ledna 1456 předáno olomouckému biskupovi.⁴⁰⁹ Důvodů k vyplacení města bylo hned několik. Jednak se jednalo o prestiž biskupství, neboť Kroměříž byla odedávna rezidenční město biskupa. Dále zde figuroval i Bohušův osobní motiv, totiž snaha odčinit vinu svého strýce, za jehož episkopátu byla Kroměříž ztracena. Především však měl Bohuš na mysli rekatolizaci města, které se za vlády pánů z Moravan stalo útočištěm radikálního husitství. Dosvědčují to jak list Bohuše Janu Kapistránovi, tak papeže Kalixta III. Ladislavovi Pohrobkovi, které shodně argumentují kacířstvím Kroměřížských.⁴¹⁰ Po vyplacení města byli rovněž údajně vyhnáni radikální kněží v čele s utrakvistou Štěpánem z Kroměříže, s nimž za svého prvního pobytu na Moravě svedl ostrou polemiku Jan Kapistrán.⁴¹¹ Zástup poutníků, který na Kapistránovo kázání putoval do Olomouce, na

---

⁴⁰⁶ List otiskl F. Tadra, *K pobytu Jana Kapistrána*, s. 46–47, č. 16. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 80–81; P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 92.

⁴⁰⁷ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Flb1, inv. č. 1014. Doložka o příslibu nezastavování biskupských statků jednoznačně reagovala na zástavy Zikmunda Lucemburského, jimiž legalizoval 1. října 1436 mimo jiné i uzurpaci Kroměříže Smilem z Moravan. Srov. Stanislav BĀRTA, *Zástavní listiny Zikmunda Lucemburského na církevní statky (1420–1437)*, Brno 2016, s. 197.

⁴⁰⁸ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Flb2, inv. č. 1015. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 92, pozn. 22.

⁴⁰⁹ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Flb3, inv. č. 1016. Srov. *Tamtéž*.

⁴¹⁰ Bohuš ve svém listu připodobňuje olomouckou diecézi stavu prohnilé a ztroskotané lodi, kdy jsou mnohá místa naplněná kacířstvím, mezi nimi zejména Kroměříž. Srov. F. Tadra, *K pobytu Jana Kapistrána*, s. 46–47, č. 16. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 80. Je nutné poznamenat, že husitství bylo ve městě již silně zakořeněno, neboť zde byla i utrakvistická škola, jejímž žákem byl pozdější slavný moravský hejtmán Ctibor Tovačovský z Cimburka. Srov. F. V. Peřinka, *Dějiny města Kroměříže*, s. 107.

⁴¹¹ O vyhnání Štěpána z Kroměříže naposled P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 92, pozn. 24. O polemice Kapistránově se Štěpánem podrobně Peřinka, *Dějiny města Kroměříže*, s. 108–112. Podle Peřinky v této polemice dokonce sehrál významnou roli i Bohuš ze Zvole. Ten prý upozornil Kapistrána na fakt, že jeho

oplátku Štěpánovi příznivci přepadli a uvěznilo je v Kroměříži.⁴¹² Naopak hospodářskou vzpruhu olomouckému biskupství vyplacení Kroměříže nepřineslo, protože ji Bohuš záhy znovu zastavil, tentokrát však svému leníkovi a švagrovi Mikulášovi Bystřici z Ojnic.⁴¹³

Kromě Kroměříže se však Bohuš ze Zvole zabýval i zástavami jiných biskupských statků. Dělo se tak v důsledku revizitací majetkové držby, která o několik let dříve proběhla v Čechách a na niž reagovali Bohuš ze Zvole s jeho předchůdcem Janem Házem. Na starost ji měla desetičlenná moravská zemská vláda, respektive správčí komise, kterou jmenoval Ladislav Pohrobek ve Vídni 17. července 1455. Zasedali v ní zejména moravští páni, pouze dva příslušníci nižší šlechty a olomoucký biskup Bohuš, který stál v pořadí hned na druhém místě po moravském zemském hejtmanovi Janu Tovačovském z Cimburka.⁴¹⁴ Již koncem května však připravil Ladislav půdu pro zlepšení olomoucké finanční situace tím, že povolil spojit odumřelá a mnohdy zastavená biskupská léna s biskupskými stolními statky až do celkové výše ceny 1 000 hřiven grošů.⁴¹⁵

Podobně jako v případě Drysic si počínal Bohuš i v případě hradu Šaumburk a panství Kelč. Původně ho drželi zástavou věrní biskupští leníci z Bítova, kteří se však po husitských válkách nezřekli ozbrojených přepadů, a tak byly jejich statky vyplaceny Janem Tovačovským z Cimburka, který hrad Šaumburk rozbořil. Jan Ház pak svěřil toto panství Janu a Benešovi z Heršic a Bohuš jim tuto zástavu v srpnu 1455 potvrdil s tím, že zde mají zřídít nový rybník a vystavět a udržovat tvrz.⁴¹⁶ V lednu následujícího roku pak nechal Bohuš zastavit biskupské Svitavy Zdeňkovi Kostkovi z Postupic za 2 000 zlatých.⁴¹⁷ V doložce zástavní listiny přitom byla zakomponovaná celá řada povinností, které se Zdeněk zavázal plnit.

---

listy proti Štěpánovi z Kroměříže z roku 1451, které dal ke schválení biskupu Janu Házovi, nebyly nakonec do Kroměříže zaslány, ale biskup je snad z obav o vyvolání nepokojů u sebe zadržel.

⁴¹² Srov. M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 135–136. O dalším osudu těchto poutníků však není nic známo, zdá se však pravděpodobné, že nejspíše byli propuštěni na svobodu.

⁴¹³ *AC XVI*, s. 232–233, č. 244. Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 92. Proti tomuto tvrzení se staví (ovšem bez opory v pramenech) Peřinka, jenž sice neupírá držbu Kroměříže Mikuláši Bystřici z Ojnic de iure, ale de facto vidí za pána města opětovně pány z Moravan. Srov. F. V. Peřinka, *Dějiny města Kroměříže*, s. 107, 112. Hospodářský význam vyplacení města připisoval za motivaci Bohušovi ze Zvole zejména M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 81.

⁴¹⁴ *AC X*, s. 265–266, č. 19. Srov. M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 137. Členem rady byl za nižší šlechtu i Mikuláš Bystřice z Ojnic.

⁴¹⁵ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Clb9, inv. č. 813. Srov. A. Roubic, *Olomoucké biskupství ve druhé polovině 15. století*, s. 95.

⁴¹⁶ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Lia8, inv. č. 1286. Srov. J. Jurok, *Moravský severovýchod*, s. 171–172.

⁴¹⁷ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Pia10, inv. č. 1349. Otázkou je, zda zástava Svitav blízkému spolupracovníkovi Jiřího z Poděbrad, nebyla spíše zoufalým pokusem, jak si opatřit hotovost pro vyplacení Kroměříže, ke kterému došlo jen několik dní poté.

V souvislosti se znovunabytím Kroměříže došlo 7. dubna 1456 k rozsáhlejší změně v držbě některých biskupských statků. Mikuláš Bystřice z Ojnic získal do zástavního držení Kroměříž načež jeho předchozí uprázdněná zastavená léna byla rozdělena mezi Viléma z Miličina, jenž získal zástavou za 450 hřiven grošů biskupskou Mohelnici a Libavou, a Bohušova bratra Jana Zvolského, jemuž za 600 hřiven grošů připadl hrad Mírov, městečko Budišov, panství Ketř a Osoblaha a několik dalších statků. Jednalo se o léna, jež Zvolští v minulosti již drželi a s jejichž správou měli bohaté zkušenosti. Ani při těchto transakcích nechyběla doložka o nutnosti tyto statky opravovat a zvelebovat a podle pozdějších zpráv se tak skutečně dělo.⁴¹⁸

Poslední dochovaná zpráva o Bohušově počínání v majetkové oblasti bylo potvrzení Jana Dubánka, straníka Jiřího z Poděbrad, na Poděbradovu žádost do držby biskupské léna ve Starých Čivicích. Ty ležely v zájmové sféře východočeského landfrýdu, a tak se spíše jednalo o potvrzení již stávajícího faktu a legalizaci záboru biskupského statku, přičemž však nemělo v důsledku zajištění lenního svazku toto léno od biskupství odpadnout.⁴¹⁹

6.5.4 Spirituální správa olomouckého biskupství a problematika basilejských kompaktát

Pravomoc olomouckých biskupů neležela pouze v majetkové, tedy temporální oblasti, ale byli také správci *in spiritualibus*. Bohuš ze Zvole se v této oblasti neangažoval podobně jako jeho strýc Kuneš (ten nechal po svém zvolení svolat kněžskou synodu), přesto i on má na rozvoji duchovního života nezanedbatelné zásluhy. Podstatnou úlohu sehrálo Bohušovo přátelství s Janem Kapistránem. O jeho vlivu na vyplacení Kroměříže a vyhnání utrakvistických kněží z Kroměříže jsme se již zmiňovali. Kromě toho však jeho kázání vedla i k obnově klášterního života. Na založení kláštera františkánů-observantů na Bělidlech za hradbami Olomouce roku 1453, ve kterém se již roku 1455 konala provinciální kapitula, sice ještě neměl Bohuš žádný vliv,⁴²⁰ roku 1455 však povolil františkánům-observantům stavbu kláštera v Jemnici. Fundaci zajišťovali zástavní páni Jemnice, páni z Lichtenburka, přičemž Bohuš ze Zvole postoupil se souhlasem místního

⁴¹⁸ ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. OIa8, inv. č. 1329. Svědectvím o opravách na biskupských hradech a zámcích je například listina Tase z Boskovic z 12. 7. 1468, ve které dosvědčuje opravu Mohelnického zámku ve výši 100 zlatých. Viz ZAO–O, fond Arcibiskupství Olomouc, sign. Mia10, inv. č. 1304.

⁴¹⁹ *Die ältesten Belehnungs I*, s. 106, č. 16. Souhlas s udělením léna dala i olomoucká kapitula viz *Archiv Koruny české VI*, s. 58, č. 73.

⁴²⁰ Klášter vznikl na místě Kapistránova kázání. Srov. A. Roubic, *Olomoucké biskupství ve druhé polovině 15. století*, s. 96.

faráře Jana z Račic do rukou vikáře Gabriela z Verony pahorek s kaplí sv. Víta. Ten si místo převzal v říjnu 1455 a záhy zde vyrostl klášter později fiktivně spojovaný se zdejším kázáním Jana Kapistrána.⁴²¹

Zcela zásadní byla úloha, která měla připadnout olomouckým biskupům po vyhlášení kompaktát. V jejich duchu totiž měli světit a konfirmovat k farám nejen katolické, ale i utrakvistické kněze.⁴²² Výsledky bádání toto potvrzují i v praxi, přičemž však docházelo ve správě utrakvistického kněžstva k problémům.⁴²³ Jak konkrétně se tedy k této své povinnosti stavěl Bohuš ze Zvole? List Bohušova nástupce Tase z Boskovic papeži Piu II. ze srpna 1466 udává, že stejně jako Tas světili a ustavovali k farám kněze bez rozdílu jak Bohuš, tak jeho předchůdci Pavel z Miličina a Jan Ház. Pravdivost slov Tase z Boskovic, tehdy ještě straníka Jiřího z Poděbrad, který se snažil obhájit svou praxi a vykreslit přijetí kompaktát jako bezproblémové, však musíme v době po jejich zrušení a vyhlášení křížové výpravy proti Čechám brát spíše s rezervou.⁴²⁴

Můžeme se však opřít o svědectví jiných pramenů. Jde v první řadě o korespondenci moravského zemského hejtmana Jana Tovačovského z Cimburka s olomouckou kapitulou v době sedisvakance po smrti Pavla z Miličina, kdy byl jedním z administrátorů i Bohuš ze Zvole. Hejtman v něm apeluje na konfirmaci svého kandidáta na faru v Hranicích, která byla předtím zamítnuta. Kapitula reagovala tvrzením, že klerik byl odmítnut, protože byl generálnímu vikáři neznámý, načež Tovačovský kontroval tím, že jej generální vikář a oficiál v jedné osobě musel znát, neboť ještě za dob Martina z Dobřan vedl před ním dvakrát soudní spor. Posledním listem pak hejtman zpravoval kapitolu, že k ní posílá svého služebníka Jana Žáka, aby posoudila namísto biskupa Žákovo vyznání víry, jestli neobsahuje bludy. Odpověď nám sice není známá, přesto je jasné, že prozatímní správa olomoucké diecéze se zdráhala utrakvistické kněze konfirmovat a vyžadovala ověření pravověří kandidáta a zda se neodchyluje od katolictví pouze utrakvistickým ritem nebo i věroukou.⁴²⁵

Když se podíváme detailněji na konfirmace, které nám zachoval zlomek konfirmačních knih olomoucké diecéze z let 1452–1455, lze nastíněné tendence

---

⁴²¹ NA, fond Františkáni – provincialát a konventy, Praha (1283–1950), inv. č. 29. Srov. Zuzana KŘENKOVÁ, *Středověké dějiny a stavební vývoj kostela sv. Víta v Jemnici*, Monumentica, 4/1, 2016, s. 18–32.

⁴²² Srov. M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 135; 728–729, pozn. 95.

⁴²³ Srov. P. Elbel, *Zlomek olomoucké konfirmační knihy*, s. 117.

⁴²⁴ Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 91, pozn. 19. Naopak M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 80 bere zprávu o Bohušově svěcení a dosazování utrakvistů k beneficiím za nepochybnou.

⁴²⁵ MZA, fond G1 – Bočkova sbírka, inv. č. 8110 a 8111; fond G2 – Nová sbírka, sign. 228/6. Srov. P. Elbel, *Zlomek olomoucké konfirmační knihy*, s. 108–109.

potvrdit.⁴²⁶ Nápadně nás upoutá především množství církevních institucí, které vystupují jako patroni, a lokalizace beneficí do převážně katolických oblastí Moravy. Z dvaceti zápisů konfirmační knihy, které spadají do období Bohušova episkopátu, zjišťujeme, že téměř u všech se jedná o dosazení katolického duchovního, sporných případů je jen několik a konfirmace nepochybného utrakvisty dokonce vůbec žádná.⁴²⁷ Samozřejmě musíme přihlédnout k tomu, že tento soubor konfirmací jistě není kompletní,⁴²⁸ přesto se zdá, že ke konfirmacím utrakvistů docházelo jen velmi zřídka. Je proto otázka, zda se z důvodu nechuti Bohuše ze Zvole dosazovat a světit kališníky a kvůli jeho předpojatosti, neobraceli utrakvističtí patroni a kněží při složitějších správních a soudních záležitostech „protiprávně“ spíše do Čech na Jana Rokycanu.

6.5.5 Aktivita v rámci moravské zemské obce a závěr života

Jak jsme již zmiňovali, Bohuš byl jmenován v červenci 1455 členem moravské zemské vlády, jejímž úkolem bylo připravit revizitaci pozemkové držby na Moravě. Její realizace se však zdržela, a tak se jí už Bohuš ze Zvole roku 1459 nedočkal.⁴²⁹ Nadále však působil ve strukturách moravské zemské obce při všech důležitých rokováních. Nakonec dokonce předstihl ve významu i zemského hejtmana Jana Tovačovského z Cimburka, neboť při chystaném sjezdu v Brně zaujal první místo v hierarchii jeho účastníků. Zpravuje nás o tom nejen omluva nejvyššího komorníka soudu a zemských desek olomouckých Procka z Kunštátu adresovaná v předvečer zasedání místo hejtmanovi právě Bohušovi ze Zvole,⁴³⁰ ale také jeho prvenství v landfrýdu, který byl na sjezdu v Brně 26. února 1456 uzavřen.⁴³¹

---

⁴²⁶ Srov. P. Elbel, *Zlomek olomoucké konfirmační knihy*, s. 116–117.

⁴²⁷ Sporné jsou zejména konfirmace kněze Marcisca v Senici na Hané v březnu 1455, kde byl patronem Procek z Kunštátu, kterého Elbel identifikuje v této době jako katolíka. Tuto tezi podporuje faktem, že Marcisco byl dosazen i k beneficiu brněnskému, kde byl patronem dokonce sám Bohuš ze Zvole. Dále dubnová konfirmace Jiřího z Ostravy v Pohořelicích, kde byla patronem městská obec. Lokalizace Pohořelic na jižní Moravě u Brna však dává tušit, že i zde se jednalo o konfirmaci katolickou. Podobně nejasná je i konfirmace v květnu 1455 v Náměšti na Hané, kde byli patrony Bedřich z Vrahovic a Helena z Náměšti. Dosazený farář Josef však pocházel z Hnězdna, a tak i zde se můžeme přiklonit k jeho katolickému vyznání. Nejproblematičtější je pak konfirmace Augustina Restla v Dolní Dlouhé Loučce Pavla ze Sovince, který patřil mezi utrakvistickou šlechtu. Zde však Elbel kromě jmen dosazovaných kleriků argumentuje německým charakterem lokality a faktem, že zde Sovinečtí vždy respektovali národnostní složení a dosazovali na faru německé kněze. Srov. P. Elbel, *Zlomek olomoucké konfirmační knihy*, s. 114–116, 132–135.

⁴²⁸ Příkladem zde může být konfirmační listina Bohuše ze Zvole ze září 1456 spadající tedy mimo zápisy ze zlomku úředních knih olomouckého biskupství. V ní dosadil jako správce farního kostela v Branišovicích katolíka Matouše z Břestu. Patronem kostela zde byl klášter cisterciáček na Starém Brně. Viz MZA, fond E9 – Cisterciáčky Brno (1225–1748), sign. sub dato.

⁴²⁹ Srov. M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 137.

⁴³⁰ *AC X*, s. 268–269, č. 22.

⁴³¹ *Tamtéž*, s. 269–271, č. 23.

V červenci 1457 odjel do Vídně, kde se chtěl nejspíše setkat s Ladislavem Pohrobkem, který se sem vrátil ze svého „dobrodružství“ s Ladislavem Hunyadym v Uhrách.⁴³² Ještě před svým odjezdem Bohuš stačil zajistit bratru svého přítele Jana z Vladěnána Václavovi vlídné přijetí u Vídeňské městské rady.⁴³³ To byl také jeho poslední čin. Bohuš zemřel ve Vídni 30. nebo 31. července 1457 za nejasných okolností, podle zprávy lékařů dokonce na následky otravy.⁴³⁴ Potvrdily se tak Bohušovy obavy, které sdílel ve svém testamentárním odkazu sbírky knih kartuziánskému klášteru v Dolanech z 30. ledna 1454, totiž že i přes tělesné zdraví ho může, ostatně jako kohokoliv jiného, zastihnout smrt náhle a nepřipraveného.⁴³⁵

Po smrti Bohuše ze Zvole byl zvolen biskupem Tas z Boskovic, který zdědil biskupství sice politicky posílené, ale navzdory Bohušově snaze hospodářsky stagnující. Jak zapůsobila Bohušova smrt na Ladislava Pohrobka nevíme, neboť záhy nato i on zemřel, je však téměř jisté, že Bohušovu smrt uvítal Jiří z Poděbrad, kterému tímto odpadl jeden z jeho silných odpůrců. Tas z Boskovic totiž nepokračoval v dosavadním protihusitském kurzu předchozích olomouckých biskupů, ale za změněné politické situace se jí musel sám přizpůsobit.

---

⁴³² Srov. M. Bartlová – P. Čornej, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 127–128.

⁴³³ Wiener Stadt- und Landesarchiv, fond Hauptarchiv – Urkunden (1177–1526), inv. č. 3706.

⁴³⁴ Pochován byl v katedrále sv. Václava v Olomouci. Z údaje na náhrobku převzal datum úmrtí B. Paprocký z Hlohov, *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*, fol. CLXXXI. Stejně udává smrt Bohuše *Episcoporum Olomucensium series*, s. 161. Naopak v Bohušově nekrologiu se připomíná výročí jeho smrti 30. července. Srov. M. Boháček, *Rukopisná sbírka*, s. 79, pozn. 1. O otravě, kterou často současníci připisovali Jiřímu z Poděbrad, dnes moderní bádání pochybuje, přesto je na zvážení, zda protiutrakvisticky zaměřený biskup, který v posledních letech svého života získal nemalou moc, nemohl být pro české kališníky vnímán jako hrozba. Srov. nejnověji P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 92–93.

⁴³⁵ Srov. P. Elbel, *Testamentum meum*, s. 93–119. Bohušův testamentární odkaz jeho knih nám přináší kromě již zmiňovaných zápisů ze studií a vzhledem do Bohušových ambicí mnoho zajímavých informací. Předně měl vejít v platnost až po Bohušově smrti, dále dobře dokumentuje, jaký vztah ke vzdělání Bohuš měl. Chtěl totiž, aby byla jeho sbírka vždy k ruce příslušníkům jeho rodu, kteří by chtěli studovat. Některé svazky nechal zapůjčit jak olomoucké kapitule, tak konkrétně Janu Pauswangelovi, který byl jeho oficiálem. O přátelství těchto dvou mužů vypovídá i jeho jmenování v řadě vykonavatelů testamentu spolu s nám již známým Janem ze Šternberka, který mezitím získal místo kapitulního pokladníka.

7 Závěr

V předešlých kapitolách byly nastíněny životní osudy a činy dvou olomouckých biskupů 15. století pocházejících z manského rodu Zvolských ze Zvole – strýce se synovcem – Kuneše a Bohuše. Z výsledků bádání plyne, že se jednalo o významné osobnosti své doby, a byť jimi byly již před svým zvolením do vrcholné funkce moravské církevní obce, dosavadní historiografie je víceméně opomíjela.

Na počátku kariéry obou mužů stálo jejich právnické vzdělání, během něhož se projevila jejich cílevědomost a nadání. Kuneš našel uplatnění v soudnictví, nejprve diecézním a nejspíše od roku 1412 také papežským jako auditor Římské rotě, kterým zůstal až do své volby olomouckým biskupem, a to i přes různé otřesy ve vrcholné církevní hierarchii v důsledku zápasu papalismu a konciliarismu. Do povědomí kurie se dostal díky své diplomatické činnosti, kterou dosavadní bádání víceméně ignorovalo, byť byla pro Kunešovu kariéru zcela zásadní. Získal díky ní důležité kontakty a vzhled do zákulisí papežské politiky a dospěl tak i ke konfrontaci s husitským programem. V zápase papežství s konciliarismem stál na straně koncilu, jak vyšlo najevo nejspíše v Kostnici roku 1415. Důvodem Kunešova postoje nebyl pouze jeho pragmatický přístup a dobrý odhad situace, ale také upřímná snaha po reformě katolické církve. Aktivní účastí na koncilu také vstoupil do povědomí Zikmunda Lucemburského. Díky svému postavení u kurie získal celou řadu beneficií, zejména v českých a moravských kapitulách. Po vypuknutí husitských válek však hledal nové příjmy již mimo husitské nebezpečí – i v tomto případě byl velmi úspěšný a vysloužil si tak posmrtně pověst mnohoobročníka. Významnější postavení získal v olomoucké kapitule, kde byl také po smrti Jana Železného koncem roku 1430 zvolen za přispění Zikmunda Lucemburského jako Janův myšlenkový nástupce olomouckým biskupem. Kunešovou volbou také započala jeho blízká spolupráce se Zikmundem Lucemburským, pro kterého mělo význam především Kunešovo postavení u kurie, a tato oboustranně výhodná spolupráce pak trvala až do Kunešovy smrti.

Následující měsíce po Kunešově zvolení patří mezi ty nejzajímavější v jeho životě, neboť se v jejich průběhu zvláštním způsobem angažoval ve svolání Basilejského koncilu, jednání s husitskou delegací a také se snažil převzít správu olomoucké diecéze a administrátorský úřad diecéze pražské. Jmenování administrátorem však bylo pouze *de iure*, *de facto* nikdy správu pražské diecéze nevykonával a Kunešovým jediným zásahem bylo potvrzení stávajících generálních vikářů v žitavském exilu. Naopak je zřejmá

Kunešova starost o spirituální a temporální správu olomouckého biskupství, ve které podnikl v součinnosti s Albrechtem Habsburským maximum možného. Albrecht Habsburský, přitom vystupoval jako Kunešův ochránce či hostitel, ale do vnitřních záležitostí biskupství nezasahoval. Za situace úplné převahy husitských vojsk však nešlo poměry na Moravě zvrátit, což si Kuneš jasně uvědomil po pádu biskupské Kroměříže, a proto odjel jako hlava katolíků na Moravě i v Čechách do Basileje. Zde se snažil až do své předčasné smrti svým vlivem zabránit rozpadu koncilu a jako Zikmundův prostředník prosazovat jeho zájmy jak v rámci českých zemí, tak i říšské politiky. Politické směřování olomouckého biskupství za Kunešova episkopátu tedy šlo v dikci Zikmundovy politiky ke kompaktátům, což také zřejmě stálo za pozdějším nelichotivým hodnocením Kuneše v kruhu katolických životopisců.

U Bohuše můžeme sledovat ještě větší fixaci na studia a lze jej bez nadsázky označit za opravdového vzdělance a intelektuála. Strýcova smrt a změna poměrů na Basilejském koncilu ve prospěch papalismu však způsobila, že se jeho sen kariéry u papežského soudu rozplynul. Nadále však zůstával věrný konciliarismu a Vídeňské univerzitě, kde za svých studií získal dobré přátele. Bez podpory římskoněmeckého krále však byl zápas koncilu o nadřazenost nad papežem předem určen ke krachu, a tak našel Bohuš nakonec své místo po vzoru svého strýce Kuneše v olomoucké kapitule, kde se nakonec vypracoval s podporou příbuzného Petra z Račic až do pozice jejího představeného. Za episkopátu Pavla z Miličina pak také okusil poprvé zodpovědnost za diecézní správu jako oficiál a generální vikář, a nakonec i jako administrátor olomoucké diecéze *sede vacante*. Díky svým přátelům byl dobře zajištěn i dalšími beneficiemi. Vnitřní neshody a rivalita uvnitř diecéze však způsobily, že po smrti Pavla z Miličina ztratil Bohuš veškeré pozice v diecézní správě ve prospěch nového biskupa Jana Háze. Konec interregna roku 1453 znamenal pro olomoucké biskupství novou příležitost, k obnově jeho hospodářské i politické moci. Proto se Bohuš ze Zvole a Jan Ház vzdali své rozepře a pro blaho diecéze začali jako představitelé dvou nejvýznamnějších katolických institucí spolupracovat.

Bohušova volba olomouckým biskupem roku 1454 byla po smrti Jana Háze logickým řešením situace. Stála za ní nejen olomoucká kapitula, ale také Jan Kapistrán, se kterým se Bohuš seznámil již za jeho první mise na Moravě. Rozhodující však bylo stanovisko papeže Martina V., který v Bohušovi spatřoval možnou protiváhu sílícímu vlivu Jiřího z Poděbrad na mladého krále. Proto také podpořila Bohuše finančně florentská unie

Medicejských. Bohušovy kroky v novém úřadu dobře ukazují snahu, s jakou Bohuš hodlal získat vliv na Ladislava Pohrobka pro zlepšení situace olomouckého biskupství a katolické církve na Moravě. Ta byla vskutku neutěšená, zejména z hospodářského a finančního hlediska, neboť většina biskupských statků byla zastavena nebo zcizena jak utrakvistickou, tak katolickou šlechtou, a Bohuš neměl finanční prostředky, aby mohl alespoň některé z nich vyplatit. Jako doktor práv si uvědomoval, že takový stav je dlouhodobě velmi nebezpečný, a tak se snažil alespoň právní cestou zabránit úplnému zcizení zastavených statků, dokud by se nepodařilo získat potřebnou hotovost. Zároveň se měli zástavní držitelé postarat o hospodářskou obnovu válkou zpustošených majetků. Výjimkou bylo vyplacení Kroměříže, které však mělo spíše symbolický a prestižní význam než hospodářský přínos.

Je nutné poznamenat, že Bohušovy kroky byly, vyjma hospodářské stagnace, ve výsledku vcelku úspěšné. V oblasti duchovní správy biskupství se mu podařilo vzdorovat tlaku utrakvistů na dosazování nekatolíků k farám a stál i u vzniku nového bernardinského kláštera v Jemnici. Politická síla biskupství byla za jeho episkopátu upevněna díky vlivu, který si Bohuš získal na Ladislava Pohrobka, a tak mohla směle konkurovat zemskému hejtmanovi Janu Tovačovskému z Cimburka. Když tedy roku 1457 Bohuš ve Vídni umíral, měli jeho nástupci na co navazovat.

Předkládanou prací se zdají být do jisté míry vyčerpány možnosti poznání života těchto dvou významných osobností. Další zásadní poznatky by mohlo přinést pouze objevení nových pramenů. Přesto jsem přesvědčen, že představení životních osudů a kariéry Kuneše a Bohuše ze Zvole, může být přínosné pro další bádání o církevních dějinách husitského a pohusitského období a zejména pro dějiny olomouckého biskupství, které stále čeká pro 15. století na nějaké komplexnější zpracování. Jak jsem zjistil při shromažďování a vyhodnocování podkladů pro tuto práci, v naznačené problematice je ještě mnoho prostoru pro zdokonalení našeho poznání a osobnosti Kuneše a Bohuše ze Zvole jsou malým střípkem do složité mozaiky poměrů v olomouckém biskupství a na Moravě v tomto období. Další bádání by se tedy mohlo ptát po roli olomouckých biskupů v soustátí zemí Koruny české v době neobsazeného pražského arcibiskupství či po srovnání jednotlivých olomouckých biskupů navzájem nebo se zabývat majetkovými poměry olomouckého biskupství v 15. století. Zajímavé by bylo rovněž srovnání poměrů ve vřatislavském a olomouckém biskupství, postavení obou biskupů a jejich role v odporu jednotlivých korunních zemí proti utrakvistu. Otázek je tedy stále mnoho a poznání života

jednotlivých olomouckých biskupů sledovaného období je jedním z předpokladů, že budou někdy v budoucnu zodpovězeni.

8 Seznam použitých pramenů

Archivní prameny

Archiv Pražského hradu, *fond Archiv Metropolitní kapituly u sv. Víta*.

Archiv Vědecké knihovny v Olomouci.

Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz, *fond Ordensbriefarchiv (1425–1429), Undatierte Stücke (1198–1510)*.

Moravský zemský archiv v Brně, *fond E9 – Cisterciačky Brno (1225–1748), E43 – Klarisky ve Znojmě (1286–1780), G1 – Bočkova sbírka, G2 – Nová sbírka*.

Národní archiv Praha, *fond Augustiniáni obutí – provincialát a konvent*.

Stiftsarchiv Göttweig, *fond Urkunden (1058–1899)*.

Wiener Stadt- und Landesarchiv, *fond Hauptarchiv – Urkunden (1177–1526)*.

Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc, *fond Arcibiskupství Olomouc, Metropolitní kapitula Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž, Archiv města Olomouc*.

Editované prameny

Acta concilii Constanciensis. Band II–IV. Ed. Heinrich Finke, Münster 1923–1928.

Acta summorum pontificum res gestas Bohemicas aevi praehussitici et hussitici illustrantia. Pars I–IV. Ed. Jaroslav Eršil, Praha 1980–1998.

Album seu matricula facultatis juridicae universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418. Pars I. Ed. Jan Spurný, Pragae 1834.

Archiv český čili staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. X, XVI. díl. Ed. Josef Kalousek, Praha 1890, 1897.

Archiv český. XLIII. díl. Acta correctoris cleri civitatis et diocesis Pragensis annis 1407–1410 comparata. Ed. Jan Adámek, Praha 2018.

Archiv Koruny české. VI. díl. Katalog listin z let 1438–1526. Ed. Antonín Haas, Praha 1958.

Archiv pražské metropolitní kapituly. I. díl. Katalog listin a listů z doby předhusitské (-1419). Edd. Jaroslav Eršil – Jiří Pražák, Praha 1956.

AUGUSTINUS OLOMUCENSIS, *Episcoporum Olomucensium series, quam recensuit, continuavit, notisque historico-chronologicis illustravit Franciscus Xaver Richter*. Ed. Franz Xaver Richter, Olomucii 1831.

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. XI–XII. díl. Ed. Vincenz Brandl, Brünn 1885–1890.

- Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. XV. díl.* Ed. Berthold Bretholz, Brünn 1903.
- Compendieuser Schau-Platz Des ehemaligen Alten Adels in dem benachbarten Marggraffthum Mähren, Aus bewährt und glaubwürdigen Documenten eruirt, Und Allen Liebhabern Genealogisch-Historischer Merckwürdigkeiten Zu so nöthig als nützlichem Gebrauche Der in diesem Seculo sonders florirender Geschlechter Historie mitgetheilt von M. Christoph Pfeiffer.* Ed. Ferdinand Brachvogel, Leipzig – Breslau 1741.
- Concilium Basiliense. Studien und Quellen zur Geschichte des Concils von Basel. Band II–III.* Ed. Johannes Haller, Basel 1897–1900.
- Das Granum Catalogi praesulum Moraviae nach Handschriften des olmützer Domkapitelarchivs.* Ed. Johann Loserth, Wien 1892.
- Deutsche Reichstagsakten. Ältere Reihe. Band 16. Unter Friedrich III. Zweite Abteilung. 1441–1442.* Edd. Hermann Herre – Ludwig Quidde, Stuttgart – Göttingen 1928.
- Die ältesten Belehungs- und Lehengerichtsbücher des Bisthums Olmütz. I–II. díl.* Ed. Karl Lechner, Brünn 1902.
- Die Landtafel des Markgraffthumes Mähren 1348–1466. I. díl. Olmützer Cuda.* Edd. Josef Chytil – Petr Chlumecký – Karl Demuth – Adolf Wolfskron, Brün 1856.
- Die Matrikel der Universität Wien. Im Auftrag des Akademischen Senats herausgegeben vom Archiv der Universität Wien. Band I. 1377–1450.* Edd. Franz Gall – Willy Szaivert – Hermine Paulhart, Graz – Köln 1956.
- Die Matrikel der Wiener Rechtswissenschaftlichen Fakultät. Matricula Facultatis Juristarum Studii Viennensis. Band I–II.* Edd. Johannes Seidl – Andreas Bracher – Thomas Maisel, Wien-Köln-Weimar 2011–2016.
- Documenta Mag. Joannis Hus. Vitam, doctrinam, causam in Constantiensi consilio actam et controversias de religione in Bohemia annis 1403–1418 motas illustrantia.* Ed. František Palacký, Prague 1869.
- Libri citationum et sententiarum seu Knihy pŕhonné a nálezové. III–VI. díl.* Ed. Vincent Brandl, Brunae 1878–1895.
- Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica pragensem per archidioecesim. VI – X. díl.* Ed. Josef Emler, Pragae 1883–1889.
- Mistra Jana Husi sebrané spisy české. III. díl.* Ed. Karel Jaromír Erben, Praha 1868.
- Monumenta conciliorum generalium seculi decimi quinti. Concilium Basileense. Tomus 1–2.* Edd. Ernst Birk – František Palacký, Vídeň 1857–1873.

PAPROCKÝ Z HLOHOL, Bartoloměj, *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*. Edd. Jan Vodička – Jan Willenberg – Vladimír Kejla – Karel Müller, Ostrava 1993.

PEŠINA Z ČECHORODU, Tomáš, *Phosphorus septicornis, stella alias matutinas*, Pragae 1673.

PEŠINA Z ČECHORODU, Tomáš: *Mars Moravicus*, Pragae 1677.

Regesta Imperii. XI. Die Urkunden Kaisers Sigmunds (1410–1437). Band II. Edd. Wilhelm Altmann et al., Wien – Böhlau 2015. Dostupné online <http://www.regesta-imperii.de/regesten/11-2-0-sigmund.html> [cit. 2022-3-29].

Repertorium Germanicum. Regesten aus den päpstlichen Archiven zur Geschichte des Deutschen Reichs und seiner Territorien im XIV. und XV. Jahrhundert. Pontificat Eugens IV. (1431–1447). Edd. Robert Arnold et al., Berlin 1897.

Repertorium Germanicum. Band III. Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Alexanders V., Johannis XXIII. und des Konstanzer Konzils vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien 1409-1417. Ed. Ulrich Kühne, Berlin 1935.

Repertorium Germanicum. Band IV. Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Martins V. vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien 1417–1431. Pars I – III. Ed. Karl August Fink, Berlin 1943–1958.

Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation. Band V. Eugen IV. 1431–1441. Pars I. Vol. I–III. Edd. Hermann Diener – Brigide Schwarz, Tübingen 2004.

Repertorium Germanicum. Band VI. Verzeichnis der in den Registern und Kameralakten Nikolaus' V. vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien 1447–1455. Pars I. Edd. Josef Friedrich Albert – Walter Deeters, Tübingen 1985.

Soudní akta konsistoře pražské (Acta judiciaria consistorii pragensis). V–VI. díl. Ed. Ferdinand Tadra, Praha 1899–1900.

Staré letopisy české. Fontes rerum Bohemicarum. Series nova. Tomus II–III. Edd. Alena Černá – Petr Čornej – Markéta Klosová, Praha 2003–2018.

Tak zvaná Kronika university pražské. In: *Fontes Rerum Bohemicarum. V. díl.* Edd. Josef Emler, Jan Gebauer – Jaroslav Goll, Praha 1893, s. 565–588.

„Wiener Artistenregister“ 1416 bis 1447. *Acta Facultatis Artium*. Band II. Edd. Thomas Maisel – Ingrid Matschinegg, Wien 2007.

9 Seznam použité literatury

BALETKA, Tomáš: *Na dvoře olomouckých biskupů na přelomu 14. a 15. století*. In: *Pater familias*. Sborník příspěvků k životnímu jubileu prof. Dr. Ivana Hlaváčka. Red. Jan Hrdina – Eva Doležalová – Jan Kahuda, Praha 2002, s. 339–356.

BARABÁS, Gábor: *Papal Clerics in Thirteenth-Century Hungary: Papal Delegations and Local Careers*, *Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa*, 12/3, 2019, s. 293–318.

BÁRTA, Stanislav: *Zástavní listiny Zikmunda Lucemburského na církevní statky (1420–1437)*, Brno 2016.

BARTLOVÁ, Milena – ČORNEJ, Petr: *Velké dějiny zemí Koruny české. VI. svazek. 1437–1526*, Praha–Litomyšl 2007.

BAUM, Wilhelm: *Císař Zikmund. Kostnice, Hus a války proti Turkům*, Praha 1996.

BOHÁČEK, Miroslav: *Rukopisná sbírka učeného právníka a biskupa Bohuše ze Zvole v univerzitní knihovně olomoucké*, *Sborník historický*, VII, 1960, s. 79–122.

BOHÁČEK, Miroslav: *Nové prameny k dějinám pražské university*, *Studie o rukopisech*, 4, 1965, s. 49–92.

BŘEZINA, Jan: *Vlastivěda Moravská. Šumperský, staroměstský, vizmberský okres*, Brno 1932.

BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848*, Ostrava 1963.

COUFAL, Dušan: *Ludus calamorum. Husité, Cesarini a Zikmund před bitvou u Domažlic v novém světle zapadlého pražského manifestu*, *Studia mediaevalia Bohemica*, 5/1, 2013, s. 39–73.

ČERNÝ, Vojtěch: *Král obklopen kacíři. Návštěva Ladislava Pohrobka ve Vratislavi pohledem kronikáře Petra Eschenloera*. In: *Ve znamení zemí Koruny české*. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc. Red. Luděk Březina – Jana Konvičná – Jan Zdichynec, Praha 2006, s. 578–584.

ČORNEJ, Petr: *Tzv. Kronika univerzity pražské a její místo v husitské historiografii*, *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, 23/1, 1983, s. 7–24.

ČORNEJ, Petr: *Velké dějiny zemí Koruny české. V. svazek. 1402–1437*, Praha–Litomyšl 2000.

- D'ELVERT, Christian: *Zur m. – schl. Adelsgeschichte. L. Die Freiherren Zvole von Goldenstein*. Nottizen – Blatt der historisch-statistischen Section der k. k. mähr. – schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde, 9, 1871, s. 65–70.
- DOLEŽALOVÁ, Eva: *Svěcení duchovních v pozdním středověku*. In: *Sacri canones servandi sunt*. Red. Pavel Krafl, Praha 2008, s. 591–595.
- DOLEŽALOVÁ, Eva: *Svěcenci pražské diecéze 1395–1416*, Praha 2010.
- DRŠKA, Václav – SUCHÁNEK, Drahomír: *Církevní dějiny. Antika a středověk*, Praha 2013.
- ELBEL, Petr: *Dvě neznámé listiny z roku 1416. Příspěvek k poznání sporu o olomoucké biskupství*, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, 52/C50, 2003, s. 101–118.
- ELBEL, Petr: *Testament olomouckého probošta Pavla z Prahy. Obraz materiální a duchovní kultury preláta husitské doby*, Časopis Matice moravské, 123, 2004, s. 3–46.
- ELBEL, Petr: *Husitské fary na Moravě ve světle citační listiny Jana Železného z února 1418. Příspěvek k poznání role šlechty v počátcích husitství na Moravě*, Český časopis historický, 124/2, 2005, s. 395–428.
- ELBEL, Petr: *Testamentum meum de libris meis. Knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole (1454-1457) opět v centru pozornosti*. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2005. Architektura knihy (forma, obsah a jejich tvar)*. Sborník z 14. odborné konference, Olomouc 22. - 23. listopad 2005. Red. Rostislav Krušinský, Brno 2006, s. 85–119.
- ELBEL, Petr: *Kapitoly z dějin katolické církevní správy na Moravě v době husitské (1408–1457)*, Disertační práce, Brno 2007.
- ELBEL, Petr: *Ve znamení draka a kříže. Vláda Zikmunda Lucemburského na Moravě (1419–1423)*. In: *Vládcové Moravy*. Red. Jiří Mitáček, Brno 2007, s. 53–82.
- ELBEL, Petr: *Oficialát v olomoucké diecézi ve středověku (od počátků v 50. letech 13. století do 50. let 15. století)*. In: *Sacri canones servandi sunt*. Red. Pavel Krafl, Praha 2008, s. 324–342.
- ELBEL, Petr: *Testamentární odkazy Michala z Břestu, protonotáře krále Zikmunda, ve Znojmě: fundace obecní knihovny při kostele sv. Mikuláše a její vybavení knihami. Příspěvek ke knižní kultuře moravských katolických měst za husitské revoluce*. In: *V zajetí*

středověkého obrazu. Kniha studií k jubileu Karla Stejskala. Red. Klára Benešová – Jan Chlíbač, Praha 2011, s. 144–163.

ELBEL, Petr: *Markrabě Jošt, olomoucké biskupství a olomoucká kapitula*. In: *Morava v časech markraběte Jošta*. Red. Jan Libor a kol., Brno 2012, s. 33–58.

ELBEL, Petr: *Olomoucký biskup Jan Železný a Zikmund Lucemburský. Příspěvek k poznání Zikmundovy spojenecké sítě v českých zemích a jeho dvorských struktur*, *Studia mediaevalia Bohemica*, 6/1, 2014, s. 17–68.

ELBEL, Petr: *Pravé, věrné a křesťanské příměří...dohody o příměří mezi husity a stranou markraběte Albrechta na jižní Moravě*, Brno, 2016.

EUBEL, Conrad: *Hierarchia catholica medii aevi: sive Summorum pontificum, S.R.E. cardinalium, ecclesiarum antistitum series ab anno 1198 usque ad annum perducta e documentis tabularii praesertim Vaticani collecta, digesta. Vol. 1*, Řezno 1913.

FALTIČKO, Josef: *Panství Kolštejn (Branná) 1313–1621*. Olomouc 2020 (nepublikovaná magisterská práce).

FIKRLÉ, Jaroslav: *Čechové na koncilu Kostnickém*, *Český časopis historický*, 9, 1903, s. 178–193, 249–262, 415–431.

FRENKEN, Ansgar: *Naso Iohannes*. In: *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon*. Band VI. Red. Georg Moenius – Schelto Patijn, Herzberg 1993, s. 462–464.

GATZ, Erwin – BRODKORB, Clemens: *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448. Ein Biographisches Lexikon*, Berlin 2001, s. 518–519.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka: *Soudní akta generálních vikářů*, *Sborník archivních prací*, 16/1, 1966, s. 157–171.

HLINKA, Vít: *Dvě listiny kardinálů Jindřichovi z Rožmberka v předvečer konání koncilu v Pise (1409)*, *Revue církevního práva*, 26/4, 2020, s. 61–76.

JANIŠ, Dalibor: *Ceremoniál přijímání lén a lenních přísah na středověkém dvoře olomouckých biskupů*. In: *Dvory a rezidence ve středověku. Všední a sváteční život na středověkých dvorech*, *Mediaevalia Historica Bohemica* 12, Supplementum 3. Red. Dana Dvořáčková–Malá, Praha 2009, s. 149–163.

JUROK, Jiří: *Moravský severovýchod v epoše husitské revoluce*, Nový Jičín 1998.

KALHOUS, David: *Granum catalogi praesul Moraviae jako pramen k dějinám Moravy v 10. století?*, *Mediaevalia Historica Bohemica*, 11, 2007, s. 23–38.

KAVKA, František: *Zikmundova politika let 1429–1434 a husitství*, *Husitský tábor*, 8, 1985, s. 89–106.

KAVKA, František: *Poslední Lucemburk na českém trůně. Králem uprostřed revoluce*, Praha 1998.

KEJŘ, Jiří: *Česká otázka na Basilejském koncilu*, Husitský tábor, 8, 1985, s. 107–132.

KEJŘ, Jiří: *Dějiny pražské právnické univerzity*, Praha 1995.

KEJŘ, Jiří: *Právnická fakulta a právnická univerzita*. In: *Dějiny Univerzity Karlovy*. I. díl. 1347/48–1622. Red. Michal Svatoš a kol., Praha 1995, s. 163–182.

KEJŘ, Jiří: *Husův proces*, Praha 2000.

KINTZINGER, Martin: *Westbindungen im spätmittelalterlichen Europa. Auswärtige Politik zwischen dem Reich, Frankreich, Burgund und England in der Regierungszeit Kaiser Sigismunds*, Stuttgart 2000.

KOURIL, Miloš: *Osudy moravské církve v 15. století*, Olomouc 1993 (nepublikovaná habilitační práce).

KRAFL, Pavel: *Církevní právo v Čechách a na Moravě ve 13. – 15. století*. In: *Sacri canones servandi sunt. Ius canonicum et status ecclesiae saeculis XIII–XV*. Red. Pavel Krafl, Praha 2008, s. 81–123.

KŘENKOVÁ, Zuzana: *Středověké dějiny a stavební vývoj kostela sv. Víta v Jemnici*, *Monumentica*, 4/1, 2016, s. 18–32.

KUČEROVÁ, Tereza: *Preláti a kanovníci kolegiátní kapituly sv. Petra v Brně*, Brno 2020 (nepublikovaná magisterská práce).

LUNT, William Edward: *Papal revenues in the middle ages. Vol. 1*, New York 1934.

MATZKE, Josef: *Das Bistum Olmütz von 1281–1578 (vom Spätmittelalter bis zur Renaissance)*, Königstein/Taunus 1975, s. 50–53.

MAUR, Eduard: *Příspěvek k biografii biskupa Aleše z Březí*, *Táborský archiv*, 8, 1998, s. 11–35.

NEUMANN, Augustin: *Ohlas husitství v Evropě*, *Časopis katolického duchovenstva*, 90/4, 1924, s. 245–259.

NOVOTNÝ, Václav: *M. Jan Hus. Život a učení. I. díl. Život a dílo. 1. část*, Praha 1919.

Ottův slovník naučný. 27. díl, Praha 1908, s. 722–724.

PAPAJÍK, David – SOMER, Tomáš: *Albert ze Šternberka. Arcibiskup, zakladatel, mecenáš a diplomat doby Karla IV.*, Olomouc 2021.

PEŘINKA, František Václav: *Dějiny města Kroměříže. I. díl. Obsahující dobu po rok 1620*, Kroměříž 1913.

PILNÁČEK, Josef: *Staromoravští rodové*, Brno 1963, s. 145–146.

- POHL, Kurt: *Beiträge zur Geschichte der Bischöfe von Olmütz in Mittelalter*, Breslau 1940, s. 50–51.
- POŘÍZKA, Aleš: *Římská rota a středověký systém papežských provizí*, Právněhistorické studie, 35, 2000, s. 21–58.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav: *Úvod do husovských dilemat: historie a teologie*, Praha 2020.
- ROUBIC, Antonín: *Olomouc a Basilejský koncil*, Husitský tábor, 8, 1985, s. 133–144.
- ROUBIC, Antonín: *Olomoucké biskupství ve druhé polovině 15. století*. In: *Morava na prahu nové doby. Sborník příspěvků z konference konané 22.–23. června 1994 u příležitosti 500. výročí úmrtí Ctibora Tovačovského z Cimburka*. Red. František Hýbl, Přerov 1995, s. 94–103.
- SALONEN, Kirsi: *Papal Justice in the Late Middle Ages. The Sacra Romana Rota*, New York 2016.
- SITTA, Jan: *Tunklové na Moravě (1398–1510)*, Olomouc 2018 (nepublikovaná bakalářská práce).
- SOUKUP, Pavel: *Několik textů z odpustkové aféry aneb co je nového v roce 1412*, Studia Mediaevalia Bohemica, 7/2, 2015, s. 249–288.
- SPĚVÁČEK, Jiří: *Václav IV. 1361–1419. K předpokladům husitské revoluce*, Praha 1986.
- STIEBER, Joachim: *Pope Eugenius IV., the Council of Basel and the Secular and Ecclesiastical Authorities in the Empire*, Leiden 1978.
- SVATOŠ, Martin: *Dějiny Univerzity Karlovy. I. díl. 1347/48–1622*, Praha 1995.
- ŠMAHEL, František: *Husitská revoluce. IV. díl. Epilog bouřlivého věku*, Praha 1996.
- ŠMAHEL František – NODL, Martin: *Člověk českého středověku*, Praha 2002.
- ŠMAHEL, František: *Basilejská kompaktata, jejich zpisemnění a ratifikace*, Studia mediaevalia Bohemica, 1/2, 2009, s. 187–229.
- TADRA, Ferdinand: *K pobytu Jana Kapistrána v zemích českých. Sedmnácte listův z rukopisu národní knihovny Římské*, Věstník Královské české společnosti nauk, třída filosoficko-historicko-jazykozpytná 1889, Praha 1890, s. 31–48.
- URBÁNEK, Rudolf: *K historii husitské Moravy. (Ke knize Aug. Neumanna „K dějinám husitství na Moravě“, Velehrad v Olomouci 1939)*, Časopis Matice moravské, 63–64, 1939–1940, s. 229–314.
- VÁLKA, Josef: *Husitství na Moravě*, Brno 2005.
- VOJKOVSKÝ, Rostislav: *Nový Hrad. Zřícenina hradu zvaného též Fruchtenberk severně od Šumperka*, Vlastivědný průvodce Putujeme po hradech a zámcích, sv. 40, 2013.

WILKINS, David: *Concilia Magnae Britanniae et Hiberniae ab anno Domini MCCCL ad annum MDXLV. Vol. 3*, Londýn 1737.

ŽIŽKA, Martin: *Kostnický koncil (1414–1418)*, Plzeň 2016 (nepublikovaná bakalářská práce).

Internetové zdroje

[https://www.historisches-lexikon-](https://www.historisches-lexikon-bayerns.de/Lexikon/Bamberger_Immunit%C3%A4tenstreit,_1430-1446#Verwandte_Artikel)

[bayerns.de/Lexikon/Bamberger_Immunit%C3%A4tenstreit,_1430-](https://www.historisches-lexikon-bayerns.de/Lexikon/Bamberger_Immunit%C3%A4tenstreit,_1430-1446#Verwandte_Artikel)

[1446#Verwandte_Artikel](https://www.historisches-lexikon-bayerns.de/Lexikon/Bamberger_Immunit%C3%A4tenstreit,_1430-1446#Verwandte_Artikel) [cit. 2022-2-16].

<https://www.ado.cz/arcidieceze/historie/posloupnost-biskupu/konrad-iii-ze-zvole/> [cit. 2022-4-29].

<https://www.ado.cz/arcidieceze/historie/posloupnost-biskupu/bohuslav-ze-zvole/> [cit. 2022-4-29].

10 Seznam zkratk

ASP	Acta summorum pontificum
RG	Repertorium Germanicum
CB	Concilium Basiliense
MC	Monumenta conciliorum
RI	Regesta Imperii
ZDO	Zemské desky olomoucké
LCS	Libri citationum et sententiarum
CDM	Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae
FRB	Fontes Rerum Bohemicarum
SLČ	Staré letopisy české
AČ	Archiv český
ZAO–O	Zemský archiv v Opavě – pobočka Olomouc
MZA	Moravský zemský archiv v Brně
OSN	Ottův slovník naučný
SH	Sborník historický
ČMM	Časopis Matice moravské
ČČH	Český časopis historický
SMB	Studia mediaevalia Bohemica
VKOL	Vědecká knihovna v Olomouci
NA	Národní archiv Praha